

Alle 16-vuotiaan vammaistuki

18.06.2018

Sisällysluettelo

1	Etuusohje	1
1.1	Hyvä hallinto	1
1.2	Tavoite	1
1.3	Oikeus ja edellytykset	1
1.3.1	Eryityskustannukset	2
1.3.1.1	Eryityskustannusten määrän arviointi	3
1.3.1.2	Huomioitavat kustannukset	3
1.3.2	Hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus	10
1.3.2.1	Rasitus	10
1.3.2.2	Sidonnaisuus	11
1.3.2.3	Rasituksen ja sidonnaisuuden arviointi	11
1.3.3	Kv-säännökset	12
1.3.3.1	Muutto Suomeen ja asumisaikavaatimus	13
1.3.3.2	Myöntäminen ulkomailla asuvalle lapselle	13
1.3.3.3	Asetus 883/2004 ja 1408/71	14
1.3.3.3.1	Työntekijän tai yrittäjän lapsi	15
1.3.3.3.2	Eläkkeensaajan lapsi	18
1.3.3.3.3	Opiskelijan lapsi	18
1.3.3.4	Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus	19
1.4	Suhde muihin etuuksiin	20
1.4.1	Kv-säännökset	22
1.5	Hakeminen	22
1.5.1	Liitteet	23
1.5.2	Vireilletulo	23
1.5.2.1	Lähtäjän vastuu	25
1.5.2.2	Asiakirjan siirto	25
1.5.3	Kuka voi hakea etuutta?	25
1.5.3.1	Henkilö itse	25
1.5.3.2	Edunvalvoja	26
1.5.3.3	Edunvalvontavaltuutettu	26
1.5.3.4	Asiamies eli valtuutettu	27
1.5.3.5	Lähiomainen tai muu henkilö	27
1.5.3.6	Kunta	28
1.5.3.7	Kuolinpesä	28
1.5.3.8	Hakemisen erityiskysymyksiä	28
1.5.4	Hakuaika	29
1.5.5	Lisäselvitysten pyytäminen	29
1.5.6	Hakemuksen peruuttaminen	31
1.5.7	Kv-säännökset	31
1.5.7.1	Käsittelypaikka	31
1.6	Määrä	32

1.7 Määräytymisperusteet	32
1.7.1 Perusvammaistuki	32
1.7.2 Korotettu vammaistuki	32
1.7.3 Ylin vammaistuki	33
1.7.4 Kokonaisharkinta	34
1.7.5 Esimerkkejä sairauden aiheuttamasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta	34
1.7.5.1 Aistivammat	34
1.7.5.2 Diabetes	37
1.7.5.3 Harvinaiset sairaudet	38
1.7.5.4 Hengityselinsairaudet	41
1.7.5.5 Huuli- ja suulakihalkiot	42
1.7.5.6 Ihosairaudet	43
1.7.5.7 Kastelu	44
1.7.5.8 Mielenterveyden, kehityksen ja käyttäytymisen häiriöt	45
1.7.5.9 Monivammaiset	50
1.7.5.10 Neurologiset sairaudet	50
1.7.5.11 Pahanlaatuiset veritaudit ja kasvaimet	52
1.7.5.12 Ruokavaliot ja ruoka-aineallergiat	53
1.7.5.13 Sydänviat	54
1.7.5.14 Toistuvat infektiot	55
1.7.5.15 Tuki- ja liikuntaelinsairaudet	56
1.7.5.16 Virtsaelinten ja munuaisten sairaudet	58
1.7.6 Kv-säännökset	59
1.8 Ratkaiseminen	60
1.8.1 Käsittelypaikka	61
1.8.2 Esteellisyydestä	62
1.8.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto	63
1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen	63
1.8.3 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen	63
1.8.4 Lisätutkimuksiin lähettäminen	63
1.8.5 Lisäselvitysten pyytäminen	64
1.8.5.1 Keneltä tai mistä	65
1.8.6 Kuuleminen	66
1.8.6.1 Milloin asiakasta on kuultava?	66
1.8.6.2 Miten kuullaan?	66
1.8.7 Myöntämisaika	66
1.8.8 Päätöksen antaminen	67
1.8.8.1 Vammaisetsuuspäätöksen antaminen etuudensaajan kuollessa	68
1.8.8.2 Päätöksen perusteleminen	68
1.8.8.3 Väliaikainen päätös	69
1.8.8.4 Päätöksensaajat	70
1.8.9 Kv-säännökset	71
1.9 Maksaminen	72
1.9.1 Maksuosoite	72
1.9.2 Maksunsaajat	72
1.9.2.1 Edunvalvoja	73
1.9.2.2 Etuudensaaja	74

1.9.2.3 Kunta	74
1.9.2.3.1 Laitos- tai perhehoito	74
1.9.2.3.2 Kunnalle maksamisen erityistilanteet	75
1.9.2.4 Kuolinpesä	75
1.9.2.5 Muu henkilö	76
1.9.3 Ulosotto	77
1.9.4 Maksaminen regressinä	77
1.9.4.1 Maksaminen potilasvakuutuskeskukselle	77
1.9.4.1.1 Toimenpiteet toimistossa	78
1.9.5 Viivästyskorotus	79
1.9.5.1 Viivästysaika	79
1.9.5.1.1 Kolmen kuukauden sääntö	79
1.9.5.1.2 Yhden kuukauden sääntö	81
1.9.5.1.3 Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)	81
1.9.5.1.4 Etuudensaajasta johtuva maksuste (estekorotus)	82
1.9.5.2 Erityistilanteet	82
1.9.5.3 Korkoprosentti	83
1.9.5.4 Ei viivästyskorotusta	83
1.9.6 Ennakonpidätys	84
1.9.7 Etuusmaksujen peruutukset pankista	84
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	84
1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	84
1.12 Tarkistaminen	85
1.13 Keskeyttäminen	86
1.13.1 Laitohoito	86
1.13.1.1 Laitoshoidon vaikutus vammaistukeen ennen 1.1.2010 lainmuutosta	86
1.13.2 Väliaikainen keskeyttäminen	88
1.14 Lakkauttaminen	89
1.14.1 Pyynnöstä lakkauttaminen	89
1.14.2 Kv-säännökset	90
1.14.2.1 Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin	91
1.14.2.1.1 Työntekijän tai yrittäjän lapsi	92
1.14.2.1.2 Opiskelijan lapsi	93
1.14.2.1.3 Eläkkeensaajan lapsi	93
1.14.2.2 Muutto Pohjoismaahan	94
1.14.2.3 Muutto muuhun kuin EU/ETA-maahan tai Sveitsiin	94
1.15 Liikamaksu	95
1.15.1 Kuoleman jälkeinen liikamaksu vammaisetuksissa	95
1.15.2 Takaisinperintä	95
1.15.3 Regressimenettely	95
1.16 Muutoksenhaku	96

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Hyvä hallinto

Hallintolaissa säännellään hyvän hallinnon perusteet. Hallintolakia sovelletaan kaikkiin hallintoasioihin Kelassa. Näihin kuuluvat **etuusasiat**, sisäisen hallinnon asiat ja sidosryhmäyhteistyö.

Hallintolaki on yleislaki. **Jos erityislaissa**, esimerkiksi **etuuslaissa**, **jostain asiasta säädetään toisin, sovelletaan erityislakia**.

Hyvän hallinnon perusteista tarkemmin

- hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa
- etuusohjeen kohdissa hakeminen ja ratkaiseminen

1.2. Tavoite

Alle 16-vuotiaan vammaistuen tavoitteena on tukea pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen lapsen selviytymistä jokapäiväisessä elämässä.

Vammaistukea maksetaan korvaukseksi tavanomaista suuremmasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta, joka aiheutuu sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta.

1.3. Oikeus ja edellytykset

Ikä ja Suomessa asuminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää 0-15-vuotiaalle lapselle.

Jos lapsi asuu Suomessa vakituisesti ja tuen myöntämisedellytykset täyttyvät, lapselle voidaan yleensä myöntää vammaistuki Suomesta. Myös ulkomailla asuvalla lapsella voi olla oikeus vammaistukeen, jos häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia (soveltamisalakia).

EY-asetusta 883/2004 tai 1408/71 sovellettaessa myöntämisen edellytyksenä ei kuitenkaan voida pitää lapsen vakuuttamista soveltamisalalain perusteella. Lapsen sairauden perusteella myönnettävistä etuuksista vastaava valtio määräytyy ensisijaisesti sen mukaan, mikä maa vastaa lapsen huoltajien sairausetuuksista. Näin ollen EU/ETA-tilanteissa alle 16-vuotiaan vammaistuki

voidaan tietyin edellytyksin myöntää ja maksaa myös ulkomailla vakinaisesti asuvalle lapselle, johon ei sovelleta soveltamisalalakia. Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Lue asetuksista myös kohdasta [Asetus 883/2004 ja 1408/71](#).

Sairaus, vika tai vamma

Vammaistuen myöntäminen edellyttää, että lapsella on asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma, johon liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta verrattuna vastaavanikäiseen terveeseen lapseen.

1.3.1. Erityiskustannukset

Erityiskustannusten yleiset edellytykset

Erityiskustannuksilla tarkoitetaan toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvia tarpeellisia, ylimääräisiä ja jatkuvia kustannuksia siltä osin kuin hakija vastaa niistä itse.

Kustannukset aiheutuvat toimintakykyä heikentävästä sairaudesta

Erityiskustannuksina voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, jotka liittyvät hakijan toimintakyvyn heikentymistä aiheuttavaan sairauteen tai vammaan.

Kustannukset ovat tarpeellisia

Erityiskustannuksina voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, joiden voidaan katsoa olevan tarpeellisia henkilön sairauden tai vamman hoitamiseksi, tavanomaisista arkipäiväisistä toimista selviytymiseksi tai toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Hankittujen palveluiden laajuuden tulee olla oikeassa suhteessa hakijan tarvitseman avun tai ohjauksen ja valvonnan määrään sekä hakijan toimintakykyyn.

Kustannukset ovat ylimääräisiä

Erityiskustannuksiksi voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, jotka ovat ylimääräisiä terveelle henkilölle aiheutuviin tavanomaisiin kustannuksiin nähden. Arvio kustannusten ylimääräisyydestä tehdään yksilöllinen tilanne huomioiden. Ylimääräisinä ei yleensä voida pitää sellaisia tavanomaisia kustannuksia, joita henkilöllä on ollut jo ennen toimintakyvyn heikentymistäkin.

Kustannukset ovat jatkuvia

Erityiskustannusten jatkuvuudella tarkoitetaan yleensä sitä, että kustannuksia kertyy noin puolen vuoden ajalta. Sairaalahoidosta tai intervallihoidosta aiheutuvat kustannukset voidaan katsoa jatkuviksi myös, jos ne toistuvat vuosittain. Jatkuvuus on kuitenkin harkittava aina tapauskohtaisesti. Kertaluonteisia kustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina.

Hakija joutuu itse vastaamaan kustannuksista

Erityiskustannukset hyväksytään vain siltä osin kuin henkilö joutuu niistä itse vastaamaan. Näin ollen kustannuksia ei hyväksytä siltä osin kuin hakija saa niihin korvausta muun lain tai esimerkiksi vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella. Hakijan katsotaan itse vastaavan kustannuksista myös silloin, jos hakijan omainen avustaa kustannusten maksamisessa.

Hakija voi esimerkiksi saada tapaturma- tai liikennevakuutusjärjestelmästä korvauksia vammasta aiheutuneista sairaanhoitokustannuksista ja kohonneista kodinhoidon kustannuksista tai hänelle voidaan maksaa vaatelisää tai opaskoiralisää. Hakijan itsensä maksettaviksi jääneet kustannukset selvitetään tarvittaessa hakijalta itseltään.

Henkilön katsotaan itse vastaavan kustannuksista myös silloin, kun hän saa toimeentulotukea sairauden aiheuttamiin jatkuviin kustannuksiin kuten esim. lääkkeisiin tai kodinhoitokustannuksiin. Jos toimeentulotukea annetaan sellaisiin palveluasumiseen liittyviin hoivakuluihin, jotka kunta laskuttaa asiakasmaksulain mukaisesti, ei toimeentulotuen osuutta kuitenkaan voida ottaa huomioon henkilön erityiskustannuksena.

Kun kunta antaa asiakkaalle palvelusetelin yksityisten sosiaali- ja/tai terveyspalveluiden käyttöön, voidaan asiakkaan katsoa itse vastaavan vain hänen palveluista maksamansa omavastuun verran. Nämä asiakkaan itsensä maksamat omavastuut voidaan yleensä ottaa huomioon erityiskustannuksina. Huomioon otettavien kustannusten määrä arvioidaan samoin perustein kuin yksityisten palveluiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

1.3.1.1. Erityiskustannusten määrän arviointi

Hyväksyttävien erityiskustannusten määrä arvioidaan hakemuksessa ja sen liitteissä esitettyjen tietojen pohjalta käyttäen hyväksi Kelan omia korvaustietoja (lääkekorvaukset, sairaanhoitokorvaukset). Hakijalta tulee tarvittaessa pyytää lisäselvitystä kustannuksista., Huomioitavien erityiskustannusten kokonaismäärä arvioidaan yleensä vuositasolla. Jos kaikki kustannukset jatkuvat 12 kuukauden ajan, huomioitavat kustannukset jaetaan 12:lla ja näin saadaan kuukausimäärä. Jos kustannusten kuukausimäärä nousee vähintään korotetun tuen määrään, voidaan perustuki korottaa kustannusten perusteella korotetuksi tueksi. Jos kustannukset eivät kestä vähintään vuoden aikaa, tulee laskenta tehdä jaksoissa.

Joidenkin kustannusten katsotaan kohdistuvan koko vuoden ajalle, ja kuukausimäärää laskettaessa ne jaetaan aina 12:lla. Tällaisia kustannuksia ovat esim. lääkekatto, terveydenhuollon maksukatto, vuosittain toistuva kuntoutusjakso ja muut vuositasolla toistuvat kustannukset.

Esim. Asiakkaan kotihoidon kustannukset ajalla 1.1.2016 -31.7.2016 ovat 201,50 euroa/kk. Tämän lisäksi hänellä on vuoden 2016 vuosiomavastuu (ent. lääkekatto) (610,37) täyttynyt. Koska kustannuksissa on olennainen muutos 1.8.2016 alkaen (kotihoito lakkaa), tulee kustannukset laskea ajalle 1.1.2016.-31.7.2016.

Kotihoito $201,50e + (610,37/12) = 252,36e/kk$. Eli tässä tapauksessa asiakkaalle voidaan myöntää korotettu hoitotuki kustannusten perusteella ajalle 1.1.2016–31.7.2016.

Etuus voidaan myöntää erityiskustannusten perusteella vain, jos toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvien kustannusten voidaan arvioida nousevan vähintään korotetun tuen määrään kuukaudessa ja asiakkaalla olisi oikeus perustukeen. Kustannusten perusteella etuus voidaan myöntää vain niin pitkäksi aikaa kuin kustannukset tosiasiallisesti jatkuvat. Jos asiakkaan kustannuksissa tapahtuu ratkaisuun vaikuttava muutos, tulee etuus tarkistaa muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Kustannusten arviointi tulevalle ajalle, ks > Ratkaiseminen > Myöntämisaika.

Jos hakija asuu ulkomailla, tulee huomioida, että eri maiden sosiaaliturvajärjestelmät ja asiakasmaksut poikkeavat toisistaan.

1.3.1.2. Huomioitavat kustannukset

Huomioitavat erityiskustannukset arvioidaan aina tapauskohtaisesti hakijan yksilölliset olosuhteet huomioiden. Tästä johtuen joissakin tapauksissa voi olla perusteltua huomioida muitakin kuin alla mainittuja kustannuksia. Huomioiminen arvioidaan kohdassa Erityiskustannukset esitettyjen yleisten edellytysten pohjalta. Tarvittaessa voidaan pyytää kantaa myös Kelan asiantuntijalääkäriltä.

Myös ulkomailla syntyneitä kustannuksia voidaan huomioida hoitotuen erityiskustannuksiksi. Kustannusten hyväksyminen edellyttää, että niistä saadaan luotettava selvitys.

1. Kotipalvelusta, tukipalvelusta ja kotisairaanhoidosta aiheutuvat kustannukset

Kunnan tai yksityisen palveluntarjoajan kotipalveluista, tukipalveluista ja kotisairaanhoidosta perimät kustannukset voidaan huomioida erityiskustannuksina jos ne täyttävät erityiskustannuksien yleiset edellytykset.

Kunnalliset palvelut

Kunnallisen kotipalvelun sekä tukipalveluiden ja kotisairaanhoidon kustannukset huomioidaan yleensä sellaisinaan. Maksuista katsotaan vastaavan sen henkilön, jolle tehtyyn palvelu- ja hoitosuunnitelmaan annetut palvelut perustuvat. Hakijan tulee toimittaa Kelaan kopio palvelu- ja hoitosuunnitelmasta sekä palvelusta tehdystä maksupäätöksestä tai palvelusopimuksesta. Muukin selvitys käy, mikäli siitä ilmenee eritellysti palveluiden määrä ja niistä peritty hinta. Selvityksestä tulee käydä ilmi, mistä osuudesta kustannuksista hakija vastaa itse. Jos kunnan antama maksupäätös koskee molempia puolisoita, tulee kunnalta pyytää selvitys mikä osuus palveluista ja maksuista kohdistuu hakijaan.

Kunnallisen ateriapalvelun käyttämisestä aiheutuvia kustannuksia ei voida huomioida kokonaan erityiskustannuksina. Yleensä erityiskustannuksina voidaan huomioida vain asiakkaalta perityt ruoan kuljetusmaksut ja mahdolliset ilta- ja viikonloppulisät. Aterioiden (ruoka) osuutta ei hyväksytä erityiskustannuksena. Ateriapalveluista perittävät maksut vaihtelevat kunnittain. Kaikissa kunnissa asiakkaalta ei peritä kuljetusmaksuja tai erillisiä lisiä. Jos selvityksistä ei käy ilmi, mistä ateriapalvelumaksu koostuu, selvitä tarvittaessa maksun tarkempi koostumus asiakkaalta tai kunnalta.

Yksityiset palvelut

Yksityisen palveluntuottajan tai palkatun henkilön antamasta kotipalvelusta, tukipalveluista (avustamisesta henkilökohtaisissa toiminnoissa, kotitaloustöissä tai asiointissa) tai kotisairaanhoidosta perimien maksujen hyväksyttävyyden erityiskustannuksena arvioidaan tapauskohtaisesti. Jos hankitut palvelut ovat jatkuvia ja ylimääräisiä sekä määrältään perusteltuja kyseisen henkilön sairauden ja toimintakyvyn heikentymisen vuoksi, kustannukset hyväksytään sellaisenaan. Jos palveluiden kustannukset voidaan huomioida, voidaan huomioida myös mahdolliset palveluntuottajan laskuttamat matkakustannukset asiakkaan kotiin.

Kotipalveluiden osalta on arvioitava, asuuko hakijan kanssa samassa taloudessa muita täysi-ikäisiä, joiden voidaan olettaa osallistuvan kodinhoitoon. Esimerkiksi siivouspalveluiden käytöstä aiheutuneet kustannukset voidaan yleensä jakaa puolisoitten kesken. Ateriapalvelun osalta tulee huomioida, että huomioida voidaan vain palvelusta perittäviä käyntikohtaisia maksuja, aika- ja/tai matkaperusteisia maksuja sekä mahdollisia ilta- tai viikonloppulisäitä. Aterioiden (ruoka) osuutta ei hyväksytä erityiskustannuksena. Kustannuksista on toimitettava Kelaan luotettava selvitys.

Jos etuuden hakija tai saaja on palkannut ulkopuolisen henkilön avustamaan itseään, tämän tulee olla työsuhteessa hakijaan. Hakijan tulee esittää selvityksenä työsuhteesta (esim. todistus työeläkevakuutuksesta) sekä selvitys työsuhteen sisällöstä (esim. työsopimus). Lähiomaisen (esim. vanhempi, puoliso tai lapsi) tai muun samassa taloudessa asuvan henkilön palkkaamisesta aiheutuneita palkkakustannuksia ei hyväksytä (omaiselle maksettavista palkkioista ks. alla).

Palkkakustannuksia ei hyväksytä, jos hakijalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla. Jos henkilö saa työntekijän palkkaamiseen työ- ja elinkeinotoimiston myöntämää palkkatukea, voidaan hakijan itsensä maksettavaksi jäävä osuus palkasta huomioida erityiskustannuksena. Muita palkkaamisesta aiheutuvia kuluja kuin varsinaisia palkkakustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina. Tällaisia muita kustannuksia

ovat mm. työnantajan sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, työeläkemaksu ja tapaturmavakuutusmaksu.

Palveluseteli

Asiakas voi hankkia yksityisiä palveluja kunnan antamalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelillä. Palvelusetelin tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Palvelusetelillä voi hankkia sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kunnan tai kuntayhtymän kuuluu järjestää asukkailleen. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tai kuntayhtymän tuottamalle palvelulle.

Palvelusetelin saaminen edellyttää, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustaja arvioi henkilön palvelun tarpeen. Palveluseteli voi olla kaikille käyttäjille samansuuruinen tai tulosidonnainen, jolloin sen arvo riippuu asiakkaan tuloista. Jatkuvassa, säännöllisessä kotihoidossa käytetään tulosidonnaista palveluseteliä.

Palvelusetelin on katettava kustannukset kokonaan niissä palveluissa, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan asiakkaalle maksuttomia.

Kun asiakas hankkii yksityisiä palveluita ja maksaa palvelut kunnan antamalla palvelusetelillä, voidaan asiakkaan itsensä maksamat omavastuut yleensä ottaa huomioon erityiskustannuksina. Huomioon otettavien omavastuuosuuksien määrä arvioidaan samoin perustein kuin yksityisten palveluiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

2. Palveluasumisen tai tuetun asumisen yhteydessä aiheutuvat hoito- ja hoivakustannukset

Palveluasumista järjestävät kunnat ja yksityiset tahot. Kunnan sosiaalitoimi arvioi, milloin asiakkaalle järjestetään palveluasuminen kunnan toimesta. Kunta voi järjestää palveluasumista itse tai ostaa palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta. Kunta päättää palveluasumisen asiakasmaksujen perusteet. Asiakkaalta perittävä maksu määräytyy yleensä hänen tulojensa mukaan.

Jos henkilö muuttaa yksityiseen palvelutaloon omasta aloitteestaan, vastaa hän lähtökohtaisesti asumispalveluun liittyvistä kustannuksista itse. Yksityinen palveluntuottaja voi tällöin hinnoitella antamansa palvelut haluamallaan tavalla.

Palveluasumista järjestävän toimintayksikön (esim. palvelutalo, ryhmäkoti, tuetun asumisen yksikkö, asumispalveluyksikkö) kuukausimaksuja ei voida huomioida kokonaan erityiskustannuksina. Erityiskustannuksina voidaan huomioida sairaudesta tai vammasta aiheutuvat tarpeelliset hoivakustannukset. Tällaisia kustannuksia voi syntyä henkilön saamasta avusta henkilökohtaisissa toiminnoissa, lääkityksestä huolehtimisessa tai kodinhoidossa. Asumisen ja ruuan osuutta ja yleisten tilojen käyttöön ja ylläpitoon liittyviä maksuja ei hyväksytä. Erityiskustannuksena ei hyväksytä myöskään kustannuksia sellaisista toimintayksiköiden tarjoamista hoidoista tai palveluista, joiden ei voida katsoa olevan tarpeellisia henkilön sairauden tai vamman hoitamiseksi, tavanomaisista arkipäiväisistä toimista selviytymiseksi tai toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Hakijan tulee toimittaa hakemuksensa liitteeksi kopio palvelutalon palvelu- ja hoitosuunnitelmasta tai palvelusopimuksesta. Mikäli suunnitelmassa tai sopimuksessa ei ole eritelty hakijan saaman hoivapalvelun hintaa ja sisältöä, tulee niistä toimittaa Kelaan muu yksityisen palveluntuottajan tai kunnan antama selvitys. Selvityksestä tulee käydä ilmi hoivamaksun suuruus sekä se, mistä palveluista maksu koostuu. Yksittäisten palvelujen hintoja ei välttämättä tarvitse eritellä, jos kaikkien palveluun liittyvien yksittäisten palvelujen voidaan katsoa olevan tarpeellisia. Jos hakijan asuinkunta on sitoutunut maksamaan palveluasumisesta aiheutuvia kustannuksia, pyydetään hakijaa toimittamaan myös kopio kunnan maksusitoumuksesta. Selvityksestä tulee myös käydä

ilmi, mistä osuudesta hoivamaksua asiakas itse vastaa. Hakijan oman osuuden kustannuksista katsotaan kohdistuvan ensisijaisesti asumiseen ja ruokaan. Hoivamaksusta voidaan huomioida erityiskustannuksena vain se osa, josta hakija tosiasiallisesti itse vastaa.

Mikäli erittelyä ei saada eikä huomioitavien kustannusten määrää voida muun selvityksen perusteella luotettavasti arvioida, ei maksuja voida huomioida erityiskustannuksina. Huomioitavien palveluasumisesta aiheutuvien kustannusten suuruutta ei tule arvioida muilla perusteilla (esim. julkisen puolen maksujen avulla vaan summan tulee ilmetä asiakirjoista).

3. Laitoshoidosta ja sairaalahoidosta aiheutuvat kustannukset

Julkisesta sairaalahoidosta perittävät hoitopäivämaksut voidaan huomioida erityiskustannuksina edellyttäen, että ne ovat jatkuvia ja liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan. Hoitopäivämaksut voidaan katsoa jatkuviksi, jos

- sairaalajaksoja on useita ja jaksot ajoittuvat vähintään kuuden kuukauden ajanjaksolle
- sairaalajaksoja on säännöllisesti vuosittain
- Jos sairaalassaolojakso on yksittäinen tai se johtuu äkillisestä sairastumisesta, ei hoitopäivämaksuja huomioida erityiskustannuksina hoitotukea myönnettäessä. Kustannusten jatkuvuuden edellytyksestä johtuen hoitopäivämaksuja ei voida huomioida ennen kuin sairaudesta johtuvia sairaalahoitajaksoja on ollut toistuvasti. Hoitopäivämaksujen huomioiminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Kustannukset huomioidaan myös maksukaton ylittävältä osin.

Intervallihoidosta aiheutuvat tarpeelliset kustannukset voidaan huomioida erityiskustannuksena. Edellytyksenä on, että intervallihoitoa annetaan säännöllisesti vähintään puolen vuoden ajalla, taikka se toistuu vuosittain (esimerkiksi yksi jakso joka vuosi). Huomioiminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Julkisessa laitoksessa annetun intervallihoidon kustannukset huomioidaan myös maksukaton ylittävältä osin.

Jos intervallihoito on kunnan järjestämää, kustannukset huomioidaan sellaisenaan. (Asiakas maksaa asiakasmaksun kunnalle)

Jos asiakas on itse hakeutunut yksityiseen intervallihoitoon, ne hoidosta aiheutuvat kustannukset jotka täyttävät kustannusten yleiset edellytykset voidaan huomioida erityiskustannuksena. Kustannuksista tulee pyytää erittely.

Erityiskustannuksina ei oteta huomioon pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävää maksua.

Omaishoitolain mukaisen sopimuksen tehneen omaishoitajan vapaapäivistä aiheutuvia kustannuksia ei huomioida. Kustannuksia ei myöskään huomioida niistä vapaapäivistä, jotka aiheutuvat, kun omaistaan tai läheistään hoitavalle henkilölle myönnetään sosiaalihuoltolain perusteella vapaapäiviä.

4. Lääkärin tai hammaslääkärin antamasta tai määräämästä hoidosta aiheutuvat kustannukset

Lääkärinpalkkiosta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuvista kustannuksista sekä toistuvista sairaalamaksuista (julkisesta lyhytaikaisesta sairaalahoidosta perittävät hoitopäivämaksut) voidaan erityiskustannuksina huomioida ne, jotka liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan ja joista hakija itse vastaa. Erityiskustannuksiksi ei lueta tavanomaisiksi katsottavia terveydenhoitokuluja (esimerkiksi näöntarkastuksista aiheutuvat kulut) taikka äkillisten sairauksien aiheuttamia tilapäisiä kustannuksia.

(VTL 570/2007 10 §, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 7 c §).

Julkisen terveydenhuollon palvelut

Julkisesta terveydenhuollosta aiheutuvia kustannuksia arvioitaessa tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen asiakasmaksukatto, joka on 683 euroa vuonna 2018 (691,00e vuonna 2017). Maksukatossa otetaan huomioon maksut terveystieteiden avosairaanhoidon lääkäripalveluista, fysioterapiasta, sarjahoidoista, poliklinikkakäynneistä, päiväkirurgisesta hoidosta, yö- ja päivähoidosta, kuntoutushoidosta sekä lyhytaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidosta.

Maksukatton täytyttyä sen piiriin kuuluvat palvelut ovat asiakkaalle pääsääntöisesti maksuttomia kalenterivuoden loppuun. Lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään enintään 22,50 euron hoitopäivämaksu (22,80e v.2017).

Sarjahoidosta voidaan periä maksu enintään 45 käynnistä kalenterivuodessa. Sarjahoitoa ovat mm. jatkuva dialyysihoito, säde- tai sytostaattihoidot ja lääkinällinen kuntoutus. Sarjahoito maksaa enintään 11,40 euroa (11,50e v.2017) hoitokerralta ja kerryttää vuotuista asiakasmaksukattoa

Tietoa asiakasmaksukatosta ja muista julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista löytyy sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sivuilta www.stm.fi.

Yksityisten terveystieteiden palveluiden käyttö

Yksityislääkärillä käynneistä aiheutuvia kustannuksia voidaan huomioida, jos kustannukset ovat jatkuvia, tarpeellisia ja ne liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan. Erityiskustannuksena hyväksytään henkilön itsensä maksettavaksi jäänyt osuus kustannuksista. Toimistomaksujen osuutta kustannuksista ei hyväksytä. Jatkuvuuden edellytyksen täyttymistä arvioitaessa huomioidaan myös julkisten terveystieteiden palveluiden käyttö. Yksittäisten yksityislääkärillä käyntien kustannuksia voidaan huomioida, jos lääkärikulujen voidaan kokonaisuutena katsoa olevan jatkuvia (vähintään 4 / vuosi). Julkisten lääkäripalveluiden käyttö ei ole edellytyksenä yksityislääkärillä käynneistä aiheutuvien kustannusten hyväksymiseksi jos jatkuvuuden edellytys muuten täyttyy. Jos yksityislääkärillä käynti ei liity toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan, ei kustannuksia hyväksytä lainkaan.

Hammaslääkärikustannukset voidaan hyväksyä, kun ne aiheutuvat toimintakykyä heikentävästä sairaudesta ja ovat sairauden hoidon vuoksi tarpeellisia. Kustannusten tulee olla myös jatkuvia ja ne huomioidaan vain siltä osin kuin ne ylittävät normaalit terveen henkilön hammaslääkärikustannukset.

Sairausvakuutuslain perusteella maksetut korvaukset yksityisten sairaanhoitopalvelujen käytöstä aiheutuneista kustannuksista ovat kyseltävissä CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

5. Lääkärin määräämästä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset

Terapiat ja erilaiset liikuntamuodot

Terapiassa (esimerkiksi fysioterapia, psykoterapia) käynneistä henkilön itsensä maksettavaksi jäävät omavastuuosuudet voidaan huomioida erityiskustannuksina, jos terapian voidaan katsoa olevan tarpeellista toimintakyvyn heikentymistä aiheuttavan sairauden tai vamman vuoksi ja kustannusten jatkuvuuden edellytys täyttyy eli terapia jatkuu vähintään 6 kuukautta. Terapioiden tulee olla hyvän hoitokäytännön mukaisia. Kunnan järjestämä fysioterapia, ks. myös edellä maksukatto > Julkisen terveydenhuollon palvelut.

Sairausvakuutuslain perusteella maksetut korvaukset yksityisen palveluntuottajan antamista hoidoista ja terapiasta (esim. fysioterapia) ovat kyseltävissä CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

Liikunnan harrastamisesta aiheutuvia kustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina. Kustannuksia voidaan huomioida vain, jos kyse on sairauden vuoksi tarpeellisesta ja lääkärin määräämästä omatoimisesta kuntoutuksesta (esim. itsenäinen kuntosaliharjoittelu) joka voidaan

katsoa lääketieteellisesti perustelluksi. Tällöin kuntoutukselle on myös asetettu tavoitteet, ja se toteutetaan fysioterapeutin tms. valvonnassa tai ohjeiden mukaisesti.

Päivätoiminnan kustannuksia voidaan huomioida, jos toiminta perustuu lääkärin terveydenhuollossa laatimaan kuntoutussuunnitelmaan ja sillä on kuntoutukselliset tavoitteet. Lisäksi edellytetään, että toiminnassa on läsnä terveydenhuollon ammattihenkilö. Tällöin kustannuksena voidaan huomioida koko vuorokausimaksu.

6. Hoitoon tai kuntoutukseen liittyvät matkakustannukset

Sairaanhoito ja kuntoutus

Sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvistä matkoista voidaan erityiskustannuksina huomioida sairausvakuutuslain mukaiset omavastuut. Erityiskustannuksina ei voida huomioida enempää kuin sairausvakuutuslain mukainen vuotuinen matkakatto, joka on 300 euroa vuonna 2018 ja 2017. Jos asiakas esittää matkakustannuksina sairausvakuutuslain mukaisia matkoja joissa omavastuu on 50 euroa, ja jotka eivät kerrytä matkakattoa, voidaan näistä matkoista huomioida kustannuksina 25 euroa / suunta. Tällöinkin kustannuksia hyväksytään muiden matkakustannusten kanssa yhteensä enintään vuotuisen matkakaton verran. Kustannuksia voidaan huomioida myös, kun hakijalla on ollut sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyviä matkoja, mutta hän ei ole hakenut niihin sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia. Kustannuksia voidaan kuitenkin tällöinkin huomioida enintään vuotuisen matkakaton verran.

Sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvistä matkoista sekä tietoja matkakatosta voit tarkistaa CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

7. Lääkärin, hammaslääkärin tai lääkkeen määräämisestä annetuissa säännöksissä tarkoitetun terveydenhuollon ammattihenkilön määräämistä lääkkeistä aiheutuvat kustannukset.

Erityiskustannuksina voidaan huomioida toimintakykyä heikentävän sairauden, vian tai vamman hoitoon käytettävistä lääkkeistä maksettava sairausvakuutuslain mukainen

- alkuomavastuu 50 euroa v. 2018 ja 2017
 - Alkuomavastuun soveltaminen alkaa vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta eli alkuomavastuu ei koske alle 18-vuotiaita.
- vuosiomavastuu 605,13 euroa vuonna 2018 (605,13 euroa vuonna 2017,)
 - Huom! Alkuomavastuu kerryttää vuosiomavastuuta. Näin ollen, jos alkuomavastuu ylittyy, erityiskustannuksena huomioidaan suoraan vain vuosiomavastuukertymä.

lääkekohtainen omavastuu (peritään kerran kolmessa kuukaudessa)

- ylemmässä erityiskorvausluokassa 4,5 euroa
- lisäkorvattavissa lääkkeissä 2,5 euroa
- poikkeava lääkekohtainen omavastuu jokaiselta alkavalta hoitoviikolta (1/12-osa lääkekohtaisesta omavastuusta)
- ylemmän erityiskorvausluokan lääkekohtainen omavastuu 0,38 euroa
- lisäkorvauksen eli vuosiomavastuun ylityksen jälkeinen lääkekohtainen omavastuu 0,21 euroa

Sairausvakuutuslain mukaan korvattavista lääkkeistä henkilön itse maksamat omavastuuosuudet kerryttävät vuotuista omavastuuosuutta (ent. lääkekatto, nyk. vuosiomavastuu), joka on 605,13 euroa vuonna 2018. Vuosiomavastuuta kerryttää myös alkuomavastuu. Lääkkeiden omavastuuosuuksia voidaan huomioida erityiskustannuksena vuositasolla enintään lääkekaton vuosiomavastuun verran. Vuosiomavastuun lisäksi voidaan huomioida lääkekohtaisia ja poikkeavia lääkekohtaisia omavastuita.

Vaikka lääkekatto täytyisi jo alkuvuonna, voidaan lääkekustannukset huomioida kattoon asti, jos lääkkeiden käytön voidaan arvioida jatkuvan vähintään puoli vuotta. Lääkkeiden käytön jatkuvuutta tulee arvioida kokonaisuutena eikä kaikkien yksittäisten valmisteiden käytön siten edellytetä jatkuvan puolta vuotta.

Sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan yleensä enintään valmisteiden viitehinnasta. Kun henkilö ostaa lääkettä, jonka hinta on viitehintaa korkeampi, hän maksaa myyntihinnan ja viitehinnan erotuksen kokonaan itse. Sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan tällöin viitehinnasta (Ratkaisutyö > Etuusohje > Sairastaminen > Lääkekorvaukset > Korvauksen ja lääkekohtaisen omavastuun peruste), eikä viitehinnan ylitys kerrytä vuotuista lääkekattoa. Erityiskustannuksina voidaan kuitenkin tällöinkin huomioida vain sairausvakuutuslain mukaiset omavastuuosuudet.

Lääkäri on kuitenkin voinut katsoa tietyn valmisteiden hoidollisin tai lääketieteellisin perustein henkilölle tarpeelliseksi ja siksi kieltänyt lääkevaihdon. Tällöin sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan myyntihinnasta, vaikka se olisi viitehintaa korkeampi ja valmisteesta peritty hinta kokonaisuudessaan kerryttää vuotuista lääkekattoa.

Voit katsoa henkilön alkuomavastuukertymää ja vuosiomavastuukertymää (lääkekatto) Lääkkeiden kattokorvaukset –käsittelyjärjestelmästä > Vakuutetun kattotietojen kyselyllä. Henkilölle myönnetyt lääkkeiden korvausoikeudet löytyvät Erityiskorvattavat lääkeoikeudet –käsittelyjärjestelmästä > Erityiskorvausoikeudet kyselyllä. Tarkempaa tietoa lääkevalmisteiden korvattavuudesta ja korvaamisesta löydät Ratkaisutyö –sivustolta lääkekorvausten yhteydestä. ([Ratkaisutyö > Sairastaminen > Lääkekorvaukset > Työvälaineet > lääkehaku](#)). Huomaa, että omavastuukertymät näkyvät Kelassa lääkeostoja seuraavana arkipäivänä

Erityiskustannuksina voidaan huomioida myös

- Kustannukset sairausvakuutuslain mukaisen korvattavuuden ulkopuolelle kokonaan jäävistä lääkkeistä, jos lääkkeet ovat lääkärin määräämiä ja niiden käyttö kyseisen sairauden hoidossa on Kelan asiantuntijalääkärin arvion mukaan tarpeellista. Hyväksyminen edellyttää myös, että lääkkeiden käyttö on jatkuvaa. Tarvittaessa hakijalta tulee pyytää erillinen selvitys ostoista.
- Ns. käsikauppälääkkeiden kustannuksia kohtuullisessa määrin, jos käyttöä voidaan hakijan sairauden laatu huomioon ottaen pitää perusteltuna. Hyväksyttävä määrä arvioidaan tapauskohtaisesti asiantuntijalääkärin arvion perusteella.
- Ulkomailta ostettujen lääkkeiden kustannuksia kohtuullisessa määrin noudattaen vastaavia periaatteita kuin Suomesta ostettavien lääkkeiden hyväksyttävyyttä arvioitaessa. Huomaa, että ulkomaiset lääkeostot eivät näy Kelan tiedostoissa.
- Vitamiineista ja hivenaineista aiheutuvia kustannuksia, kun henkilöllä on sairaus, johon liittyy esimerkiksi ravintoaineiden imeytymishäiriö ja vitamiinien ja hivenaineiden käyttö on Kelan asiantuntijalääkärin arvion mukaan tarpeellista. Osa valmisteista on sairausvakuutuslain mukaan korvattavia, jolloin myös nämä ostot kerryttävät lääkekattoa.
- Apteekkien annosjakelumaksusta se osuus, jonka henkilö tosiasiallisesti itse maksaa. Annosjakelumaksun hyväksyminen edellyttää, että annosjakelua voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Jos lääkkeenjakko sisältyy kotipalvelun palvelusopimukseen, ei apteekin annosjakelukustannuksia voida huomioida.
- Tietyn lääkkeiden tai vitamiinien voidaan huomioida, jos ne on määrätty vaikean sairauden hoitoon ja valmistetta käytetään tässä hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota. Lisäksi lääkkeiden tai vitamiinien käytön tulisi olla asiantuntijalääkärin arvion mukaan asianmukaisen ja vakiintuneen hoitokäytännön mukaista.

Kustannuksia, joita ei huomoida

Erityiskustannuksina ei yleensä hyväksytä esimerkiksi seuraavia kustannuksia:

- apuvälineiden hankkimiseen ja käyttämiseen liittyvät kustannukset.

- luontaistuotteiden ja homeopaattisten valmisteiden käytöstä aiheutuvat kustannukset
- kunnan järjestämien kuljetuspalveluiden omavastuuosuudet
- ulkomaanmatkojen ja lomamatkojen kustannukset
- puutarhanhoitoon, pihatöihin ja remontteihin liittyvät kustannukset
- harrastusluonteisesta toiminnasta perittävät maksut
- auton hankinta- ja ylläpitokustannukset
- ansionmenetyks (esim. sairauden tai lapsen hoitamisen vuoksi saamatta jäänyt palkka tai sijaisen palkkakulut)
- edunvalvojan palkkio
- palkatulle hoitajalle tai henkilökohtaiselle avustajalle maksettu matkakorvaus
- vammaispalvelulain nojalla myönnetyn henkilökohtaisen avustajan palkka
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 7 c §:ssä tarkoitettua pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävää maksua.
- Omaiselle tai muulle läheiselle tai tuttavalle maksettavat palkkiot
- päivätoimintamaksut kun kyseessä ei ole lääkärin määräämä kuntoutus
- muut kuin lääkärin määräämään hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät matkakustannukset
- hoitotarvikkeet ja välineet
- omaishoitolain mukaisen sopimuksen tehneen omaishoitajan vapaapäivistä aiheutuvat kustannukset
- sosiaalihuoltolain mukaisesti myönnettyistä omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaapäivistä aiheutuvat kustannukset
- hygieniaan liittyvät kustannukset
- erityisvaatteet ja ylimääräiset vaatekulut
- erityisruokavalio
- turvapuhelimen hankkimiseen ja käyttöön liittyvät maksut

1.3.2. Hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus

Lapsen hoidosta huolehtivalle aiheutuvaan rasitukseen ja sidonnaisuuteen vaikuttavat lapsen sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste sekä hoito- ja kuntoutustoimenpiteet.

Tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta voi aiheutua esimerkiksi

- lapsen sairauskohtausten ja lääkityksen hoidosta tai
- siitä, että lasta on sairauden, vian tai vamman vuoksi autettava päivittäisissä toiminnoissa ja koulutehtävissä

Sairaana tai vammaisen lapsen hoidon ja kuntoutuksen tulee olla hyvän lääketieteellisen hoitokäytännön mukaista. Lue lisää hyvistä hoitokäytännöistä [Käypä hoito -suosituksesta](#).

1.3.2.1. Rasitus

Rasituksella tarkoitetaan niitä konkreettisia toimenpiteitä ja sitä ylimääräistä työtä ja vaivaa, joita sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu.

Lapsi voi tarvita ikäistään enemmän apua, ohjausta tai valvontaa

- päivittäisissä toiminnoissa
- koulutehtävissä
- terapioihin liittyvissä kotona suoritettavissa tehtävissä

Rasitusta voi aiheutua myös lapsen

- kuljettamisesta kuntoutukseen
- lääkityksen ja ruokavalion noudattamisesta
- viestinnässä käytettävistä poikkeavista kommunikaatiomuodoista
- sairauskohtausten hoidosta
- muusta sairauden hoidosta

1.3.2.2. Sidonnaisuus

Sidonnaisuudella tarkoitetaan sitä, että sairaan tai vammaisen lapsen hoito, huolenpito ja kuntoutus sitovat ajallisesti hoidosta huolehtivia henkilöitä tai rajoittavat heidän elämänsä enemmän kuin vastaavanikäisen terveen lapsen hoidosta huolehtiminen. Sidonnaisuutta voi syntyä esimerkiksi siitä, että lasta on valvottava enemmän kuin samanikäistä tervettä lasta.

1.3.2.3. Rasituksen ja sidonnaisuuden arviointi

Diagnoosi ei yksin ratkaise oikeutta vammaistukeen tai sen määrää. Vammaistukiratkaisun tulee perustua kokonaisarvioon lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden määrästä. Jokaisen lapsen tilanne tulee arvioida yksilölliset tekijät huomioiden.

Seuraavassa käydään läpi eräitä lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaan rasitukseen ja sidonnaisuuteen vaikuttavia ja huomioitavia seikkoja vammaistukiratkaisua tehtäessä.

Ikä ja kehitystaso

Lapsen ikä ja kehitystaso on aina huomioitava vammaistukiratkaisua tehtäessä. Vammaistuen myöntämisen edellytyksenä on, että sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden tulee olla suurempaa kuin vastaavanikäisen terveen lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus.

Vaikka terveetkin vauvaikäiset lapset tarvitsevat paljon hoitoa ja huolenpitoa, niin sairas tai vammainen vauvaikäinen lapsi saattaa tarvita enemmän hoitoa, virikkeitä sekä erilaista käsittelyä motoriikan kehittymiseksi ja vuorovaikutuksen tukemiseksi. Myös imeväisikäisen sairaan lapsen syöttäminen voi aiheuttaa paljon ylimääräistä vaivannäköä, jos lapsi ei esimerkiksi jaksa syödä riittävästi.

Lapsen kasvaessa hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus voi muuttua. Lapsi voi kasvaessaan ottaa itse enemmän vastuuta sairautensa hoidosta, jolloin lapsen hoidosta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus vähenee. Toisaalta sairas tai vammainen lapsi saattaa kasvaessaan tarvita samanikäisiin verrattuna enemmän hoitoa, opastusta ja valvontaa esim. levottomuuden, aggressiivisuuden, passiivisuuden tai viestintä- ja liikuntavaikeuksien vuoksi.

Hoitoihin kuljettaminen

Lapsen sairauden aiheuttamaa kokonaisrasitusta ja sidonnaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon hoitoihin ja/tai terapiaihin kuljettamisesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus. Tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan esimerkiksi siitä, että lasta kuljetetaan hoitoihin ja/tai terapiaihin säännöllisesti eikä kuljetettava matka tai siihen käytettävä aika ole aivan lyhyt.

Terapioihin liittyvän kuljettamisen lisäksi tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta voi aiheutua terapiaan liittyvien kotiharjoitteiden toteuttamisesta ja valvomisesta. Lapsen hoidosta huolehtivalle voi myös jäädä suurin vastuu lapselle määrätyn kuntoutuksen käytännön toteuttamisesta, jos paikkakunnalla ei ole saatavissa riittävästi lapsen tarvitsemia kuntoutuspalveluita, esimerkiksi puheterapeutin palveluita.

1.3.3. Kv-säännökset

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (soveltamisalain) mukaan ratkaistaan, milloin henkilöön sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, toisin sanoen milloin henkilöllä voi olla oikeus asumiseen perustuviin sosiaaliturvaetuuksiin, jos hän täyttää muut etuuden saamisen edellytykset.

Soveltamisalain 1 §:ssä on säädetty, minkä lain mukaista sosiaaliturvalainsäädäntöä henkilöön sovelletaan. Etuuslait on jaoteltu kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvia etuuslakeja sovelletaan kaikkiin henkilöihin, joihin sovelletaan soveltamisalakiä. Tällöin kyseessä voi olla myös ulkomailla oleskeleva vakuutettu henkilö. Toiseen ryhmään kuuluvien etuuslakien soveltaminen sen sijaan edellyttää Suomessa asumista sellaisena kuin se on soveltamisalain 3, 3 a ja 4 §:ssä määritelty.

Soveltamisalain muutos (1196/2013) 1.1.2014

Vammaisetuudet ovat kuuluneet ennen 1.1.2014 soveltamisalain muutosta toiseen ryhmään ja niitä on voitu myöntää vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) perusteella vain Suomessa vakinaisesti asuville henkilöille eli soveltamisalain 3 ja 3 a §:n perusteella vakuutetuille tai tilapäisesti ulkomailla asuville henkilöille eli soveltamisalain 4 §:n perusteella vakuutetuille.

Soveltamisalakiä muutettiin 1.1.2014 lukien niin, että vammaisetuudet siirrettiin ensimmäiseen ryhmään. Tämän vuoksi alle 16-vuotiaan vammaistukea voidaan 1.1.2014 lukien myöntää lapselle, johon sovelletaan soveltamisalakiä muunkin kuin tosiasiallisen asumisen eli soveltamisalain 3 ja 3 a ja 4 §:n perusteella.

Kansallinen lainsäädäntö

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan pääsääntöisesti myöntää lapselle, joka asuu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (soveltamisalaki) 3, 3 a tai 4 §:n mukaan tai lapselle, johon sovelletaan edellä mainitun lain 8 §:ää (soveltamisalain 5 ja 7 §:n mukaan vakuutetun henkilön perheenjäsen). Suomessa asuvaksi katsotaan täällä vakinaisesti asuva lapsi, jonka asunto ja koti ovat täällä ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Myös ulkomailla tilapäisesti enintään vuoden ajan oleskelevan lapsen katsotaan asuvan Suomessa. Soveltamisalain muutoksesta 1.1.2014 alkaen ulkomailla asuvalla lapsella voi olla vakinaisen Suomessa asumisen lisäksi oikeus vammaistukeen soveltamisalain 5 ja 7 §:n mukaan vakuutetun henkilön perheenjäsenenä (esim. Suomesta lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä).

EY-asetus 883/2004 ja 1408/71

EY-asetusten [883/2004 ja 1408/71](#) säännöksistä johtuen vammaistuen myöntämisen edellytyksenä ei voida pitää yksin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista lapseen. Asetusta sovellettaessa lapsen sairauden perusteella myönnettävistä etuuksista vastaava valtio määräytyy sen mukaan, mikä maa vastaa hänen huoltajiensa sairausetuuksista ja missä lapsi asuu. Jos lapsen huoltaja työskentelee tai harjoittaa yritystoimintaa toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä, saattaa perheellä olla oikeus lapsen sairauden perusteella maksettavaan rahaetuuteen kyseisestä maasta. Tämän vuoksi perhettä tulee tarvittaessa

informoida mahdollisuudesta hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta työntekijän rahaetuuksista vastuussa olevasta valtiosta. Lue lisää [työntekijän tai yrittäjän lapsen](#) oikeudesta rahaetuuksiin.

Asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta 987/09 sovelletaan 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden välillä liikkuviin EU-kansalaisiin. Ennen uuden asetuksen voimaantuloa edeltävissä tilanteissa sovelletaan kuitenkin edelleen asetuksia [1408/71](#) ja [574/72](#).

Asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 lukien edelleen ETA-alueella (Norja, Islanti, Liechtenstein, myös Sveitsi) liikkuviin henkilöihin sekä EU/ETA-alueella liikkuviin kolmansien valtioiden kansalaisiin.

Voit lukea Suomessa asumisesta lisää vakuuttamista koskevasta ohjeesta

- Suomeen muutto
- Suomesta muutto

1.3.3.1. Muutto Suomeen ja asumisaikavaatimus

Alle 16-vuotiaan vammaistuessa ei ole asumisaikavaatimusta. Ulkomailta Suomeen vakinaisesti muuttavalle lapselle, joka täyttää muut vammaistuen saamisen edellytykset, voidaan yleensä myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki ([VTL 570/2007 4 §](#), [Soval 3, 3 a §](#)).

Jos lapsi ei ole ulkomailla asuessaan kuulunut Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan yleensä myöntää vasta, kun päätös asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta on annettu. Päätöksen sosiaaliturvan soveltamisesta antaa KV-vastuuyksikkö. Voit lukea lisää vakuuttamisesta kohdasta Suomeen muutto.

Siinä tapauksessa, että lapsi on oleskellut ulkomailla esimerkiksi lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä ja kuulunut ulkomailla oleskellessaan Suomen sosiaaliturvaan, ei hänen tarvitse erikseen hakea sosiaaliturvaan kuulumista palatessaan Suomeen.

1.3.3.2. Myöntäminen ulkomailla asuvalle lapselle

Ulkomailla asuvalle lapselle voidaan myöntää ja maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta, jos häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia. Voit lukea lisää Suomessa asumisesta kohdasta Suomesta muutto.

Huomaa kuitenkin, että EY-asetusten 883/2004 ja 1408/71 säännöksistä johtuen alle 16-vuotiaan vammaistukea voidaan tietyin edellytyksin myöntää ja maksaa toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä vakinaisesti asuvalle lapselle, vaikka hän itse ei olisikaan Suomessa vakuutettu soveltamisalain perusteella. Lue asiasta lisää kohdasta [Asetus 883/2004 ja 1408/71](#).

Kun Kela saa tiedon ulkomaille lähdöstä, KV-keskus antaa päätöksen oikeudesta asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Jos ulkomaille muuttava lapsi saa vammaistukea, vammaistukeen asetetaan seuranta ja tarkistetaan tuen jatkumisen edellytykset vakuuttamispäätöksen voimassaolon umpeutuessa.

Lue lisää vammaistuen [lakkauttamisesta](#).

Esimerkki. Suomesta Kiinaan muuttanut lähetetyn työntekijän perheenjäsen

Perhe asuu Kiinassa. Toinen vanhemmista työskentelee kaksi vuotta Kiinassa suomalaisen työnantajan lähettämänä työntekijänä. Muiden perheenjäsenten on ilmoitettu asuvan Kiinassa kaksi vuotta työntekijän perheenjäsenenä. Perhe kuuluu Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ulkomailla oleskelunsa aikana.

Vuoden kuluttua Kiinaan muutosta perheelle syntyy lapsi. Lapsi saa vakuuttamispäätöksen lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä. Lapselle haetaan Kiinassa oleskelun aikana alle 16-vuotiaan vammaistukea.

Lapselle voidaan myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki perheenjäsenyyden perusteella (häneen sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvaa soveltamisalain 8 §:n perusteella).

1.3.3.3. Asetus 883/2004 ja 1408/71

Sairaus- ja äitiysetuudet jaetaan EY-lainsäädännössä luontoisetuuksiin ja rahaetuuksiin. Luontois- eli hoitoetuuksiin sisältyvät sairaanhoito, äitiyshuolto, hammashoito, lääkkeet ja sairaalahoito sekä välittömät maksut näistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Lue lisää Kelan hoitoetuuksista ohjeesta Tutkimus ja hoito.

Kelan etuuksista sairauden perusteella maksettavia rahaetuuksia ovat sairaus- ja äitiyspäivärahat, kuntoutusraha ja vammaisetuudet (ruokavaliokorvaus 1.5.2010 lukien). Kutakin etuutta koskevista kv-säännöksistä kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa.

Asetuksessa on säännökset palkatun työntekijän, itsenäisen ammatinharjoittajan, eläkkeensaajan, työttömän, opiskelijan ja näiden perheenjäsenten oikeudesta rahaetuuksiin.

Asetusta sovelletaan EU/ETA-maiden ja Sveitsin kansalaisten lisäksi myös muiden (ns. kolmansien) maiden kansalaisiin (työntekijöihin), jotka liikkuvat EU:n jäsenmaiden (pl. Tanska) välillä sekä heidän perheenjäseniinsä. Edellytyksenä jäsenmaiden välillä liikkumisen lisäksi on, että kolmannen maan kansalainen on asunut laillisesti jossain jäsenvaltiossa ennen liikkumistaan.

EY-tuomioistuimen 18.10.2007 antaman tuomion C-299/05 mukaan alle 16-vuotiaan vammaistuki on asetuksen 1408/71 mukainen sairausetuus. Myös asetusta 883/2004 sovellettaessa alle 16-vuotiaan vammaistuki katsotaan sairausetudeksi. Siihen sovelletaan asetuksen III osaston 1 luvun rahaetuuksia koskevia säännöksiä. Ennen tuomion antamista lapsen hoitotukea pidettiin maksuihin perustumattomana erityiseturutena, jota ei maksettu ulkomailla yli vuoden ajan oleskeleville. Tuomiosta johtuen jos lapsen huoltaja työskentelee muussa EU/ETA-maassa kuin missä lapsi asuu, voi lapselle tietyin edellytyksin syntyä oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen siitä valtiosta, joka vastaa vanhemman sairauden perusteella myönnettävistä rahaetuuksista.

Asetuksia 883/2004 ja 1408/71 sovellettaessa lapsen rahaetuuksista vastaava maa määräytyy huoltajien työskentelyn ja lapsen asuinmaan perusteella. Kun vanhemmat työskentelevät tai harjoittavat yritystoimintaa eri valtioissa, joista toisessa lapsi asuu, vastaa lapsen asuinmaa hänen vammaisetuuksistaan. Kun vain toinen huoltajista on työntekijä tai yrittäjä, on työskentelyvaltio asetuksen perusteella vastuussa lapsen rahaetuuksista.

Kun lapsi asuu Suomessa, voidaan vammaistuki kuitenkin asetuksen säännöksistä huolimatta myöntää Suomesta kansallisen lainsäädännön perusteella. Lue alle 16-vuotiaan vammaistuen suhteesta muihin etuuksiin kohdasta [Suhde muihin etuuksiin](#).

Asetuksen säännöksistä johtuen alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan EU/ETA-tilanteissa myöntää myös sellaiselle lapselle, johon ei sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Vammaistukea voidaan EY-lainsäädännön perusteella maksaa johdettuna etuutena

1. EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle lapselle, jonka vanhempi on Suomessa työskentelyn perusteella vakuutettu.
2. EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvan eläkkeensaajan lapselle, jos Suomi on vastuussa rahaetuuksista asetuksen 883/2004 29 artiklan ja 1408/71 28 artiklan nojalla ja kumpikaan huoltajista ei ole lapsen asuinmaassa vakuutettu työskentelyn perusteella.

Vammaistukea voidaan myöntää EY-lainsäädännön perusteella myös

1. Suomesta EU/ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetyn työntekijän, yrittäjän tai Suomen valtion virkamiehenä ko. maassa työskentelevän henkilön lapselle
2. Lapselle, jonka huoltaja opiskelee EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä ja on vakuutettu Suomessa soveltamisalain 7 §:n nojalla.

mutta näissä tilanteissa vammaistukea voidaan 1.1.2014 alkaen myöntää jo kansallisenkin lainsäädännön perusteella: Lapseen voidaan soveltaa Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, minkä perusteella vammaistukeen syntyy oikeus lapsen oman vakuuttamisen kautta eli muutoinkin kuin johdettuna oikeutena.

EU:n säädöksistä ja **asetuksen alueellisesta soveltamisalasta** voit lukea lisää kohdasta Työvoiman vapaa liikkuvuus.

Siitä, keneen asetusta sovelletaan ja mitkä etuudet sen piiriin kuuluvat, voit lukea tarkemmin kohdasta Asetukset 883/2004 ja 1408/71.

1.3.3.3.1. Työntekijän tai yrittäjän lapsi

[Vanhempi työskentelee Suomessa, lapsi asuu EU/ETA-maassa tai Sveitsissä](#)

[Suomesta EU/ETA-maahan lähetetyn työntekijän lapsi](#)

Asetusten [883/2004](#) ja [1408/71](#) säännösten mukaan palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja saa rahaetuuudet toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti. (883/2004 21 art. 1 kohta ja 1408/71 19 art. 1 kohta) Perheenjäsenellä on vastaavasti oikeus rahaetuuksiin toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti. (883/2004 21 art. 1 kohta ja 1408/71 19 art. 2 kohta)

Toimivaltaisella laitoksella tarkoitetaan sitä laitosta, jossa työntekijä on vakuutettu. Kun huoltajat työskentelevät eri valtioissa, joista toisessa lapsi asuu, vastaa lapsen asuinmaa hänen vammaisetuuksistaan. Suomesta voidaan kuitenkin maksaa alle 16-vuotiaan vammaistuen ja muusta maasta maksettavan sairaus rahaetuuden tai muun vammaistukea vastaavan etuuden erotus.

Jos lapsi asuu vakinaisesti Suomessa, voidaan hänelle myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki kansallisen lainsäädännön perusteella riippumatta siitä, työskentelevätkö lapsen huoltajat Suomessa. Vammaistuki voidaan myöntää Suomessa asuvalle lapselle suoraan lopullisella päätöksellä. Jos hakemuksessa on ilmoitettu, että lapselle on haettu tai haetaan rahaetuutta toisesta valtiosta, vammaistuki myönnetään kuitenkin väliaikaisella päätöksellä. Lue lisää väliaikaisen päätöksen antamisesta (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Ratkaiseminen > Päätöksen antaminen > Väliaikainen päätös.)

Huomaa kuitenkin, että jos

- Suomessa asuva huoltaja ei täytä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun laissa (ns. soveltamisalaki) säädetyn työntekijän tai yrittäjän määritelmää ja
- toinen huoltaja työskentelee tai harjoittaa yritystoimintaa toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä,

saattaa perheellä olla asetuksen 883/2004 tai 1408/71 säännösten nojalla oikeus rahaetuksiin huoltajan työskentelymaasta.

Tällaisessa tilanteessa hakijalle tulee tarvittaessa lähettää kirje, jossa kerrotaan, että perhe voi hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta työntekijän rahaetuuksista vastuussa olevasta valtiosta. Kirjeessä tulee myös kehottaa hakijaa ilmoittamaan välittömästi Kelaan, jos lapselle tai huoltajalle myönnetään rahaetuus ko. valtiosta. Jos Kelan tiedossa on, ettei rahaetuuksista vastuussa olevassa valtiossa ole lapselle tai huoltajalle maksettavaa vammaistukea vastaavaa rahaetuutta, ei kirjettä kuitenkaan tarvitse lähettää.

Ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä kerrotaan ohjeessa Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Määräytymisperusteet > Kv-säännökset.

Esimerkki 1

Lapsi asuu Suomessa äitinsä kanssa. Lapsen isä työskentelee Ruotsissa ruotsalaisen työnantajan palveluksessa.

Perheen lapselle haetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta.

Jos muut etuuden myöntämisedellytykset täyttyvät, voidaan Suomessa vakinaisesti asuvalle lapselle myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki lopullisella päätöksellä.

Jos lapsen äiti ei työskentele tai harjoita yritystoimintaa Suomessa, tulee perheelle tiedottaa mahdollisuudesta hakea rahaetuutta Ruotsista.

Esimerkki 2

Saksalaisen työnantajan lähettämä työntekijä on muuttanut perheineen Suomeen. Kukaan perheessä ei ole Suomessa vakuutettu. Perheen lapselle haetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta.

Saksa on työntekijän toimivaltaisena valtiona vastuussa lapsen rahaetuuksista. Ennen hakemuksen ratkaisemista tulee kuitenkin selvittää, voidaanko lapsi vakuuttaa Suomessa vakinaisen asumisen perusteella. Jos ei voida, vammaistukihakemus hylätään. Lapsen perhettä kehotetaan tällöin hakemaan vammaisetuutta Saksasta.

Esimerkki 3

Suomessa vakinaisesti asuvan perheen toinen vanhempi aloittaa työskentelyn Ruotsin lipun alla purjehtivalla laivalla. Toinen vanhemmista on hoitovapaalla. Perheen asuinmaa on Suomi. Lapsi saa Suomesta alle 16-vuotiaan vammaistukea.

Etuuden maksamista voidaan jatkaa, koska lapsi asuu edelleen vakinaisesti Suomessa. Koska toinen vanhemmista työskentelee Ruotsin lipun alla purjehtivalla laivalla ja toinen vanhemmista ei ole työntekijä tai yrittäjä, perheellä saattaa asetuksen 883/2004 tai 1408/71 säännöksistä johtuen olla oikeus rahaetuuteen Ruotsista.

Hakijalle lähetetään kirje, jossa kerrotaan, että perhe voi hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta Ruotsista. Kirjeessä tulee myös kehottaa henkilöä ilmoittamaan välittömästi Kelaan, jos ko. valtiosta myönnetään rahaetus lapsen sairauden perusteella.

Esimerkki 4

Pitkäaikaisesti sairaalle lapselle haetaan vammaistukea Suomesta. Vanhemmat ovat eronneet. Toinen vanhemmista asuu vakinaisesti lapsen kanssa Suomessa eikä työskentele. Toinen vanhemmista asuu ja työskentelee Ruotsissa ruotsalaisen työnantajan palveluksessa. Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan muiden myöntämisedellytysten täytyessä myöntää Suomesta. Ulkomailla asuvan eronneen vanhemman työskentely ei vaikuta vammaistuen myöntämiseen.

Vanhempi työskentelee Suomessa, lapsi asuu EU/ETA-maassa tai Sveitsissä

Myös Suomeen työhön tulevan EU-työntekijän tai yrittäjän lapsella voi olla oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen silloin, kun hänen vanhempansa on Suomessa soveltamisalain 3 b §:n nojalla vakuutettu. Työntekijöitä koskevia säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin kuljetusliikkeen palveluksessa kansainvälisessä liikenteessä ajaviin kuljettajiin (rekkakuski) sekä merimiehiin, jotka ovat asetusten 883/2004 ja 1408/71 soveltamisalan piirissä. Vammaistuen myöntäminen EU-työntekijän tai yrittäjän lapselle ei edellytä, että lapsi asuu Suomessa vakinaisesti.

Lapsen huoltajan katsotaan työskentelevän Suomessa vain, jos hän täyttää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun laissa (ns. soveltamisalalaki) säädetyn työntekijän määritelmän. Yrittäjänä pidetään henkilöä, joka on yrittäjän eläkelain (TyEL 395/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain, [MyEL 1280/2006](#)) mukaan velvollinen ottamaan ko. lakien mukaisen vakuutuksen.

Jos lapsen huoltaja on Suomessa vakuutettu soveltamisalain 3 b §:n nojalla, ei sinun tarvitse erikseen selvittää, täytyvätkö työntekijän tai yrittäjän kriteerit hänen kohdallaan. Kun lapsi ei asu Suomessa, tulee sinun kuitenkin ennen vammaistukihakemuksen ratkaisemista selvittää, onko muu EU/ETA-maa vastuussa lapsen rahaetuuksista toisen huoltajan työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella.

Lue Suomeen muuttavan henkilön vakuuttamisesta työskentelyn perusteella (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Maasta- ja maahanmuutto > Vakuuttaminen > Vakuuttaminen > Suomeen muutto > Työskentelyn perusteella vakuuttaminen).

Esimerkki

Lapselle haetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta. Lapsen isä kuuluu Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, koska hän työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa. Työntekijän koko perhe asuu Puolassa.

Vammaistukihakemuksen ratkaisemista varten sinun tulee selvittää, maksetaanko lapsesta sairausetuutta tai muuta vammaistukea vastavaa etuutta lapsen asuinmaasta. Jos toinen

vanhempi työskentelee lapsen asuimaassa, asuinmaa vastaa lapsen sairausetuuksista. Vammaistukea voidaan kuitenkin maksaa Suomesta, koska toinen huoltajista työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa. Vammaistuesta vähennetään lapsen asuinmaasta maksettava sairauden perusteella maksettava rahaetuus tai muu vammaistukea vastaava etuus.

Suomesta EU/ETA-maahan lähetetyn työntekijän lapsi

Suomesta lähetetyn työntekijän, yrittäjän tai valtion virkamiehenä työskentelevän lapselle voidaan yleensä myöntää ja maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä oleskelun aikana edellyttäen, että lähetetty työntekijä, yrittäjä tai valtion virkamies on Suomessa vakuutettu ulkomailla työskentelynsä ajan. Jos lapsen toinen vanhempi on työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella vakuutettu lapsen asuinmaassa, syntyy oikeus rahaetuuksiin myös lapsen asuinmaasta. Mikäli lapselle asuinmaan kansallisen lainsäädännön perusteella myönnetään sairauden perusteella maksettava rahaetuus tai muu vammaistuetta vastaava etuus, se vähennetään alle 16-vuotiaan vammaistuesta.

Jos lähetetty työntekijä siirtyy paikallisen työnantajan palvelukseen, hänen ja hänen asemamaassa asuvien perheenjäsentensä rahaetuuksien osalta toimivaltaiseksi valtioksi muuttuu työskentelyvaltio. Näissä tapauksissa oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen Suomesta päättyy olosuhdemuutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos paikallisen työnantajan palveluksessa työskentelevän lapsi ei saa rahaetuutta työntekijän toimivaltaisesta valtiosta ja lapsen ulkomailla oleskelun on tarkoitus kestää enintään vuoden ajan, on lapsella kuitenkin oikeus saada alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta tilapäisen ulkomailla oleskelun ajalta.

1.3.3.3.2. Eläkkeensaajan lapsi

Jos lapsi asuu vakinaisesti Suomessa, voidaan hänelle myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki kansallisen lainsäädännön perusteella riippumatta siitä, mistä maasta hänen huoltajansa saa eläkettä.

Asetuksen [883/2004](#) voimaantulo ei aiheuta muutoksia asetuksen 1408/71 mukaiseen toimeenpanoon myönnettäessä alle 16-vuotiaan vammaistukea eläkkeensaajan lapselle ([883/2004 29 art.](#) ja [1408/71 27 art.](#)). Kun sovelletaan Euroopan yhteisön asetusta 883/04 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta, maksaa eläkkeensaajalle ja hänen perheenjäsenelleen rahaetuudet se maa, joka vastaa hänen sairaanhoidon kustannuksistaan. Vastuu rahaetuuksista määräytyy sen mukaan, mikä maa maksaa eläkettä ja missä maassa eläkkeensaaja asuu. Jos eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan, rahaetuuksista vastaa ensisijaisesti eläkettä maksava maa.

Ulkomailla asuvalle lapselle voi syntyä oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen Suomesta asetuksen 883/2004 29 artiklan perusteella vain, jos hänen huoltajansa saa eläkettä Suomesta eikä kumpikaan hänen huoltajistaan ole asetuksessa tarkoitettu työntekijä tai yrittäjä. Suomessa asuvalle lapselle, jonka huoltaja on eläkkeensaaja, mutta ei saa eläkettä lainkaan Suomesta, saattaa vastaavin edellytyksin syntyä oikeus rahaetuuksiin hänen huoltajalleen eläkettä maksavasta maasta. Tilanteet ovat käytännössä harvinaisia.

1.3.3.3.3. Opiskelijan lapsi

Sovellettaessa EY-asetuksia 883/2004 ja 1408/71 alle 16-vuotiaan vammaistukea voidaan myöntää ja maksaa myös lapselle, jonka huoltaja opiskelee EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä

yli vuoden ajan ja on vakuutettu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n nojalla.

Huomaa myös, että jos Suomessa asuvan opiskelijan puoliso työskentelee EU/ETA-maassa taikka Sveitsissä, saattaa perheellä olla oikeus lapsen sairauden perusteella maksettavaan rahaetuuteen kyseisestä maasta. Tämän vuoksi perhettä tulee tarvittaessa informoida mahdollisuudesta hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta työntekijän rahaetuuksista vastuussa olevasta valtiosta. Lue lisää ohjeesta [Ratkaisutyö > Etuusojeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/20014 ja 1408/71 > Työntekijän tai yrittäjän lapsi](#).

Esimerkki

Lapselle haetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea. Perhe asuu Englannissa. Molemmat vanhemmat ovat opiskelijoita ja heihin sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla opiskelun ajalla. Lapsi on vakuutettu Suomessa opiskelijan perheenjäsenenä. Perheen väestökirjanpidon mukainen asuinmaa on Ruotsi.

Lapselle voidaan muiden myöntämisedellytysten täytyessä myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki Suomesta. Etuuteen asetetaan seuranta viimeistään siihen ajankohtaan, jolloin Suomesta annettu päätös sosiaaliturvan sovelmisesta päättyy.

Esimerkki

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saava lapsi muuttaa perheensä mukana Ruotsiin kahdeksi vuodeksi. Toinen vanhemmista työskentelee suomalaisen työnantajan lähettämänä työntekijänä. Toinen vanhempi on opiskelija. Perheen väestökirjanpidon mukainen asuinmaa on Ruotsi.

Suomi vastaa perheen rahaetuuksista, koska toimivaltaisuus määräytyy työskentelevän henkilön perusteella. Lapselle voidaan maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta.

1.3.3.4. Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen EU/ETA-maan kansalaisen oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetuksia [883/2004](#) tai 1408/71 ja vammaisetuuksista annettua lakia. Myös kun lapsen huoltaja on eläkkeensaaja tai opiskelija, ratkaistaan lapsen oikeus vammaistukeen asetuksilla 883/2004 tai 1408/71 ja vammaisetuuksista annetun lain säännösten nojalla.

Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos kumpikaan lapsen vanhemmista ei ole EY-asetuksen 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piirissä (esimerkiksi vanhemmat ovat muun kuin EU/ETA-maan tai Sveitsin kansalaisia eivätkä he ole työskennelleet EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Tällaisessa tilanteessa lapselle voidaan myöntää alle 16-vuotiaan vammaistuki edellyttäen, että hän väestökirjanpidon mukaan asuu Suomessa. Lisäksi edellytetään, että muut vammaisetuuksista annetussa laissa säädetyt myöntämisedellytykset täyttyvät.

Lue lisää pohjoismaisesta sosiaaliturvasopimuksesta.

1.4. Suhde muihin etuuksiin

Kelan etuudet

Kun olet myöntämässä vammaistukea, tee yhteistyötä kuntoutuksen etuuskäsittelijän kanssa, jos

- lapsella on olemassa suunnitelma kuntoutuksesta eikä toteuttaja ole vielä tiedossa.
- lapsen toimintakyvyssä on tapahtunut olennainen muutos, asiakas on saanut Kelan järjestämää kuntoutusta ja arvioit kuntoutustarpeen selvittämisen olevan ajankohtaista.
- yhteistyö on tarpeen etuuksien rytmittämiseksi samanaikaiseksi.

Tavoitteena on, että vammaisetuuden ja vaativan lääkinnällinen kuntoutuksen myöntöajat saadaan rytmitettyä asiakkaan näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Silloin, kun on mahdollista, on ratkaisua tehdessä huomioitava, että etuuksien päättymispäivämäärät ovat samat riippumatta niiden päättymisvuodesta.

Esimerkiksi jos pitkäaikaisesti sairaan lapsen vammaisetuus voidaan myöntää kahden vuoden ajalle ja vaativa lääkinnällinen kuntoutus vuoden ajalle on tärkeää saada molemmat etuudet rytmitettyä siten, että voidaan vähentää eriaikaista hakemusten käsittelyä ja tarpeettomien lausuntojen pyytämistä.

Perehdy vammaisetuushakemuksen valmistelussa ratkaisutyön mallin mukaisesti asiakkaan kokonaistilanteeseen ja asiakkaan muihin etuuksiin. Huomioi ratkaisua tehdessäsi vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntöaika ja sovita vammaisetuuden myöntö samaan rytmiin eli samalle aikavälille (sama päättymispäivämäärä, vaikka vuosi olisi eri).

Kunnan maksamat etuudet

Omaishoidontuki tai vammaispalvelulain perusteella maksettavat korvaukset eivät estä vammaistuen saamista.

Potilasvahinko

Potilasvakuutuskeskus vastaa potilasvahingon korvauksesta siltä osin kuin vahingon kärsinyt ei saa siitä korvausta muun lain perusteella. Jos vahingon kärsineelle on suoritettu korvausta muun lain perusteella, Potilasvakuutuskeskus vähentää korvauksestaan muun lain perusteella suoritettua korvauksen ja maksaa vahingon kärsineelle näiden erotuksen.

Kun Kela on jo myöntänyt potilasvahinkokorvauksen hakijalle yhteen sovitettavan etuuden, tiedustelee Potilasvakuutuskeskus Kelalta sen myöntämien etuuksien määrät. Keskus lähettää tiedustelunsa Etuuspalvelujen lakiyksikölle, joka vastaa tiedusteluun. Ennen määrän ilmoittamista sinun tulee tutkia, perustuuko etuus potilasvahinkotapahtumaan.

Vammaistuki voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa maksaa Potilasvakuutuskeskukselle sen tekemän vaatimuksen perusteella. Lue lisää [Potilasvakuutuskeskukselle maksamisesta](#).

Lääkevahinko

Lääkevahinkovakuutuksesta korvataan lääkevahingon aiheuttamia ylimääräisiä kustannuksia ja menetyksiä. Lääkevahinkokorvaukset maksaa lääkevahinkovakuutuspooli. Korvaukset määräytyvät samoilla periaatteilla kuin potilasvakuutuksesta maksettavat korvaukset.

Koska lääkevahinkovakuutus on toissijainen ja tarkoitettu täydentämään lakisääteistä vakuutusturvaa, siitä maksetaan korvausta siltä osin kuin vahingonkärsineellä ei ole oikeutta saada korvausta lakisääteisistä korvausjärjestelmistä.

Lääkevahingon perusteella maksettavaa hoitotukea tai muita korvauksia ei vähennetä alle 16-vuotiaan vammaistuesta. Lääkevahinkovakuutuspooli voi vähentää omista korvauksistaan ne etuudet, joihin vahingonkärsineellä on oikeus julkisista varoista tai lakisääteisestä vakuutuksesta.

Vammaistuesta vähennettävät SOLITA-etuudet (sotilas-, liikenne- tai tapaturmavahinkoetus)

Jos lapsi saa saman sairauden tai vamman perusteella maksettavaa

- liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön (liikennevakuutuslain, raideliikennevastuulain sekä näitä edeltäneiden lakien)
- 1.1.2016 kumottavan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen eli tapaturmavakuutuslain, johon viitataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa, valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, ammattitaitilaissa, sotilastapaturmalaisissa ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa)
- 1.1.2016 voimaan tulevan työtapaturma- ja ammattitaitilain (johon viitataan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitaitilaissa, urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa, 1.1.2017 kumottavassa sotilastapaturmalaisissa ja 1.1.2017 voimaantulevissa sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa)

mukaista jatkuvaa hoitotukea tai haittalisää taikka vastaavaa jatkuvaa SOLITA-etuutta ulkomailta, maksetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea vain siltä osin kuin sen määrä kuukaudessa on suurempi kuin edellä mainittujen korvausten yhteismäärä. Vähennettävän etuuden vähentäminen tehdään kuukausitasolla eli myönnettävän tuen määrästä vähennetään kyseisen kuukauden vähennettävän etuuden määrä. Jos alle 16-vuotiaan vammaistuen määrä vuonna 2018 jäisi vähennyksen jälkeen pienemmäksi kuin 6,68 euroa kuukaudessa (KE-indeksi 1617), tukea ei makseta lainkaan.

Myös 1.1.1994 tai sen jälkeen alkaneet yllä mainitun lainsäädännön mukaiset vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvat haittalisät ja hoitotuet vähennetään vammaistuesta. SOLITA-etuus vähennetään vammaistuesta, vaikka vakuutusyhtiö olisi maksanut SOLITA-etuuden suoraan kunnalle vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulain) 15 §:n nojalla.

SOLITA-etuus katsotaan jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään 6 kuukautta. Jos yllä mainittujen lakien perusteella maksettava etuus tai ulkomainen vastaava SOLITA-etuus on maksettu yhdellä kertaa kertakorvauksena tai vaihdettu pääomaksi, sillä ei ole vaikutusta vammaistuen myöntämiseen tai sen määrään.

Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, jos lapsen SOLITA-lisää koskevan asian käsittely kestää kohtuuttoman kauan. Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti myös silloin, kun SOLITA-lisää koskeva muutoksenhakuasia on vireillä. Lopullinen päätös annetaan, kun SOLITA-lisän lopullinen määrä on selvillä.

Voit katsoa SOLITA-korvauksia koskevia tietoja CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Työeläkkeet ja korvaukset, josta etenet Kelan ulkopuolisten etuuksien tietojen kyselyyn. Tarkennusta korvaustietoihin voit tarvittaessa tiedustella myös Kelan Yhteisten järjestelmien yksiköstä. Tee tällöin Oiwassa Toimeksianto-työ Yhteisten järjestelmien yksikköön. Valitse Toimeksianto-työn etuudeksi SOLITA-korvaus. Kirjaa työn kommenttiin kysymyksesi. Siirrä työ manuaalisesti haluamallesi Yhteisten järjestelmien yksikön työjonolle (Yhteisten järjestelmien yksikkö /Liikennevahinkokorvaus -työjono 24400, Yhteisten järjestelmien yksikkö / Tapaturmakorvaus -työjono 24400, Yhteisten järjestelmien yksikkö /Sotilasvammakorvaus -työjono 24400).

Voit olla yhteydessä suoraan vakuutuslaitokseen, jos tarvitset tarkempia sairauskohtaisia tietoja muualta myönnetystä etuudesta tai korvauksesta.

Ennen 1.1.2008 SOLITA avuttomuus- ja haittalisällä tai liikennevakuutuksen hoitotuella ei ollut vaikutusta oikeuteen saada Kelasta silloista lapsen hoitotukea. SOLITA-etuetta ei siten voida vähentää ajalla ennen 1.1.2008.

Ulkomaiset vammaisetuudet

Ulkomailta maksettava lapsen hoitotukea vastaava etuus voitiin myös ajalla ennen 1.1.2008 vähentää lapsen hoitotuesta (laki lapsen hoitotuesta 444/1969 2 a §).

Lue [vammainenasetusasioita käsittelevä kv-tilanteissa](#).

Lue [ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä](#).

Muut vakuutuslaitosten, -yhtiöiden tai Valtiokonttorin maksamat etuudet

Vakuutuslaitosten tai Valtiokonttorin maksama opaskoiraalisä, vaatelisää, sairausapulisä, moottoriajoneuvolisä, autonhankintatuki, korvaus kohonneista kodinhoidon kustannuksista, rikosvahinkokorvaus tai vapaaehtoiseen sairausvakuutukseen perustuva korvaus eivät estä vammaistuen saamista eikä niitä vähennetä vammaistuesta. Vakuutuslaitoksen maksama korvaus kohonneista kodinhoidon kustannuksista voi kuitenkin vähentää kodinhoitoon liittyvien kustannusten huomioimista erityiskustannuksina. Lue lisää [huomioitavista kustannuksista](#).

1.4.1. Kv-säännökset

Kun lapsi on Suomessa vakuutettu soveltamisalalain nojalla ja hän saa jatkuvaa rahaetuutta tai muuta jatkuvaa vammaistukea vastaavaa etuetta tai ulkomaista SOLITA-korvausta toisesta valtiosta saman sairauden tai vamman perusteella, voidaan kyseinen etuus vähentää Suomesta myönnettävästä alle 16-vuotiaan vammaistuesta ja maksaa mahdollinen erotus Suomesta.

Ulkomainen etuus voidaan vähentää vammaistuesta myös siinä tilanteessa, että lapsi ei asu Suomessa, mutta hän saa vammaistukea Suomesta EU:n sosiaaliturva-asetusten perusteella.

Lue lisää ohjeesta [Asetus 883/2004 ja 1408/71](#).

1.5. Hakeminen

Alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan lomakkeella [EV 258](#) (Alle 16-vuotiaan vammaistukihakemus). Vammaistuki ei tule vireille pelkän lääkärinlausunnon perusteella. Jos hakija toimittaa Kelaan pelkän lääkärinlausunnon, sinun tulee pyytää häntä toimittamaan Kelaan myös hakemuslomake. Voit pyytää hakemuslomakkeen kirjepohjalla HTH01.

Jatkohakemus

Määräajaksi myönnettyyn vammaistukeeseen haetaan jatkoa hakemuslomakkeella [EV 258](#). Hakemus on tehtävä puolen vuoden kuluessa määräajaksi myönnetyn tuen päättymisestä. Jos hakemus tehdään myöhemmin, sitä käsitellään kuten uutta hakemusta.

1.5.1. Liitteet

Lääkärintlausunto

Alle 16-vuotiaan vammaistukihakemukseen on yleensä liitettävä lääkärintlausunto C, joka ei saa olla puolta vuotta vanhempi. Myös B-lausunto tai muu vastaava lääketieteellinen selvitys, esimerkiksi epikriisi lapsen terveydentilasta on riittävä, jos siinä on vammaistuen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

Myös jatko- ja tarkistushakemukseen on liitettävä lääkärintlausunto C tai muu riittävä lääketieteellinen selvitys lapsen nykyisestä terveydentilasta. Lääkärintlausunto ei ole välttämätön, jos lapsen oikeutta vammaistukeen voidaan pitää ilmeisenä.

Pyydä hakemuksen liitteeksi tarvittavaa lääkärintlausuntoa hakijalta kirjepohjalla HTL05.

Lausunto voidaan toimittaa Kelaan alkuperäisenä tai kopiona. Tilanteissa, joissa on syytä epäillä todistuksen aitoutta, asiakkaalta pyydetään alkuperäinen lausunto. Muissa tilanteissa voidaan hyväksyä kopio lausunnosta.

Lausunnon korvaaminen

Hakijan tulee maksaa vammaistukihakemuksen liitteeksi vaadittava lääkärintlausunto itse.

Kela maksaa kuitenkin

- tarkistushakemukseen tarvittavan lääkärintlausunnon hankkimisesta aiheutuvat kustannukset, kun Kela on katsonut aiheelliseksi tarkistaa, onko lapsi yhä oikeutettu aiemman suuruiseen tukeen (esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen tilanteen arvioidaan kuntoutuksen myötä parantuneen)
- lausuntopalkkion lausunnonantajalle, jos Kela on päättänyt hankkia lääkärintlausunnon omalla kustannuksellaan. Tämä tulee kyseeseen, kun lapsi on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai kun lausunnon hankkimiseen Kelan kustannuksella on jokin muu erityinen syy. Lue lisää ohjeesta Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Ratkaiseminen > Lisäselvitysten pyytäminen > Keneltä tai mistä lisäselvityksiä pyydetään.

Lue myös [lisätutkimuksiin lähettämisestä](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Ratkaiseminen > Lisätutkimuksiin lähettäminen).

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 20 §)

1.5.2. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa .

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjä koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. Katso poikkeukset.

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue suullisesta hakemisesta.

1.5.2.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös asiakirjan siirrosta.

1.5.2.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.3. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuskien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.3.1. Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomaisen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomaisen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.3.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on **määrätty hoitamaan päämiehen** (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättyminen.

1.5.3.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
 - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- [Holhousasioiden rekisteristä](#) rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.

- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.3.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.3.5. Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta** toisen puolesta

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) **eikä** hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)
- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.5.3.6. Kunta

Jos lapsi on otettu kunnan sosiaalihuollon toimielimen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

1.5.3.7. Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea alle 16-vuotiaan vammaistukea.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 15 §)

1.5.3.8. Hakemisen erityiskysymyksiä

Alle 16-vuotiaan vammaistukea voi hakea

- lapsen edunvalvoja
- huoltaja
- kunnan sosiaalihuollon toimielin ja
- henkilö, jonka hoitoon lapsi on lastensuojelulain 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla sijoitettu (ns. yksityinen sijoitus).

Yksityinen sijoitus edellyttää lapsen huoltajan tai henkilön, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu, ilmoitusta kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle ja kunnan päätöstä sijoituksen hyväksymisestä (Lastensuojelulaki 417/2007 81 §).

Muu kuin edellä mainittu henkilö (esim. perhehoitaja) ei voi hakea lapselle alle 16-vuotiaan vammaistukea. Hän voi kuitenkin täyttää vammaistukihakemuksen ja toimittaa sen Kelaan, jolloin vammaistukiasia tulee vireille. Tällaisessa tilanteessa sinun tulee ottaa yhteyttä lapsen lailliseen edustajaan ja selvittää, suostuuko hän tuen hakemiseen. Varmista lapsen laillisen edustajan suostumus viimeistään siinä vaiheessa, kun selvität, kenelle vammaistuki maksetaan. Lue myös [maksamisesta](#).

Huoltajuus jaettu

Tuomioistuin voi antaa tehtävänjakomääräyksiä lapsen huollosta. Tämä tarkoittaa, että se voi päättää huoltajien tai yhteishuoltajien välisestä tehtävänjaosta. Tehtävänjakomääräyksellä voidaan esimerkiksi rajoittaa huoltajan oikeuksia, millä saattaa olla vaikutusta Kelan etuusasioiden käsittelyssä.

Silloin, kun lapsen huollosta on annettu tehtävänjakomääräys, näkyy se lapsen perhetiedoissa Huoltajuus jaettu –tietona. Huoltajuus jaettu -tiedon taustalla saattaa olla myös sosiaalitoimen / lastenvalvojan vahvistama sopimus, joka on rinnastettavissa tuomioistuimen antamaan päätökseen.

Tehtävänjakomääräyksen tai sopimuksen sisältö tulee selvittää VTJ-kyselyllä Väestötietojärjestelmästä. VTJ-tiedot tarkistetaan myös jatko- tai tarkistushakemustilanteissa.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 15 §).

1.5.4. Hakuaika

Alle 16-vuotiaan vammaistukea ei ilman erityistä syytä voida myöntää pidemmältä kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen vammaistuen hakemista. Lue lisää [Ratkaisutyö > Etuusojeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Ratkaiseminen > Myöntämisaika](#).

Esimerkki

Kun vammaistukihakemus on saapunut Kelaan 3.9, tukea ei voida ilman erityistä syytä myöntää takautuen pitemmältä ajalta kuin 1.3 lukien.

Sovellettava lainkohta VTL 570/2007 16 §

Huomaa, että toimitettu hakemus on joskus lisäselvitystä asiakkaalle jo annettuun päätökseen, jolloin kyseeseen voi tulla päätöksen oikaiseminen uuden selvityksen perusteella. Lue lisää eduksioikaisusta ([Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Päätöksen oikaisu ja poistaminen > Päätöksen oikaisu ja poistaminen > Oikaisu eduksi](#)).

1.5.5. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilla Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetty lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.

- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.6. Hakemuksen peruuttaminen

Alle 16-vuotiaan vammaistukihakemuksen tehnyt henkilö voi peruuttaa tekemänsä hakemuksen, jos päätöstä ei ole vielä annettu.

Peruutus tulee yleensä tehdä kirjallisesti. Selvissä tapauksissa peruutus voidaan tehdä myös suullisesti.

Lähetä hakemuksen tehneelle henkilölle kirje, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruutettu.

Lue lisää [pyynnöstä lakkauttamisesta](#) ja menettelystä kun vammaisetus päätös on jo annettu (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Lakkauttaminen > Pyyntöä lakkauttaminen).

1.5.7. Kv-säännökset

Myös silloin, kun alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan ulkomailla asuvalle lapselle, tulee yleensä käyttää kansallista hakemuslomaketta [EV 258](#).

Lääketieteellisenä selvityksenä voidaan hyväksyä myös muu asiakirja kuin Kelan vahvistamalle C-lomakkeelle laadittu lausunto. Lausunnosta tulee kuitenkin käydä ilmi vastaavat seikat kuin C-lääkärintoiminnasta. Voit tarvittaessa käännettää ulkomaisen lääkärintodistuksen.

1.5.7.1. Käsittelypaikka

Vammaistuki voidaan yleensä ratkaista vasta, kun perheen kuuluminen Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan on selvitetty. Päätöksen asumisperusteisesta sosiaaliturvasta antaa kv-vastuuyksikkö tai Ulkomaan yksikkö yksiköiden työnjaon mukaisesti.

Kansainvälisiä liittymäkohtia sisältävien vammaisetusasioiden käsittely on keskitetty kv-keskukseen. Päätöksen alle 16-vuotiaan vammaistuesta kv-tilanteessa antaa toimisto tai kv-keskus sen mukaan, miten yksiköiden työnjako etuuksissa on määritetty.

Kv-keskitettyjen vammaisetusasioiden ja yksiköiden välisen työnjaon määrittelyt löytyvät vammaisetuksien ratkaisutyön sivuilta prosesseista.

1.6. Määrä

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on kolmiportainen etuus. Vammaistuen määrät vuonna 2018 (KE-indeksi 1617) ovat seuraavat:

- Perusvammaistuki 92,14 euroa/kk
- Korotettu vammaistuki 215 euroa/kk
- Ylin vammaistuki 416,91 euroa/kk

Vammaistuen saamiseen ja määrään eivät vaikuta lapsen tai huoltajan tulot eikä varallisuus.

Vammaistukea ei makseta, jos maksettavaksi jäävä määrä on vuonna 2018 pienempi kuin 6,68 euroa kuukaudessa.

Vammaistuen määrä voi jäädä pienintä maksettavaa määrää pienemmäksi silloin, kun siitä vähennetään lapsen saama SOLITA-lisä tai ulkomainen etuus.

Lue lisää Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > [Suhde muihin etuuksiin.](#)

1.7. Määräytymisperusteet

Alle 16-vuotiaan vammaistuen suuruus määräytyy sen mukaan, miten paljon sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu tavanomaista suurempaa räsitusä ja sidonnaisuutta. Perustuki voidaan korottaa korotetuksi tueksi erityiskustannusten perusteella.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 7 §)

1.7.1. Perusvammaistuki

Perusvammaistuen myöntäminen edellyttää, että lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu tavanomaista suurempaa, vähintään viikoittaista räsitusä ja sidonnaisuutta. Perusvammaistuki voidaan myöntää myös silloin, kun räsitus ja sidonnaisuus on päivittäistä, mutta se ei ole huomattavasti aikaa vievää.

Aivan vähäistä sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaa räsitusä ja sidonnaisuutta ei katsota tavanomaista suuremmaksi. Esimerkiksi pelkästä lääketablettien antamisesta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusä ja sidonnaisuutta.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 7 § 2 mom.)

1.7.2. Korotettu vammaistuki

Korotetun vammaistuen myöntäminen edellyttää, että lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva tavanomaista suurempi räsitus ja sidonnaisuus on vaativaa tai päivittäin huomattavasti aikaa vievää. Korotettu tuki voidaan myöntää myös silloin, kun lapsella on oikeus perusvammaistukeen ja erityiskustannukset ovat vähintään korotetun tuen verran kuukausittain.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 7 § 2 mom.)

Rasitus ja sidonnaisuus on vaativaa

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsen hoidon toteuttaminen edellyttää hoidosta huolehtivan erityistä perehtyneisyyttä lapsen hoito- ja kuntoutustoimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla muun muassa

- injektioiden antaminen
- piktogrammien käyttäminen viestinnässä
- syöttöletkuruokinnasta huolehtiminen
- vaativasta lääkehoidosta huolehtiminen

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta myös, jos lapsen hoito ja huolenpito voidaan kokonaisuutena arvioida huomattavasti vaativammaksi kuin vastaavanikäisen terveen lapsen. Sairaana tai vammaisen lapsen hoito ja huolenpito voi edellyttää, että lasta on valvottava arkipäivän toiminnoissa huomattavasti enemmän kuin vastaavanikäistä tervettä lasta. Lapsen arjen sujuminen voi edellyttää lapsen hoidosta huolehtivan varuillaanoloa, tai lapsi saattaa tarvita valvojaa karkailun ja impulsiivisuuden vuoksi.

Rasitus ja sidonnaisuus on päivittäin huomattavasti aikaa vievää

Päivittäin huomattavasti aikaa vievää rasitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan, jos lapsi tarvitsee sairautensa tai vammansa vuoksi päivittäin huomattavan paljon hoidosta huolehtivan huolenpitoa ja valvontaa. Lapsi voi tarvita sairauden tai vamman vuoksi apua, valvontaa ja ohjausta hoito- ja kuntoutustoimenpiteissä tai monissa arkipäivän toiminnoissa.

Päivittäin huomattavasti aikaa vievää rasitusta ja sidonnaisuutta voi syntyä esimerkiksi

- pyörätuolilla liikkuvan
- aistivamman
- käytöshäiriöisen
- kehitysvamman lapsen hoidosta

Erityiskustannukset

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää erityiskustannusten perusteella, jos lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu tavanomaista suurempaa, vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta ja hyväksyttäviä erityiskustannuksia arvioidaan olevan keskimäärin korotetun vammaistuen verran kuukaudessa.

1.7.3. Ylin vammaistuki

Ylimmän vammaistuen myöntäminen edellyttää, että lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva tavanomaista suurempi rasitus ja sidonnaisuus on vaativaa ja ympärivuorokautista.

Ylimmän vammaistuen myöntäminen edellyttää, että lapsi on sairauden tai vamman vuoksi lähes ympäri vuorokauden riippuvainen hoitajastaan. Usein lapsen sairaus tai vamma on niin vaikea, että lapsen hoidon ja valvonnan laiminlyönti voi aiheuttaa vakavia seurauksia. Sairaus tai vamma saattaa myös edellyttää lapsen hoidosta huolehtivan jatkuvaa varuillaanoloa. Lapsi voi sairauden luonteen vuoksi esimerkiksi vahingoittaa itseään tai muita.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 7 § 2 mom.)

1.7.4. Kokonaisharkinta

Vammaistuen hakijan kokonaistilanteen arvion tekemisen jälkeen arvioidaan se tuen taso, johon asiakkaan tilanne oikeuttaa. Vammaistuen taso määräytyy sen perusteella, kuinka paljon lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu räsitus ja sidonnaisuutta. Mahdollisuus tuen myöntämiseen kokonaisharkinnan eli eri tekijöiden yhteisvaikutuksen perusteella tulee aina arvioida.

Jos mikään yksittäisistä tekijöistä ei täytä myöntöedellytyksiä, mutta vähintään kaksi tekijää ylittää lähelle tiettyä tuen tasoa, tuki voidaan myöntää eri tekijöiden yhteisvaikutuksen perusteella. Erityiskustannukset voivat kokonaisharkinnassa vaikuttaa kuitenkin vain, kun harkitaan korotetun tuen myöntämistä yhteisvaikutuksen perusteella. Perustuen edellytysten tulee tällöin aina täytyä.

Alle 16-vuotiaan vammaistuessa perustukea (rasitus ja sidonnaisuus on vähintään viikoittaista) tai ylintä tukea (rasitus ja sidonnaisuus on vaativaa ja ympärivuorokautista) ei voida myöntää kokonaisharkinnan perusteella, koska myöntöedellytyksiä on näissä tasoissa vain yksi.

1.7.5. Esimerkkejä sairauden aiheuttamasta räsituksesta ja sidonnaisuudesta

Arvioitaessa lapsen oikeutta vammaistukeen sairauden diagnoosi ei yksin ole ratkaiseva. Käytännössä kuitenkin tietystä sairaudesta aiheutuu tietyn tyyppistä hoidon ja huolenpidon sekä erilaisten hoito- ja kuntoutustoimenpiteiden tarvetta. Näistä voidaan katsoa aiheutuvan lapsen hoidosta huolehtivalle tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta.

Sairausryhmäkohtaisten ohjeiden tavoitteena on tuoda esille joissakin sairauksissa erityisesti huomioon otettavia seikkoja arvioitaessa lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaa räsitusta ja sidonnaisuutta. Lähtökohtaisesti vammaistukioikeutta ratkaistaessa sinun on aina huomioitava tuen yleiset myöntämisedellytykset ja lapsen yksilölliset olosuhteet.

Kunkin sairausryhmän alussa pyritään pääsääntöisesti kuvaamaan, millaisia lääketieteellisiä erityispiirteitä kyseiseen sairausryhmään liittyy, ja sen jälkeen tuomaan esille, mitä tekijöitä on hyvä ottaa huomioon arvioitaessa lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaa tavanomaista suurempaa räsituksen ja sidonnaisuuden määrää.

1.7.5.1. Aistivammat

[Näkövamma](#)

[Kuulovamma](#)

Näkövamma

Näkövammainen lapsi voi olla heikkonäköinen tai sokea. Sokeana pidetään henkilöä, jolta puuttuu suuntausnäkö ja joka ei siten voi näkönsä heikkouden vuoksi liikkua kuin tutussa ympäristössä. Suuntausnäkö puuttuu yleensä, jos näkökyky on 0,04 tai vähemmän tai näkökenttä on supistunut joka puolelta alle 10 asteeseen tai näitä vastaavissa tilanteissa.

Esimerkkejä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvasta räsituksesta ja sidonnaisuudesta

- lapsen valvominen, ohjaaminen ja avustaminen arkipäivän toiminnoissa ja kotipiirin ulkopuolella liikkumisessa
- liikkumistaidonohjaus
- lapsen käytössä olevien apuvälineiden käytöstä ja toimivuudesta huolehtiminen
- pistekirjoituksen opiskelu
- sosiaalisen kehityksen tukeminen
- harrastustoiminnan mahdollistaminen
- erityisjärjestelyt päiväkodissa ja koulussa
- koulunkäynnin tukeminen ja avustaminen koulutehtävissä

Ei vammaistukea

Tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta ei katsota aiheutuvan karsastavan lapsen hoidosta, jos lapsi tarvitsee vain peittohoitoa (okklusiohoito).

Perusvammaistuki

Heikkonäköisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi tarvitsee heikkonäköisyyden vuoksi apua koulutyössä tai muissa arkipäivän toiminnoissa. Lapsella voi olla käytössään erilaisia näkemistä helpottavia apuvälineitä.

Korotettu vammaistuki

Vaikeasti heikkonäköisen tai sokean lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan päivittäin huomattavasti aikaa vievää. Näkövemmän vuoksi lapsi tarvitsee päivittäin runsaasti hoitoa ja huolenpitoa. Lapsen hoidosta huolehtivan katsotaan myös olevan poikkeavalla tavalla sidoksissa lapsen hoitoon ja huolenpitoon. Lapsen arjen sujuminen voi edellyttää erityisjärjestelyjä, esim. kuljetuksen tai saattajan järjestämistä koulumatkoille.

Ylin vammaistuki

Ylimpään vammaistukeen katsotaan olevan oikeus kaikilla vaikeasti kuulonäkövammaisilla ja kuurosokeilla lapsilla sekä alle 4-vuotiailla sokeilla lapsilla. Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden katsotaan tällöin olevan vaativaa ja ympärivuorokautista.

Kuulovamma

Lapsen kuulovian suurin haittavaikutus on puheen- ja kielenkehityksen ongelmat. Tarvittavan hoidon ja kuntoutuksen määrä vaihtelee kuulovian vaikeusasteen, tyypin ja toteutamisien mukaan. Tarvittavan hoidon ja kuntoutuksen määrään vaikuttaa myös se, onko lapsen kuulovika synnynnäinen tai onko se kehittynyt ennen kielen oppimista vai vasta kielen oppimisen jälkeen. Jos kuulovika arvioidaan vaikea-asteiseksi, perheelle suositellaan usein tukiviittomien opetusta. Alle 5 vuoden iässä ilmenneestä kuuloviasta aiheutuu yleensä paljon enemmän haittaa kuin myöhemmin kehittyneestä.

Kuulovika voidaan usein todeta jo vastasyntyneellä ja kuntoutus aloittaa heti. Puheen- ja kielenkehityksen ongelmat ovat usein vaikeita, jos kielen kehitystä haittaava kuulovika todetaan vasta leikki- tai esikouluiässä. Ylivilkkaus ja keskittymättömyys ovat tavallisia liitännäisöireita. Lähes puolella vaikeasti kuulovammaisista lapsista on lisäksi kehitystä haittaavia lisävammoja (näkö-, kehitysvamma ym.).

Kuulokoje ja sisäkorvaistute

Kun kuulovamman vaikeusaste on selvitetty, suunnitellaan tarvittava kuntoutus. Yleensä kuntoutuksen perusteena on kahden korvantauskuulokojeen käyttö. Myös sisäkorvaistute voidaan

asentaa molempiin korviin tai käyttää toisessa korvassa sisäkorvaistutetta ja toisessa korvassa tavanomaista kuulokojetta. Kuulokojeen käyttö voidaan aloittaa jo 3 kuukauden iässä.

Sisäkorvaistute on tarpeen, jos kuulovika on niin vaikea-asteinen, ettei tavallisista kuulokojeista saada riittävää hyötyä puhekielen oppimiseksi. Sisäkorvaistute asetetaan leikkauksessa yleensä n. 10-12 kuukauden ikäiselle lapselle. Kuukauden kuluttua leikkauksesta laite aktivoidaan käyttöön ja aloitetaan intensiivinen puheterapia 1-2 kertaa viikossa. Kuntoutuksessa vanhempien rooli on keskeinen. Terapiata jatketaan lähes kaikilla noin 3 vuoden ikään saakka. Osalla lapsista puheterapian tarve jatkuu kouluikästä asti. Seuranta sairaalan poliklinikalla tapahtuu alkuun muutaman kuukauden välein, sitten 6-12 kuukauden välein.

Mikäli kuulonmenetys tapahtuu vasta puheen oppimisen jälkeen, kuntoutuminen on usein nopeampaa. Puheen ymmärtämiseen vaikuttavat myös melu, akustiikka, puhujan ääntäminen, puhenopeus, lausepituus, puheen kielellinen rakenne ja sisältö. Kielellisten vaikeuksien vuoksi monet tarvitsevat runsaasti yksilöllistä tukea sekä koulussa että kotona.

Kuulokojetta tai istutetta ei voi käyttää esimerkiksi

- nukkuessa
- suihkussa
- uimassa
- kaikissa leikki- ja urheilutilanteissa

Suuntakuuloa ei voi myöskään saavuttaa yhdellä laitteella.

Esimerkkejä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta

- keskivaikeasti tai vaikeasti kuulovammaisilla lapsilla päivittäinen kuulokojeiden korviin laittaminen, puhdistus sekä kuulokojeen tai sisäkorvaistutteen päivittäinen tarkistus ja käytön valvonta yleensä siihen asti, kunnes lapsi täyttää 8 vuotta
- istutetta käyttävän lapsen auttaminen ja valvominen silloin, kun ulkoinen osa ei ole käytössä
- viittomien opiskelu ja viittomataidon ylläpitäminen
- puhetta korvaavien tai tukevien menetelmien kuten viittomien ja/tai kuvien käyttö
- puheterapiakäynnit
- kuulonharjoitukset ja kielenkehityksen tukeminen kodin arjessa
- erityisjärjestelyt päiväkodissa tai koulussa
- koulunkäynnin tukeminen ja avustaminen koulutehtävissä
- annettujen tehtävien ja ohjeiden kuulemisen ja ymmärtämisen varmistaminen (puheen ymmärtämiseen vaikuttavat mm. melu, akustiikka, puhenopeus, lausepituus ja puhujan ääntäminen)

Ei vammaistukea

Kuulovammaisen lapsen hoidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi toimii ikätasollaan kuulon puolesta ja selviytyy kuuloapuvälineiden käytöstä, koulunkäynnistä ja kotitehtävistä ilman merkittäviä tukitoimia. Toispuolinen kuulovika ei yksinään aiheuta vammaistukeen oikeuttavaa rasitusta ja sidonnaisuutta.

Perusvammaistuki

Vammaistukeen oikeuttavaa rasitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan, jos lapsi tarvitsee keskivaikean tai vaikean kuulovian vuoksi erityistä hoitoa, huolenpitoa ja kuntoutusta kielellisen tai muun kehityksen turvaamiseksi.

Jos keskivaikeasti tai vaikeasti kuulovammaisen lapsi tarvitsee kuuloviasta johtuvien ongelmien vuoksi tai kuuloapuvälineiden (kuulokojeen tai sisäkorvaistutteen) käytön kanssa apua ja valvonataa päivittäisissä toiminnoissa tai koulutyössä, katsotaan tästä aiheutuvan tavanomaista

suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta perusvammaistukeen oikeuttavasti siihen asti, kunnes lapsi täyttää 8 vuotta.

Korotettu vammaistuki

Lapsella on oikeus korotettuun vammaistukeen, jos lapsen kuulovika on todettu niin myöhään tai kuulovian vaikeusaste on niin vaikea, että siihen liittyy puheen- ja kielenkehityksen viivästyminen, jonka vuoksi lapsi tarvitsee huomattavasti aikaa vievää apua päivittäisissä toiminnoissa tai koulutyössä. Lapsella on useimmiten käytössään puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiomuotoja ja hän useimmiten tarvitsee säännöllistä puheterapiaa.

Jos sisäkorvaistute on asennettu lapselle alle 2 vuoden ikäisenä, lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan kokonaisuutena aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta leikkausta seuraavan kuukauden alusta siihen asti, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Sen jälkeen rasitus ja sidonnaisuus arvioidaan lapsen yksilöllinen tilanne huomioiden.

Ylin vammaistuki

Vaikeasti kuulonäkövammaisten tai kuurosokeiden lasten hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan vaativaa ja ympärivuorokautista rasitusta ja sidonnaisuutta.

1.7.5.2. Diabetes

Suurin osa diabeteksestä kuuluu kahteen päätyyppiin: tyyppiin 1 (ICD-10 diagnoosi E10) ja tyyppiin 2 diabetes (E11). Lasten diabetes on valtaosin tyyppiin 1 diabetesta, joka johtuu insuliinihormonia (verensokeria laskeva hormoni) tuottavien haiman solujen tuhoutumisesta. Sitä on aina hoidettava päivittäisillä insuliinipistoksilla.

Tyyppiin 2 diabeteksessa elimistön oman insuliinin teho on heikentynyt tai sitä erittyy liian vähän, mutta insuliinin tuotanto ei ole vielä kokonaan loppunut. Hoidoksi saattaa riittää ravitsemussuositusten mukainen ruokavalio ja liikunta. Tyyppiin 2 diabetesta voidaan hoitaa tableteilla, usein myös insuliinilla tai esimerkiksi GLP1-analogeilla.

Lisäksi joukossa on HNF1A, 4A ja 1B (MODY-tyyppi) -diabetespotilaita (diagnoosi E13, E14). Nämä lapset ja nuoret ovat rinnastettavissa tyyppiin 1 diabeetikoihin. Heidän hoidossaan käytetään päivittäisiä insuliinipistoksia, tablettilääkkeitä tai GLP-1 analogeja.

Lasten ja nuorten insuliinikorvaushoito toteutetaan yksilöllisesti suunnitellulla monipistos- tai pumppuhoidolla. Nykyisin kaksi- tai kolmipistoshoidoa käytetään vain harvoin.

Monipistoshoidossa insuliini annostellaan insuliinikynillä. Perusaineenvaihdunnantarpeita varten käytetään pitkä- tai ylipitkävaikutteista insuliinia yhtenä tai kahtena päivittäisenä pistoksena. Aterioiden hiilihydraattien aiheuttamaa verensokerin nousua varten tarvittava ateriainsuliini annostellaan pikavaikutteisena insuliinina 4-6 pistoksena päivittäin. Joskus harvoin käytetään aterianinsuliinitarpeen kattamiseen lyhytvaikutteista insuliinia. Tarvittaessa myös korkeaa verensokeria korjataan pikavaikutteisella insuliinilla.

Insuliinipumppuhoidossa perusinsuliinia menee jatkuvana infuusiona ihonalaiskudokseen. Aterioilla lapsi tai hänestä huolehtiva henkilö annostelee pumpusta lisäinsuliinia aterian hiilihydraateille kuten monipistoshoidossa. Pumpuissa on mahdollisuus tilapäiseen madallukseen tai korotukseen perusinsuliiniannostelussa sekä myös erilaisiin aterialisäannoksiin. Pumpulla päästään lähemmäksi normaalia insuliinieritystä kuin monipistoshoidolla. Toisaalta pumppuhoidossa olevalla lapsella tai nuorella on huomioitava kohonnut happomyrkytyksen (ketoasidoosi) vaara insuliiniannostelun mahdollisesti keskeytyessä kanyylin irtoamisen, tukoksen tms. sattuessa.

Hoitomuodosta riippumatta pikainsuliini annostellaan aterioilla syötyjen hiilihydraattien mukaan. Tämän vuoksi lapsen hoidosta huolehtivan on tärkeää oppia arvioimaan aterioiden hiilihydraattimäärät sekä suhteuttamaan ateriainsuliiniannokset niihin. Diabetesta sairastavan lapsen ruokavalio ei poikkea muun väestön ruokavaliosuosituksista.

Kaikissa hoitomuodoissa insuliinin annostelua ohjataan useita kertoja päivässä sormenpästä tehtävillä verensokerimittauksilla tai lisääntyvästi myös kudosglyukoosimittauksiin perustuvalla sensoroinnilla. Verensokerimittausten päivittäinen tarve on yksilöllinen, ja seurannan tarvetta on useimmilla lapsilla ajoittain myös yöllä. Hoidosta huolehtivan on osattava reagoida muutoksiin verensokerissa ja lapsen voinnissa. Esimerkiksi verensokerin lasku, jota ei korjata, voi johtaa liian alhaiseen verensokeripitoisuuteen (hypoglykemiaan). Se voidaan korjata antamalla ylimääräistä hiilihydraattia. Korjaamaton hypoglykemia voi aiheuttaa tajuttomuuden sekä kouristuksia (insuliinisokki), jolloin tarvitaan ensiaputoimenpiteitä.

Diabeetikon ja hoidosta huolehtivan on osattava ennakoida mihin suuntaan verensokeri on kehittymässä. Tähän vaikuttaa se mitä diabeetikko on tehnyt (syönyt, juonut, liikkunut) ennen verensokerin mittausta ja mitä hän tulee tekemään sen jälkeen. Lähtökohtaisesti diabeteksen hoito edellyttää hoidosta huolehtivan päivittäistä valvontaa ja seurantaa. Infektioaudit vaikuttavat verensokeriin, joko nostavasti (esim. nuhakuume) tai laskevasti (esim. mahasuolikanavan tulehdukset). Lisäksi stressi nostaa verensokeria ja lisää insuliinin tarvetta, kun taas liikunta vähentää insuliinin tarvetta. Eri ikäkausina on usein omat haasteensa. Leikki-ikäisillä verensokerin vaihtelut ovat usein nopeita ja yllätyksellisiä. Murrosiässä tapahtuvien elimistön fysiologisten muutosten ja psyykkisten haasteiden vuoksi hyvän hoitotasapainon ylläpitäminen usein vaikeutuu. Insuliinihoidossa oleva lapsi tai nuori käy diabetespoliklinikalla yleensä noin kolmen kuukauden välein.

Ei vammaistukea

Tyyppin 2 diabetesta sairastavalla lapsella, jolla diabetes pysyy tablettihoidolla tasapainossa, ei katsota olevan oikeutta vammaistukeen.

Korotettu vammaistuki

Diabetesta sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa, jos diabetesta hoidetaan päivittäisellä insuliinihoidolla. Diabeteksen hoidon katsotaan edellyttävän hoidosta huolehtivan erityistä perehtyneisyyttä hoitotoimenpiteisiin. Insuliinihoitoista diabetesta sairastavalla lapsella katsotaan olevan oikeus korotettuun vammaistukeen 16-vuotiaaksi asti.

Ylin vammaistuki

Diabetesta sairastavalla lapsella on oikeus ylimpään vammaistukeen, jos diabeteksen hoito on erityisen vaativaa ja edellyttää ympärivuorokautista hoitoa ja valvontaa esimerkiksi silloin, kun diabetes on hoidon tehostamisesta huolimatta pidempikestoisesti vaikea pitää tasapainossa. Hoidon erityinen vaativuus tulee käydä ilmi lääkärinlausunnosta.

Lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista, jos lapsi on alle 3-vuotias. Myös diabetesta sairastavalla yli 3-vuotiaalla mutta alle 6-vuotiaalla lapsella katsotaan olevan oikeus ylimpään vammaistukeen puolen vuoden ajan insuliinihoidon alkuvaiheessa.

1.7.5.3. Harvinaiset sairaudet

[Hemofilia](#)

[Kystinen fibroosi \(CF\)](#)

[Synnyinäinen luuston hauraus](#)[Elinsiirrot](#)

Hemofilia

Hemofilia on perinnöllinen verenvuototauti, jota esiintyy lähes yksinomaan pojilla. Valtaosalla taudin muoto on vaikea. Hemofiliadiagnoosi voidaan tehdä verinäytteestä jo vastasyntyneeltä, jos lapsi syntyy tiedossa olevaan hemofiliasukuun. Uuden hemofiliasuvun lapsen hemofilia voi löytyä vasta, kun lapsi on jo yli kuuden kuukauden ikäinen.

Hemofiliassa on kolme vaikeusastetta. Vaikea-asteisessa (hyytymistaso alle 1 % normaalista) mustelmia ja nivelvuotoja tulee itsestään. Keskivaikeassa (hyytymistaso 1–5 % normaalista) vuotoja ei yleensä tule itsestään, mutta niitä ilmaantuu jo pienten tapaturmien yhteydessä. Lievässä tautimuodossa (hyytymistaso yli 5 % normaalista) vuotoja tulee vain isommissa tapaturmissa ja toimenpiteissä, jolloin taudin toteaminen saattaa siirtyä jopa aikuisikään. Hyytymistekijäpuutoksen vaikeusaste pysyy koko eliniän samana.

Hemofiliaa hoidetaan suonensisäisesti annettavalla hyytymistekijäkorvaushoidolla. Vaikeaa hemofiliaa sairastaville lapsille aloitetaan yleensä jo ennaltaehkäisevästi noin vuoden iässä hyytymistekijäkorvaushoito, jota annetaan joka toinen tai kolmas päivä. Osa keskivaikeaa hemofiliaa sairastavista lapsista vuotaa niin helposti, että he tarvitsevat ainakin tilapäisesti, toiset koko kasvukauden yli ennaltaehkäisevää 2–3 kertaa viikossa annettavaa korvaushoitoa. Lievää hemofiliaa lääkitään vain vuototilanteiden yhteydessä.

Hyytymistekijäkorvaushoidossa lapsen rintakehän ihon alle asetetaan portti, josta yhdistetään katetri keskuslaskimoon tai sydämen oikeaan eteiseen. Katetrin kautta lääke annetaan injektioruiskulla, mikä vaatii huolellista valmistautumista ja erittäin hyvää hygieniää. Laskimoporttihoidosta pyritään siirtymään suonen kautta annettavaan korvaushoitoon noin 5–7 vuoden iässä. Noin 10 vuoden iässä lapsen tulisi itse sekä sekoittaa hyytymistekijävalmiste että pistää se kädessä olevaan suoneen.

Pieni osa hemofiliialapsista kehittää annettavalle hyytymistekijälle vasta-aineen eli tavanomainen hyytymistekijähoito ei tehoa. Näillä lapsilla vuodot vaativat erityisvalmisteita ja usein tiheästikin sairaalakäyntejä. Vasta-aine pyritään hävittämään ns. siedätyshoidolla, joka tarkoittaa 1–2 kertaa päivässä annettavaa suonensisäistä korvaushoitoa, joka vaatii yleensä tiukkaa kotihoitoa. Siedätyshoito kestää yleensä 6 kk–1,5 v. Vasta-ainepotilaille kehittyy laskimoporttiin infektio muita herkemmin, ja tämän vuoksi hoito on erittäin vaativaa.

Perusvammainen

Hemofiliaa sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista räsitystä ja sidonnaisuutta, jos lapsella on lievä tai keskivaikea hemofilia ja hänellä on todettu valvonnantarvetta ja vain vuototilanteissa lääkityksen tarve. Valvonnantarvetta huomioitaessa on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.

Korotettu vammaistuki

Ennaltaehkäisevässä korvaushoidossa olevien tai vaikeaa hemofiliaa sairastavien lasten hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan räsityksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa, koska lapsen hoidon toteuttaminen edellyttää lapsen hoidosta huolehtivan erityistä perehtyneisyyttä lapsen hoitotoimenpiteisiin.

Ylin vammaistuki

Hemofiliaa sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa ja ympärivuorokautista räsitystä ja sidonnaisuutta, jos lapsi on siedätyshoidossa ja hänellä on todettu vasta-aineita hyytymistekijälle. Näiden lasten hoidon tarve vastaa sairaalahoitoa.

Kystinen fibroosi (CF)

Kystinen fibroosi (CF) eli mukoviskidoosi (sitkeälimaiseritesairaus) on harvinainen ja vaikea aineenvaihduntasairaus. Kystistä fibroosia sairastavalla lapsella esiintyy ruoansulatuskanavan ja hengitysteiden vaikeita kroonisia infektioita, ja lapsi tarvitsee jatkuvaa hengitysvoimistelua ja tyhjennyshoitoa. Lisäksi lapsen on noudatettava hankalaa ruokavaliota ja käytettävä kalliita erityisvalmisteita. Keuhkosairauden etenemistä voidaan nykyään hidastaa lääkehoidolla. Sairauden edetessä myös keuhkojen siirto on mahdollinen. Kystistä fibroosia sairastavalla lapsella on oikeus korotettuun vammaistukeen silloin, kun lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vaativaa räsitusta ja sidonnaisuutta.

Synnyynnäinen luuston hauraus

Synnyynnäinen luuston hauraus (osteogenesis imperfecta) on sidekudoksen perinnöllinen sairaus, jonka tärkein oire on vähäisistä vammoista syntyvät luunmurtumat. Usein luuston poikkeava murtuma-alttiutus edellyttää lapsen ohjausta ja valvontaa murtumien ehkäisemiseksi sekä avuntarvetta ja kuntoutusta niiden paranemisvaiheessa.

Yleensä luuston poikkeavaa murtuma-alttiutta sairastavien lasten hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan päivittäin huomattavasti aikaa vievää. Jos tilanne on niin vaikea, että lasta joudutaan kantamaan erityispatjalla tai hän joutuu käyttämään ns. avaruuspukua tai murtumia esiintyy tiheästi tai kyseessä on jatkuvaa valvontaa vaativa pieni lapsi, katsotaan hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden olevan vaativaa ja ympärivuorokautista.

Elinsiirrot

Elinsiirto on muuhun hoitoon reagoimattoman parantumattoman sairauden viimeinen hoitokeino. Lapsille elinsiirtoja tehdään vuosittain n. 30–40. Lasten elinsiirroista runsas puolet on munuaisensiirtoja ja noin neljännes maksansiirtoja. Seuraavaksi yleisimpiä ovat sydämensiirrot.

Suomessa lasten elinsiirtotoiminta on keskitetty HUS:iin, jossa myös kaikki siirtoa odottavat ja siirron saaneet lapset ovat seurannassa aikuisikään saakka. Lapset käyvät seurannassa myös omassa keskussairaalassa. Onnistuneesta elinsiirrosta toipumisen jälkeen lapsi voi elää normaalia elämää ilman merkittäviä rajoituksia, mutta hylkimisen estävää lääkitystä tarvitaan koko elämän ajan.

Elinsiirron jälkeen lapsen hoito sairaalassa kestää yleensä neljästä kuuteen viikkoon. Lapset toipuvat yksilöllisesti ja hoitoajat vaihtelevat. Kotiutumisen jälkeen elinsiirron saaneet lapset käyvät säännöllisesti laboratorio- ja sairaalakontrolleissa. Ensimmäisten elinsiirron jälkeisten kuukausien aikana lapsi on herkkä tulehduksille ja hylkimisreaktioille. Alkuun käytössä on hyljinnänestolääkityksen lisäksi mm. infektioita estävä lääkitys. Toipuminen kestää noin 6 kuukautta. Kouluun tai päivähoitoon lapsi voi palata 6–12 viikon kuluttua elinsiirrosta. Myöhemmässä vaiheessa erityisesti pienet elinsiirtolapset sairastavat normaaleja lapsuuden hengitystietulehduksia ja suolistoinfektioita, mutta niiden määrä tai vaikeusaste ei juuri eroa normaalista.

Munuaisensiirto

Lasten munuaisensiirron yleisin syy on suomalaiseseen tautiperimään kuuluva synnyynnäinen nefroosi (CNF). Toiseksi suurin munuaisensiirtoa tarvitseva ryhmä on virtsateiden rakennevikoja ja kehityshäiriöitä sairastavat lapset, jotka tarvitsevat munuaisensiirron yleensä kouluiässä.

Synnyynnäisen nefroosin hoitona on munuaisten poisto ja munuaisensiirto. Munuaisten poisto tehdään yleensä noin puolen vuoden iässä, ja munuaisensiirto voidaan toteuttaa lapsen painaessa

vähintään 9–10 kg. Dialyysihoitoa tarvitaan ennen munuaisensiirtoa. Se toteutetaan ensisijaisesti vatsakalvodialyysihoitona (peritoneaalidialyysi).

Vammaistuki elinsiirron yhteydessä

Elinsiirtoa odottavan lapsen hoitoon liittyy yleensä tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta. Rasitus ja sidonnaisuus arvioidaan näissä tilanteissa yksilöllisesti. Esimerkiksi sydämensiirtoa odotettavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden arvioinnin apuna voi käyttää etuusohjeen kohtaa [sydänviat](#) (Määräytymisperusteet > Esimerkkejä sairauden aiheuttamasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta > Sydänviat).

Ylin vammaistuki

Munuaisensiirtoa odottavan dialyysihoidossa olevan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista.

Synnyynnäistä nefroosia sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden arvioidaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista sairauden toteamisesta munuaisen siirtoon. Ylin vammaistuki myönnetään siihen asti, kun lapsi täyttää 1,5 vuotta, jolloin munuaisensiirto yleensä tehdään.

Perusvammaistuki

Onnistuneen elinsiirron jälkeen lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa, perustukeen oikeuttavaa rasitusta ja sidonnaisuutta vuoden ajan elinsiirron jälkeen. Perustuki myönnetään 12 kuukaudeksi sairaalasta kotiutumista seuraavan kuukauden alusta.

Ei vammaistukea

Jos elinsiirrosta toipuminen on sujunut normaalisti eikä lapsi tarvitse muuta lääkitystä kuin tavanomaisen hyljinnänestolääkityksen, hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta kun 12 kuukautta sairaalasta kotiutumisesta on kulunut.

1.7.5.4. Hengityselinsairaudet

Allerginen nuha

Yleisin hengitystieallergian muoto on allerginen nuha, jota aiheuttavat mm. eläin- ja siitepölyt, pölypunkit ja ruoka. Allergista nuhaa sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, vaikka lapsi olisi siedätyshoidossakin.

Astma ja muut pitkäaikaiset keuhkosairaudet

Astma on seurausta pitkäaikaisesta keuhkoputkien limakalvojen tulehduksesta. Astmalle on tyypillistä vaihteleva keuhkoputkien ahtautuminen. Astmaoireet voivat liittyä virustulehdukseen, allergiaan tai rasitukseen. Oireita aiheuttava tekijä voi myös olla tuntematon.

Astman oireita ovat toistuva uloshengitysvaikeus ja vinkuna, alentunut rasituksen sieto, yöheräilyt yskään tai hengenahdistukseen, jatkuva limaisuus, toistuvat keuhkoputkentulehduksen kaltaiset oireet tai pitkittynyt yskä. Astman taudinmääritys tehdään Käypä hoito- suositusten mukaisesti.

Astman hoidon tavoitteet ovat oikean diagnoosin jälkeen oireettomuus ja normaali keuhkojen toiminta. Säännöllinen hoitava tulehduksenvastainen lääkitys pitää yleensä lapsen oireettomana. Alkuhoidon (1–3 kk) jälkeen lääkennostuksia pyritään vähentämään ja löytämään pienin kortisoniannostus, jolla oireet pysyvät hallinnassa. Jos oireet jatkuvat, voidaan lääke vaihtaa tai lisätä toinen lääke. Oireiden ollessa vähäisiä voidaan lääkärin määräyksestä myös kokeilla pärjäämistä ilman lääkkeitä, jolloin lapsen vointia seurataan.

Astma on erityisesti pienille lapsille ongelmallinen, koska pienten lasten hengitystiet ovat ahtaat ja alttiit limakalvoturvotukselle erityisesti infektioiden yhteydessä. Eniten sairaalahoitoja vaativa ryhmä ovat 1–4-vuotiaat. Heillä myös lääkeshoidon toteuttaminen on työläintä. Osa astmaa sairastavista lapsista sairastaa myös allergiaa tai atooppista ekseema.

Lapsella voi olla myös muu pitkäaikainen säännöllistä hoitoa vaativa keuhkosairaus (esim. interstitiellit keuhkosairaudet tai bronkopulmonaalinen dysplasia), josta voi aiheutua lapsen hoidosta huolehtivalle tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta vähintään puolen vuoden ajan.

Perusvammaistuki

Astmaa sairastavan alle 5-vuotiaan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta perusvammaistukeen oikeuttavasti, jos lapsen astma on todettu asianmukaisesti ja sitä hoidetaan Käypä hoito -suosituksen mukaisesti jatkuvalla keuhkoihin hengitettävällä tulehduksenvastaisella lääkityksellä vähintään puolen vuoden ajan. Lisäksi edellytetään, että lapsi on lasten astmaan perehtyneen lääkärin säännöllisessä hoidossa. Lapsella voi jatkuvan lääkeshoidon aikana olla myös lyhyitä (1–2 kk) lääkärin määräämiä lääketaukoja.

5-vuotiaan tai vanhemman astmaa sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikea astma. Vaikeaa astmaa sairastavalle lapselle on tyypillistä, että hänellä on asianmukaisesta hoidosta (ks. Käypä hoito -suositus) huolimatta sairaalahoitoa vaativa taudin pahenemisvaihe. Lääkärinlausunnossa tai hoitokertomuksessa tulee olla selvitys pahenemisvaiheesta. Astmaa voidaan pitää vaikeana myös, jos lapsella on jatkuvasti poikkeava keuhkofunktio ja lyhytvaikutteisen avaavan lääkkeen tarve useita kertoja viikossa.

Astmaa sairastavan lapsen hoidosta aiheutuvaa rasitusta ja sidonnaisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös lapsen muut sairaudet ja lapsen kokonaistilanne.

Korotettu vammaistuki

Lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikean astman lisäksi vaikea atooppinen ekseema tai muu vaikeahoitoinen sairaus.

1.7.5.5. Huuli- ja suulakihalkiot

Huuli- ja suulakihalkiot ovat pään ja kaulan alueen synnynnäisiä epämuodostumia, joiden vaikeusaste vaihtelee. Huulihalkiossa lapsen huuli on vajaasti kehittynyt ja siitä puuttuu osa. Suulakihalkiossa lapsen suulaen kehitys on jäänyt vajaaksi. Halkiolasten hoitovastuu on keskitetty erikoissairaanhoidon.

Huulihalkiolapsi leikataan 2–3 kuukauden iässä, ja lapsi paranee yleensä alle puolessa vuodessa. Lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuva tavanomaista suurempi rasitus ja sidonnaisuus ei yleensä kestä vammaistukeen edellytettävää puolta vuotta.

Suulakihalkion korjausleikkaus tehdään yleensä 9–12 kuukauden iässä. Lähes aina suulakihalkiolapsen syöttämisessä on vaikeuksia, mistä aiheutuu tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta huolehtivalle. Suulakihalkiolapsella ruoka pääsee suuontelosta vapaasti korvatorvien suulle, minkä vuoksi lapsella saattaa ennen korjausleikkausta olla tiheästi ylempien hengitysteiden ja korvien infektoita. Suulakihalkion sulkemisen jälkeen tilanne yleensä rauhoittuu vähitellen.

Halkion vuoksi lapsen leuat ja hammaskaaret eivät myöskään kehity normaalisti. Halkiolapselle tulee usein purentavirheitä, joita joudutaan myöhemmin korjaamaan oikomishoidolla tai vaativalla leukakirurgialla. Suualueen epämuodostumista saattaa lisäksi seurata puheongelmia, jolloin lapsi tarvittaessa ohjataan puheterapiaan noin 4–5 vuoden iässä. Korjausleikkaus puheen parantamiseksi tehdään 3–6 vuoden iässä. Vielä myöhemmin kouluiässäkin saattavat lisäleikkaukset olla tarpeen.

Perusvammaistuki

Suulakihalkiolapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista, jos lapsella on vaikeuksia syömisessä ja lapsen syöttäminen vie tavanomaista enemmän aikaa. Lapsella saattaa lisäksi olla toistuvia ylempien hengitysteiden ja korvien infektoita.

Korotettu vammaistuki

Suulakihalkiolapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa, jos lapsella on huomattavia vaikeuksia syömisessä ja lapsella on jatkuvasti toistuvia ylempien hengitysteiden tai korvien infektoita tai jos lapsi käy jatkuvasti annettavassa puheterapiassa, johon liittyy kotona toteutettavia huomattavasti aikaa vieviä mekaanisia puheharjoitteita.

1.7.5.6. Ihosairaudet

Atooppinen ihottuma

Atooppinen ekseema (liikaherkkyysihottuma) on erittäin yleinen, pääsääntöisesti lievä krooninen ihosairaus. Pienillä lapsilla esiintyvässä atooppisessa ekseemassa ihottumaläiskät sijaitsevat etenkin poskissa, vatsalla ja alaraajojen ulkosyrjällä (ns. maitorupi). Vanhemmilla lapsilla ihottumaläiskät paikallistuvat taiveisiin, niskaan, nilkkoihin ja ranteisiin (ns. taiveihottuma). Atooppisen ekseeman hoito on oireenmukaista, ja lapsen ihoa on rasvattava runsaasti perus- ja/tai kortisonivoiteilla.

Ihottuman vaikeusaste vaihtelee luonnollisen taudinkulun mukaisesti runsaasti, ja siihen kuuluu erityisesti talvella kohtalaisen paljonkin hoitoa vaativia jaksoja. Lapsella katsotaan olevan vaikea atooppinen ekseema, jos sen hoidoksi eivät riitä perusvoiteet ja miedot kortisonivoiteet, vaan tarvitaan lisäksi seuraavia erikoishoitoja:

- vahvoja kortisonivoiteita tai
- kalsineuriiniestäjiä (esim. takrolimuusi- tai pimekrolimuusivoide) tai
- valohoitoa tai
- sairaalahoitojaksoja

Hoidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden määrä on arvioitava riittävän pitkällä aikavälillä, koska ekseeman vaikeusaste saattaa vaihdella.

Ei vammaistukea

Atooppista ekseemaa sairastavan lapsen hoidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on läiskäinen ja vain osissa vartaloa (mm. taieet, kasvot) esiintyvä ekseema, jota hoidetaan perusvoiteilla ja I – II -ryhmän kortisonivoiteilla.

Tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta ei myöskään katsota aiheutuvan, vaikka atooppista ekseemaa sairastavalle lapselle kehittyisi siitepölyherkistymän myötä ristiallergioita juureksille ja hedelmille.

Perusvammaistuki

Atooppista ekseemaa sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikeahoitoinen laaja-alainen ekseema, joka vaatii perusvoiteiden ja mietojen kortisonivoiteiden lisäksi yllä mainittuja erikoishoitoja säännöllisesti. Lääkärintulauksessa tulee olla kuvattu, millä tavalla ekseema on laaja-alainen ja vaikeahoitoinen sekä miten se oireilee asianmukaisesta hoidosta huolimatta (esimerkiksi erikoishoitojen määrä ja vaikutus oireisiin, lääkäri- ja sairaalahoidon tarve).

Korotettu vammaistuki

Atooppista ekseemaa sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikeahoitoisen atooppisen ekseeman lisäksi muu vaikeahoitoinen sairaus. Tavallisesti nämä lapset tarvitsevat tehostettua lääkärin hoitoa tai osastohoitojaksoja.

1.7.5.7. Kastelu

Lapsen kuivaksi oppiminen on yksilöllistä. Siihen vaikuttavat lapsen aineenvaihdunnalliset, rakenteelliset ja hermostolliset edellytykset hallita virtsarakon toimintaa. Myös psykososiaalisilla tekijöillä voi olla osuutta lapsen kuivaksi oppimisessa. Ei-elimellinen kastelu (F98.0) on voinut jatkua lapsen syntymästä asti, tai se saattaa alkaa vasta lapsen opittua kuivaksi.

Vasta yli 5-vuotiaan lapsen diagnoosiksi asetetaan kastelu (yökastelu ja/tai päiväkastelu). Vammaistuki voidaan myöntää aikaisintaan 5 vuoden iästä lukien.

Vammaistuen myöntäminen kastelevalle lapselle edellyttää seuraavien edellytysten täyttymistä:

- lapselle on diagnoosiksi asetettu kastelu
- kastelu on jatkunut tai jatkuu vähintään 6 kuukauden ajan
- lapsi on lääkärin hoidossa
- lasta hoidetaan aktiivisesti yökastelun takia lääkkeillä tai hälytinlaittehoidolla. Aktiivisella hoitamisella tarkoitetaan, että desmopressiinilääkitystä käytetään maksimiannoksella (240 mikrogrammaa) vähintään 2 viikon ajan tai hälytinlaittehoitoa vähintään 6 viikon ajan. Hoitoa tulee käyttää yhtäjaksoisesti. Hoidon toteutumista voi seurata muun muassa lääkkeitä seuraamalla.
- lääkärinlausunnossa tulee olla tarkka selvitys toteutetusta hoidosta, sen tehosta ja hoitosuunnitelma. Lausunnosta tulee käydä ilmi perusteet hoidon jatkamisesta tai keskeyttämisestä sekä suunnitelma seuraavasta hoitokokeilusta.
- kastelusta pidetään päivittäin kastelupäiväkirjaa. Kastelupäiväkirjaa tulee olla pidetty ainakin hoidon aikana. Siitä ilmenee, kuinka kauan hoitoa on jatkettu ja mikä on ollut hoidon teho. Kopio siitä tulee olla hakemuksen liitteenä.

Perusvammaistuki

Lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitystä ja sidonnaisuutta, jos lapsi kastelee aktiivisesta hoidosta huolimatta vähintään 3 yönä viikossa. Vammaistuki voidaan myöntää aktiivisen hoidon alkamista seuraavan kuukauden alusta. Kun hoito keskeytetään tuloksettomana, hoitoa tulee kokeilla uudelleen yleensä 4-6 kuukauden kuluessa. Vammaistuki myönnetään seuraavaan hoitokokeiluun saakka.

Vammaistuki voidaan myöntää myös silloin, kun hoitoa ei ole voitu aloittaa tai jatkaa muun lääketieteellisen syyn vuoksi. Syy tulee perustella lääkärinlausunnossa.

Päiväkastelijalla katsotaan olevan oikeus perusvammaistukeen, jos lapsen kastelu asian mukaisesta hoidosta huolimatta jatkuu. Lapsen hoidosta huolehtiville katsotaan aiheutuvan räsitystä ja sidonnaisuutta muun muassa siitä, että heidän tulee huolehtia lapsen säännöllisistä (n. 2 h välein) WC:ssä käynneistä.

1.7.5.8. Mielen terveyden, kehityksen ja käyttäytymisen häiriöt

[Psykoottiset häiriöt \(F20-29\), mieliala- \(F31-32\) ja ahdistuneisuushäiriöt \(F40-48, osin F90-98\)](#)

[Älyllinen kehitysvammaisuus \(F70-79\)](#)

[Psyykkisen kehityksen erityishäiriöt \(F80-89\)](#)

[Tavallisesti lapsuus- ja nuoruusiässä alkavat käytös- ja tunnehäiriöt](#)

[Vammaistuki mielen terveyden, kehityksen ja käyttäytymisen häiriöissä](#)

Lapsilla ja nuorilla esiintyy samoja mielen terveyden häiriöitä kuin aikuisilla, mutta niiden esiintyvyys vaihtelee iän mukaan. Myös oireiden ilmenemismuoto vaihtelee diagnoosinimikkeen sisällä lapsen ja nuoren iästä ja kehitysvaiheesta riippuen.

Yleisimpiä mielen terveyden häiriöitä lapsilla ovat tarkkaavuus- ja käytöshäiriöt. Myös ahdistuneisuushäiriöt ovat yleisiä lapsuus- ja nuoruusiässä, ja näistä tavallisimpia ovat pelko-oireiset häiriöt. Myös traumaperäisiä stressireaktioita tavataan lapsilla melko usein, kun taas pakko-oireiset ahdistushäiriöt yleistyvät vasta nuoruusiässä. Mielialahäiriöt yleistyvät lapsuudesta nuoruusikään siirryttäessä, ja ne ovat nuoruusikäisten tavallisin mielen terveyden häiriö. Psykoosit ja syömishäiriöt ovat edellä mainittuja sairausryhmiä harvinaisempia. Tavallista on, että lapsella voi esiintyä samanaikaisesti kaksi tai useampia mielen terveyden häiriötä.

Psykoottiset häiriöt (F20-29), mieliala- (F31-32) ja ahdistuneisuushäiriöt (F40-48, osin F90-98)

Skitsofreeniset psykoosit (F20) saattavat alkaa jo lapsuudessa tai nuoruudessa. Niiden oireet ovat suurelta osin samanlaisia kuin aikuisiässä ja ne sisältävät erilaisia hallusinaatioita, erityisesti kuuloharhoja ja ajatustoiminnan häiriöitä, kuten harhaluuloja, ajatussisällön poikkeavia assosiaatioita ja ajatusten katkeilua tai jumitutumista. Psykoottinen lapsi vaatii usein vanhemmilta enemmän huolenpitoa ja valvontaa kuin terve lapsi. Perheterapeuttinen hoito on usein hyödyllistä lapsen hoidon kannalta, samoin perheelle osoitetut muut tukitoimenpiteet (tuki- tai hoitokeskustelut).

Lasten masennustilan tunnistaminen ja hoidon aloittaminen viivästyvät usein. Lasten masennus on usein pitkäkestoinen ja herkästi uusiutuva. Masennusjaksojen toistuessa uuden episodin riski kasvaa. Masennuksen aikana kiinnostus ympäristöä ja ihmisiä kohtaan vähenee.

Lapsen masennuksen oireet ovat kehitysvaiheen mukaan muotoutuvia. Vauva välttää katsetta ja on kontaktissa passiivinen. Kognitiivinen ja motorinen kehitys viivästyvät, ja uni- ja syömisvaikeudet ovat tavallisia. Vanhemman lapsen masennus ilmenee usein ärtyneisyytenä, tyytymättömyytenä ja keskittymiskyvyttömyytenä. Lapselta puuttuu kyky iloita ja leikkiä. Psykosomaattiset oireet ovat tavallisia, ja lapsi voi olla itsetuhoinen. Kouluikäisellä lapsella ikävystyminen, keskittymiskyvyttömyys ja väsymys ovat tavallisia oireita, ja nämä johtavat usein kouluvaikeuksiin. Masennuksen psykologiset oiresisällöt ilmenevät selvemmin vanhemmalla lapsella: huonommuuden, syyllisyyden ja epäonnistumisen tunteet.

Lapsen masennuksen ilmeneminen nivoutuu usein hänen lähi-ihmissuhdeverkostoonsa. Sosiaalisten verkostojen tuki on masentuneelle ensiarvoisen tärkeää, ja yhtenä hoitomuotona voi olla perheterapia. Masentunut ja itsetuhoinen lapsi tarvitsee tiivistä valvontaa ja huolenpitoa sekä usein sairaalahoitoa, etenkin jos perheen voimavarat tukea lasta ovat vähäiset. Masentunut lapsi tarvitsee kotona enemmän tukea ja huolenpitoa kuin terve lapsi. Myös syömiseen tai uneen liittyvät ongelmat vaativat usein vanhemmalta runsaasti huolenpitoa.

Lapsuuden ahdistuneisuushäiriöissä esiintyy pitkäkestoisia ja irrationaalisia pelkoja tiettyjä kohteita, toimintoja tai tilanteita kohtaan. Ennen kouluikää erilaiset pelot kuuluvat lapsilla usein normaalikehityksen puitteisiin, kun taas isommilla lapsilla samoja pelkoja voidaan pitää pelko-oireisina ahdistuneisuushäiriönä (F40). Lapsilla oireet painottuvat kohteisiin (esim. eläimet) ja nuoruusikäisillä taas enemmän tilanteisiin (sosiaaliset tilanteet, julkiset paikat). Muissa ahdistuneisuushäiriöissä (F41) lapsen tai nuoren ahdistuneisuus ilmenee usein takertuvuutena vanhempiin, ja lapsen on usein vaikea sopeutua ikäistensä joukkoon. Somaattiset oireet ovat tavallisia ahdistuneisuushäiriöiden yhteydessä, kuten vatsakivut, oksentelu, päänsärky, huimaus ja hikoilu. Pakko-oireinen häiriö (F42) sisältää sekä pakkoajatuksia että pakkotoimintoja. Vaikeina esiintyessään ne haittaavat huomattavasti jokapäiväistä elämää. Jos lapsi vastustaa pakkotoimintoja, ahdistus yleensä pahenee. Vaikeimmin oireilevilla lapsilla osastohoito on joskus tarpeen. Esimerkiksi koulupelkojen yhteydessä hoito vaatii vanhemmilta ja opettajilta sekä muulta lähiverkostolta runsaasti aktiivisuutta ja sidonnaisuutta suhteessa lapseen.

Älyllinen kehitysvammaisuus (F70-79)

Älyllinen kehitysvammaisuus ilmenee siten, että yleiseen älykkyytasoon vaikuttavien kognitiivisten, kielellisten, motoristen ja sosiaalisten kykyjen kehitys pysähtyy tai on normaalia hitaampaa eikä saavuta iänmukaista tasoa. Älyllisen kehityksen pysähtymisen tai taantumisen taustalla on usein elimellinen sairaus. Kehitysvammaisuuteen liittyy usein myös käytöshäiriöitä, jotka aiheuttavat runsaasti lisähuolenpidon ja valvonnantarvetta.

Lievästi kehitysvammaiset (F70) lapset tarvitsevat usein enemmän taitojen ohjattua harjoittelua, mutta oppivat selviytymään päivittäisistä toiminnoistaan. Keskivaikeasti kehitysvammaisten (F71) lasten kieli ja käsityskyky kehittyvät hitaasti. Motoriset taidot ja kyky huolehtia itsestä jäävät vaillinaisiksi. Osa lapsista oppii lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen yksinkertaiset perustaidot. Jotkut eivät opi koskaan puhumaan, vaikka he ymmärtävät yksinkertaisia ohjeita ja oppivat käyttämään käsimerkkejä. Vaikean älyllisen kehitysvamman (F72) kuva on samanlainen kuin edellisen ryhmän, mutta vaikea-asteisempi. Syvästi älyllisesti kehitysvammainen (F73) ei kykene juuri lainkaan huolehtimaan perustarpeistaan ja on jatkuvan avun ja ohjauksen tarpeessa.

Älylliseen kehitysvammaisuuteen voi liittyä myös elimellisiä oireita, rakenteellisia vikoja ja vammoja tai mielenterveyden häiriöitä. Vaikeat neurologiset ja muut liikkumista vaikeuttavat fyysiset häiriöt, näkö- ja kuulohäiriöt, epilepsia sekä autismi ovat myös tavallisia.

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus voi olla alusta saakka vaativaa. Pienenkin lapsen hoito voi erota huomattavasti vastaavanikäisen terveen lapsen hoidosta. Kehitysvammaisten erikoissairaanhoido on yleensä järjestetty erityishuoltopiirien poliklinikoilla ja laitoksissa.

Psyykkisen kehityksen erityishäiriöt (F80-89)

[Lapsuusiän autismi](#)

[Aspergerin oireyhtymä](#)

Psyykkisen kehityksen erityishäiriöille on ominaista, että lapsen kielellinen kehitys, lihasten motorinen yhteistoiminta sekä etenkin avaruudellista hahmottamista edellyttävät taidot ovat häiriintyneet.

Puheen- ja kielenkehityshäiriöillä (F80) eli kielellisillä erityisvaikeuksilla tarkoitetaan yli kolmivuotiaan lapsen puheen tai kielen kehityksen viivästymistä tai häiriintymistä. Lapsilla on usein luku- ja kirjoitushäiriöitä, vaikeuksia vuorovaikutustilanteissa sekä tunne- ja käytöshäiriöitä. Lapsi, jolla on kielellinen erityisvaikeus saattaa pystyä kommunikoidaan ja ymmärtämään kieltä tutuissa tilanteissa, mutta hänen kielelliset kykynsä ovat heikentyneet vieraissa tilanteissa.

Puheen tuottamisen häiriöitä saattaa ennakoida yksittäisten sanojen puuttuminen kaksivuotiaalla ja yksinkertaisten kahden sanan lauseiden puuttuminen kolmivuotiaalla. Muutamien yksinkertaisten sanojen oppimisen jälkeen kielen kehitys voi pysähtyä. Puheen tuottamisen häiriöön liittyy viivästymiä tai poikkeavuuksia sanojen ja äänteiden tuottamisessa. Sanasto voi olla rajoittunutta, sopivien sanojen löytäminen vaikeaa tai kieliopilliset virheet haittaavia. Lapsen ei-kielellinen kyky viestiä ilman sanoja on melko hyvä.

Puheen ymmärtämisen häiriön merkkejä ovat yksivuotiaalla reagoimattomuus tuttuihin nimiin, puolitoistavuotiaalla lapsella kyvyttömyys tunnistaa muutamia yleisiä esineitä ja yli kaksivuotiaalla kyvyttömyys seurata yksinkertaisia ohjeita. Myöhemmällä iällä tällaisen lapsen on vaikeaa ymmärtää kieliopillisia rakenteita ja kielen vivahteita. Puheenymmärtämishäiriöön liittyy aina myös puheentuotonhäiriö.

Kielellinen erityisvaikeus liittyy usein neurologisiin poikkeavuuksiin kuten aisti- tai liikuntavamman. Lapsella voi lisäksi olla muita kognitiivisen kehityksen häiriöitä, jotka eivät lievitä hänen kasvaessaan. Vaikeudet toverisuhteissa, tunne-elämänhäiriöt, käytöshäiriöt, yliaktiivisuus ja tarkkaamattomuus ovat yleisiä kaikenikäisillä. Osalla lapsista, joilla on kielellisiä erityisvaikeuksia puheen- ja kielenkehitys asettuu lopulta normaaleihin puitteisiin.

Eri kulttuureista muuttaneilla lapsilla, joilla on kielellisiä erityisvaikeuksia, ilmee kielellisen kehityksen erityishäiriö aina heidän oman äidinkieltensä käyttämisessä, mikä voidaan todeta puheterapeutin tutkimuksessa tulkin välityksellä.

Oppimiskyvyn häiriöissä (F81) normaalitaitojen omaksuminen on häiriintynyt kehityksen varhaisvaiheista alkaen. Taustalla on todennäköisesti biologinen toimintahäiriö ja poikkeavuus kognitiivisessa prosessoinnissa. Häiriö haittaa jo koulunkäynnin alkuvuosina. Oppimiskyvyn häiriö voi ilmetä lukemis-, kirjoittamis- tai laskemiskyvyn häiriönä tai monimuotoisena oppimiskyvyn häiriönä.

Motoriikan kehityshäiriössä (F82) on lihasten yhteistoimintaan liittyviä vaikeuksia kehityksen varhaisvaiheista lähtien. Nämä vaikeudet vaihtelevat iän mukana. Liikkeiden hieno- ja karkeasäädöissä on puutteita, erityisesti aistinvaraisten liikesuoritusten ohjailu on vaikeaa. Osalla lapsista on oppimishäiriöitä, sosiaalisia häiriöitä sekä tunne- ja käytöshäiriöitä.

Monimuotoisten kehityshäiriöiden (F83) diagnoosiryhmää käytetään silloin, kun lapsella on puheen ja kielen kehityshäiriöitä, oppimiskyvyn ja motorikan kehityshäiriöitä sekä älyllisten toimintojen yleistä heikkoutta eikä mikään niistä korostu toisia enemmän.

Laaja-alaisille kehityshäiriöille (F84) ovat luonteenomaisia vastavuoroisen sosiaalisen vuorovaikutuksen ja viestinnän laadulliset poikkeavuudet sekä kaavamaiset harrastukset ja toiminnat. Häiriö ilmenee varhain ja joka tapauksessa ennen kuuden vuoden ikää. Usein siihen saattaa liittyä yleistä älyllisten toimintojen heikkenemistä.

Lapsuusiän autismi

Lapsuusiän autismi (F84.0) ilmenee yleensä jo alle kolmivuotiaana. Se on elinikäinen, vaikka sen ilmenemismuodot muuttuvat iän mukana. Oireet ilmenevät kehittymättömyytenä vastavuoroisessa sosiaalisessa kanssakäymisessä, kommunikaatiossa ja puheentuotossa. Lapsen toimintakyky on laajalti rajoittunut. Hänellä voi olla pelkoja, uni- ja syömishäiriöitä, raivokohtauksia, aggressiivisuutta, itsensä vahingoittamista ja kaavamaisia liikkeitä, kuten heijaamista ja pään hakkaamista tms. Suurella osalla autismia sairastavista lapsista on myös älyllistä kehitysvammaisuutta. Autismi on yleensä niin vaikea-asteinen, että henkilökohtainen avustaja ja yksilöllinen opetussuunnitelma ovat tarpeen.

Aspergerin oireyhtymä

Aspergerin oireyhtymällä (F84.5) tarkoitetaan lapsuusiässä ilmenevää neurologista häiriötä, johon liittyy poikkeava sosiaalinen vuorovaikutus, epätavalliset kiinnostuksen kohteet, pikkutarkka ja muodollinen puhe, riippuvuus rutiineista ja rituaaleista sekä usein motorinen kömpelyys ja poikkeavuus aistiärsykkeisiin reagoimisessa. Tämä häiriö eroaa autismista siten, että näiden lasten yleinen kognitiivinen kehitys on normaalin puitteissa. He saattavat myös olla lahjakkaita jollain erityisalueella.

Tavallisesti lapsuus- ja nuoruusiässä alkavat käytös- ja tunnehäiriöt

Käytöshäiriöiselle (F91) lapselle on ominaista toistuva tai alituinen epäsosiaalinen, aggressiivinen tai uhmakas käytös. Käytöshäiriölle tyypillisiä piirteitä ovat ylenmääräinen tappeleminen tai kiusaaminen, julmuus, omaisuuden tuhoaminen, tulipalojen sytyttäminen, varastaminen, toistuva valehtelu, luvaton koulusta poissaolo, kotoa karkaaminen, tiukat raivokohtaukset ja tottelemattomuus.

Hyperkineettisille häiriöille (F90, sisältää ADHD:n ja ADD:n) on ominaista pitkäjännitteisyyden puute älyllistä osaamista vaativissa toiminnoissa, taipumus siirtyä toiminnasta toiseen saamatta mitään valmiiksi sekä järjestäytymätön, hajanainen ja liiallinen toiminnallisuus. Ylivilkkaus on usein näkyvin ja haittaavin ongelma sosiaalisissa tilanteissa, ja tällaiset lapset ovat usein tapaturma-alttiita. Kurinpito-ongelmia syntyy, kun lapset rikkovat sääntöjä pikemminkin ajattelemattomuuttaan kuin tahallaan. Lukemis- ja oppimisvaikeudet sekä motorinen kömpelyys, älyllisten toimintojen heikkous sekä motorikan ja puheen kehityshäiriöt ovat tavallisia lisäongelmia. Aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriöt, lyhytjännitteisyys ja huono pettymysten sietokyky ovat pitkäkestoisia. Lapsen motorinen levottomuus ja tarkkaavaisuus paranevat kuitenkin usein asteittain iän mukana. Asianmukaisella hoidolla ja kuntoutuksella oireita voidaan hoitaa merkittävästi.

Pääoireiden eli tarkkaamattomuuden sekä yliaktiivisuuden ja impulsiivisuuden on oltava todettavissa ennen seitsemän vuoden ikää. Diagnoosi tehdään tavallisesti esikouluikässä tai ensimmäisinä kouluvuosina, ja se edellyttää laajaa, huolellisesti tehtyä lääketieteellistä ja psykologista tutkimusta usein eri ammattiryhmien yhteistyönä. Lapsen eri yhteyksistä tuntevia henkilöitä on kuultava ja usein tutkittava myös perhettä.

Vammaistuki mielenterveyden, kehityksen ja käyttäytymisen häiriöissä

Ei vammaistukea

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsytystä ja sidonnaisuutta, vaikka lapsella on todettu erityispiirteitä, jotka voivat huolestuttaa vanhempia ja aiheuttaa seurannan tarvetta terveydenhuollossa.

Lapsella ei ole oikeutta perusvammaistukeen, jos lapsi saa terapian päiväkodissa tai koulussa eikä lapsen hoidosta huolehtivalle aiheudu lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta tavanomaista suurempaa räsytystä ja sidonnaisuutta esim. kuljettamisesta tai kotiharjoitteista.

Lapsi, jolla on ainoastaan S- ja R-vika, ei ole oikeutettu vammaistukeen.

Perusvammaistuki

Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi tarvitsee sairautensa vuoksi vastaavanikäisiin verrattuna enemmän päivittäistä huolenpitoa ja valvontaa tai säännöllisiä, vähintään viikoittaisia hoito- ja kuntoutustoimenpiteitä. Lue myös lapsen [hoitoihin kuljettamisesta](#) (Ratkaisutyö > Etuusohteet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohte > Oikeus ja edellytykset > Hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus > Rasituksen ja sidonnaisuuden arviointi). Lisäksi lapsen edellytetään olevan sairauden vuoksi erikoislääkärin tai lääkärin ohjeiden mukaisessa seurannassa terveydenhuollossa.

Korotettu vammaistuki

Lapsella on oikeus korotettuun vammaistukeen, jos lapsi tarvitsee sairautensa vuoksi päivittäin huomattavasti aikaa vievää ja lapsen ikäkauteen kuulumatonta tukea, opastusta ja valvontaa arjen toiminnoissa. Lapsella voi olla vaikeuksia useilla toimintakykyalueilla, kuten kielellisissä, silmien ja käsien yhteistyötä vaativissa ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen liittyvissä tai motorisissa toiminnoissa.

Korotettuun vammaistukeen katsotaan olevan oikeus esimerkiksi

- kehitysviiveen tai masennuksen takia passiivisella lapsella, jonka sairaus on niin vaikea, että hän tarvitsee ylimääräisiä virikkeitä, päivittäin aikaa vievää ohjausta ja opetusta arkipäivän toiminnoissa kodin ulkopuolisen terapian lisäksi.
- useilla keskitasoisesti kehitysvammaisilla lapsilla, joiden vamma on niin vaikea, että he tarvitsevat aikaa vievää apua ja ohjausta arkipäivän toiminnoissa, erilaisia kuntoutustoimenpiteitä sekä mahdollisesti myös huomattavaa valvontaa.
- jos lapsen pakko-oireiseen ahdistushäiriöön liittyy huomattavia vaikeuksia ja sitä kautta päivittäin huomattavasti aikaa vievää tuen tarvetta pukeutumiseen, kotoa lähtemiseen ja/tai syömiseen liittyvissä tilanteissa.
- jos viestintä lapsen kanssa ei onnistu ilman korvaavien viestintämuotojen käyttämistä, vaan tarvitaan puhetta korvaavia tai tukevia viestintäkeinoja kuten viittomia, piktogrammeja tai blissymboleja.

Ylin vammaistuki

Ylimpään vammaistukeen oikeutettu lapsi on sairautensa vuoksi lähes yhtämittaisen hoidon ja huolenpidon tarpeessa. Usein lasta ei voi jättää hetkeksikään ilman valvontaa, sillä lapsi saattaa aiheuttaa vahinkoa itselleen tai ympäristölleen.

Ylimpään vammaistukeen katsotaan olevan oikeus esimerkiksi

- vaikeaa autismia tai psykoosia sairastavalla lapsella silloin, kun sairaus on niin vaikea, että lapsi tarvitsee yhtämittaista valvontaa ja ohjausta.
- lapsella, jota ei voi jättää hetkeksikään ilman valvontaa huomattavan levottomuuden, aggressiivisuuden, karkailevuuden, tuhoavan käyttäytymisen tai itsetuhoisuuden takia.
- lapsella, jonka kehitys on vastaavanikäiseen terveeseen lapseen verrattuna erittäin paljon heikompi ja joka on niin vaikeasti kehitysvammainen, että hän ei pysty liikkumaan (esim. kääntymään sängyssä tai pysymään istuallaan). Tulevan kehityksen ennuste on usein huono.
- lapsella, jonka kielellinen erityisvaikeus liittyy vaikeaan aisti- tai liikuntavammaan.

1.7.5.9. Monivammaiset

Monivammaisten lasten hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus on eriasteista sairauksien tai vammojen laadusta ja vaikeusasteesta riippuen. Vaikeasti monivammaisilla lapsilla saattaa olla yhtä aikaa useita vaikeita sairauksia tai monen elinsysteemin kehityshäiriöitä. Lapsella voi olla esimerkiksi motoristen häiriöiden lisäksi aisti- tai kehitysvamma, epilepsia, puheen, hahmotuksen tai psyykkisen kehityksen häiriöitä. Vaikeasti monivammaisilla lapsilla on oikeus ylimpään vammaistukeen silloin, kun lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus on vaativaa ja ympärivuorokautista.

1.7.5.10. Neurologiset sairaudet

[CP-vamma](#)

[Epilepsia](#)

CP-vamma

CP-vamma on syntymässä tai varhaislapsuudessa saatu pysyvä aivovaurio, jossa tavallisimmin liikkeiden hallinta ja lihasvoima ovat heikentyneet. CP-vammaisten toimintakyky vaihtelee vähäisistä toiminnanhäiriöistä monivammaisuuteen.

Yleisin CP-vamman seuraus on lihasten spastisuus eli jäykkyys. Tällöin liikkeet ovat jäykät ja lihasvoima on heikko, minkä vuoksi liikkeitä on vaikea suorittaa nopeasti ja täsmällisesti. Spastisessa hemiplegiassa oireita on vain toisen puolen ylä- ja alaraajoissa. Usein yläraajan toiminnalliset vaikeudet ovat haittaavampia kuin alaraajan. Hemiplegiaa sairastavat oppivat useimmiten kävelemään itsenäisesti. Diplegiassa alaraajojen liikkeet ovat häiriintyneet, ja sen vaikeusaste vaihtelee itsenäisesti kävelevistä pyörätuolilla liikkuviin. Tetraplegiassa myös yläraajojen tahdonalainen toiminta on häiriintynyt vähintään yhtä vaikeasti kuin alaraajojen.

CP-vamma voi ilmetä myös pakkoliikkeinä tai vaikeuksina koordinoida lihastoimintaa (ataksia). Tällöin itsenäinen selviytyminen vaikeutuu usein paljon merkittävämmiin kuin lihasten jäykkyyden vuoksi.

Liikkumisvaikeuden lisäksi CP-vammaan liittyy usein myös jokin liitännäisvamma. Yleisin näistä on puhevamma, joka vaikeuttaa lapsen kielellistä kehitystä. Tämä voi johtaa lapsen älyllisten kykyjen aliarvioimiseen tai käyttäytymisongelmiin. Vaikeassa puhevammassa lapsella saattaa olla käytössään erilaisia puhetta korvaavia viestintämenetelmiä. CP-vammaan saattaa lisäksi joskus liittyä aistivamma, epilepsia, hahmotushäiriöitä tai kehitysvammaisuus. Esimerkiksi jos lapsella on ongelmia vuorovaikutuksen luomisessa ja nähdyn hahmottamisessa, lapsen voi olla vaikea kiinnostua ihmisistä, leluista ja leikeistä, jolloin lapsi tarvitsee erityistä tukea ja ohjausta. Oppimisen erityisvaikeuksia voi esiintyä, jos lapsella on esimerkiksi ongelmia käden ja silmän yhteistyössä tai hahmottamisessa.

Lievästi CP-vammainen lapsi oppii yleensä kävelemään ilman apuvälineitä ja selviää itsenäisesti päivittäisissä toiminnoissa. Keskipaikeasti CP-vammainen lapsi voi oppia kävelemään apuvälineitä käyttäen, mutta puhe on usein epäselvää ja kognitiiviset erityisvaikeudet ovat yleisiä. Lisäksi lapsi tarvitsee yleensä jonkin verran apua päivittäisissä toiminnoissa. Vaikeasti CP-vammainen lapsi liikkuu yleensä sähköpyörätuolilla, jota hän kykenee itse ohjaamaan, jos hänen kognitiivinen tasonsa on hyvä. Muutoin vaikeasti CP-vammainen lapsi on useimmiten täysin autettava.

Ei vammaistukea

CP-vammaisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitätusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi selviää arkipäivän toiminnoissaan ikätasonsa mukaisesti.

Perusvammaistuki

CP-vammaisella lapsella on oikeus perusvammaistukeen, jos lapsi tarvitsee apua arkipäivän toiminnoissaan. Lapsi saattaa lisäksi tarvita fysioterapeuttisia tai sitä vastaavia harjoitteita vähintään viikoittain.

Korotettu vammaistuki

CP-vammaisella lapsella on oikeus korotettuun vammaistukeen, jos lapsi tarvitsee päivittäin huomattavasti aikaa vievää apua arkipäivän toiminnoissaan ja/tai erilaisia kuntoutustoimenpiteitä.

Ylin vammaistuki

Ylimpään vammaistukeen katsotaan olevan oikeus CP-vammaisella lapsella, jolla on ylä- ja alaraajoissa huomattavassa määrin jäykkyyttä, lihasheikkoutta tai tahdottomia liikkeitä, minkä vuoksi lapsi tarvitsee toisen henkilön jatkuvaa apua ja valvontaa. Lapsella voi CP-vamman lisäksi olla esimerkiksi kehitys- tai aistivamma.

Epilepsia

Epilepsiaa sairastavalla on taipumus saada toistuvasti ohimenevistä aivotoiminnanhäiriöistä aiheutuvia kohtauksia ilman erityisiä altistavia syitä. Epilepsia voi olla itsellään syntyvä, tai se voi olla oireena jostain muusta sairaudesta (esim. keskushermoston kertymäsairus).

Epileptinen aivotoiminnan häiriö voi olla yleistyvä tai paikallisalkuinen, minkä mukaan kohtauksen oireet määräytyvät. Tavallisimpia oireita ovat tajunnan osittainen tai täydellinen häiriintyminen. Muita oireita ovat esimerkiksi aistitoimintojen tai käyttäytymisen häiriöt tai raajojen tai vartalon kouristelu. Kohtausten kesto vaihtelee yleensä sekunneista minuutteihin. Epilepsiaa esiintyy useammin lapsilla, joilla on myös muita neurologisia oireita, kuten kehitys- tai liikuntavammaisuutta.

Epilepsian tärkein hoitomuoto on säännöllisesti, yleensä päivittäin käytettävä lääkitys. Myös kirurginen hoito voi tulla kyseeseen. Tavoitteena on kohtauksettomuus ja epilepsian aiheuttamien kognitiivisten ongelmien estäminen ilman merkittäviä haittavaikutuksia. Myös kohtaukselle altistavien tekijöiden, kuten unen puutteen välttämällä on keskeinen merkitys epilepsian hoidossa.

Valtaosa lapsuusiässä epilepsiaan sairastuvista saadaan nykyisillä hoitomenetelmillä kohtauksettomiksi, ja suurin osa epilepsiaa sairastavista tulee toimeen yhdellä lääkkeellä. Kohtauksettomuuden saavuttamiseksi voidaan joskus joutua pitkään hakemaan sopivaa lääkehoitoa ja vaihtamaan lääkitystä. Lääkehoitoa yleensä jatketaan vähintään niin kauan, että lapsi on ollut kaksi vuotta kohtaukseton. Usein hoitoa kuitenkin jatketaan pitkäaikaisesti.

Lapsuusiän vaikeassa epilepsiassa lapsella esiintyy merkittäviä arkielämää haittaavia epilepsiaan liittyviä oireita, kuten toistuvia tai tapaturmavaaraa aiheuttavia kohtauksia tai kehityksen hidastumista tai taantumista. Hoito voi edellyttää useita lääkkeitä ja lapsen valvontaa kohtausten aiheuttaman tapaturmavaaran välttämiseksi. Lasta voidaan joutua lääkitsemään myös kohtausten aikana. Vaikein kohtausmuoto, jatkuva epileptinen kohtaus vaatii sairaalahoitoa. Pitkään jatkuva epileptinen kohtaus voi aiheuttaa pysyviä aivotoiminnan häiriöitä ja vaikeuttaa epilepsiaa.

Ei vammaistukea

Epilepsiaa sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitätusta ja sidonnaisuutta, jos lapsen kohtaukset pysyvät lääkehoidolla poissa, tai

lapsella on vain pieniä, hetkessä ohimeneviä nykimisenä tai tuijottamisena ilmeneviä kohtauksia, joihin ei liity merkittävää toimintakyvyn heikentymistä.

Lapsi, jolla on ainoastaan kuumekuristuksia, ei ole oikeutettu vammaistukeen.

Perusvammainen

Epilepsiaa sairastavan lapsen hoidosta ja valvonnan tarpeesta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista räsitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on asianmukaisesta hoidosta huolimatta epilepsia-kohtauksia, joihin liittyy merkittävää toimintakyvyn heikentymistä.

Korotettu vammaistuki

Epilepsiaa sairastavan lapsen hoidosta ja valvonnan tarpeesta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa, jos lapsella on vaikea epilepsia (esim. toistuvia lääkemutoksia).

Korotettuun vammaistukeen katsotaan olevan oikeus epilepsiaa sairastavalla lapsella myös silloin, kun kohtauksia esiintyy harvemmin, mutta ne tulevat ilman ennakko-oireita siten, että niistä aiheutuu vaaratilanteita, tai silloin, jos lapsella on epilepsian lisäksi muita arkipäivän toimintakykyä merkittävästi haittaavia neurologisia oireita, esim. liikunta- tai puhevaikeuksia tai toistuvia lihasnykäyksiä valveilla (myoklonia). Usein lapsen arjen sujuminen edellyttää erityisjärjestelyjä, esim. kuljetuksen tai saattajan järjestämistä.

Ylin vammaistuki

Epilepsiaa sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa ja ympärivuorokautista räsitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsen vaikeaan epilepsiaan liittyy jatkuvasta asianmukaisesta hoidosta huolimatta tiheästi (päivittäin tai lähes päivittäin) toistuvia epilepsia-kohtauksia ja lasta on tämän vuoksi jatkuvasti valvottava ja/tai lääkittävä kohtauksen aikana.

Ylimpään vammaistukeen katsotaan olevan oikeus myös lapsella, jonka epilepsia liittyy monivammaisuuteen (kehitys- tai aistivamma tai etenevä neurologinen sairaus) ja tämän vuoksi lapsen hoito ja huolenpito edellyttää valvontaa edelliseen verrattavissa määrin.

1.7.5.11. Pahanlaatuiset veritaudit ja kasvaimet

Pahanlaatuisten veritautien ja kasvaimien alkuhoidon ja siihen verrattavan raskaan ylläpito-hoidon aikana lapsen hoidosta aiheutuvan räsituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista. Vaativaa ja ympärivuorokautista räsitusta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta huolehtivalle katsotaan aiheutuvan myös terminaalivaiheessa.

Korotettuun vammaistukeen katsotaan olevan oikeus lapsella, joka saa solusalpaajahoidoa ylläpito-hoitona (immunosuppressiivinen hoito). Perusvammainen oikeuttavaa tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan lapsen hoidosta ja huolenpidosta vielä vuoden ajan solusalpaajahoidon jälkeenkin, koska lasta joudutaan käyttämään tiheästi kontroleissa ja seuraamaan sairauden kehitystä. Lisäksi lapsi on infektioherkkä.

Vammaistukeen ei katsota olevan oikeutta lapsella, joka on parantunut sairaudesta ja jonka solusalpaajahoidosta on kulunut jo vähintään vuosi. Lapsi tarvitsee tällöin enää harvoja jälkitarkastuksia, eikä sairaudesta ole jäänyt erityistä hoitoa vaativaa tilaa. Esimerkiksi lievä kasvuhäiriö tai puberteetin viivästyminen ovat verraten tavallisia luuytimensiirron jälkeen ja joskus myös leukemian hoidon lopettamisen jälkeen.

1.7.5.12. Ruokavaliot ja ruoka-aineallergiat

[Keliakia](#)

Ruoka-allergiaa epäillään noin kolmasosalla pikkulapsista, mutta tutkimuksissa ruoka-allergian esiintyvyys on vain 3 – 8 % iän mukaan vaihdellen. Maitoallergiaa esiintyy noin 2-3 %:lla alle 3-vuotiaista ja vehnäallergiaa 1 %:lla alle 2 -vuotiaista. Tyypillisiä ruoka-allergian oireita ovat erilaiset iho-oireet, suolen toiminnanhäiriöt ja hengitystieoireet. Ruoka-aineiden aiheuttamat anafylaktiset reaktiot ovat lapsilla harvinaisia. Valtaosalla oireet lievittyvät tai häviävät 3 – 4 vuoden ikään mennessä.

Lapsen ravitsemuksen kannalta on tärkeää, ettei hänen ruokavaliotaan allergiaepäilyn vuoksi tarpeettomasti rajoiteta kasvun ja kehittymisen kannalta tärkeiden peruselintarvikkeiden osalta (ks. [Allergiaohjelma 2008-2018](#)).

Lapsen ruoka-allergian taudinmääritys tulee tehdä [Käypä hoito -suosituksen](#) mukaisesti. Taudinmääritys perustuu oireiden häviämiseen epäillyn ruoka-aineen välttämisen aikana ja palaamiseen ruoka-ainetta uudelleen nautittaessa. Välttämisen jälkeen suoritetaan valvottu altistus, jos allergiaepäily kohdistuu ravitsemuksellisesti keskeisiin ruoka-aineisiin (vilja, maito).

- Vilja-allergian taudinmääritys on tehty luotettavasti silloin, kun vilja (yleensä vehnä) on altistettu lääkärin valvonnassa esim. sairaalan poliklinikalla. Todetun vehnäallergian yhteydessä ruokavaliosta kielletään usein myös ruis ja ohra ilman näiden altistuskoeita.
- Maitoallergian toteaminen edellyttää tyypillistä oireistoa, suotuisaa eliminaatiovastetta ja lehmänmaitoaltistuksessa todettuja haitallisia oireita.

Ei vammaistukea

Lapsen ruoka-allergiasta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta, jos altistuksessa ei ole aiheutunut vaikeaa allergista reaktiota, joka olisi vaatinut välitöntä hoitoa. Viiveellä tulevat allergiset oireet eivät yleensä ole vaikeita eivätkä oikeuta vammaistukeen.

Alle yksivuotiaan vilja-allergiasta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta, koska viljatuotteet eivät ole näin pienen lapsen ravinnossa välttämättömiä. Myöskään alle yksivuotiaalla maitoallergiaa sairastavalla lapsella ei ole oikeutta vammaistukeen.

Laktoosi-intoleranssia eli maitosokerin imeytymishäiriötä sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta vammaistukeen oikeuttavasti.

Perusvammaistuki

Lapsen ruokavalion noudattamisesta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa räsitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikea vilja- tai maitoallergia. Tuen myöntäminen edellyttää, että viljan tai maidon välttäminen perustuu luotettavaan taudinmääritykseen. Lisäksi edellytetään, että terveydenhuollon yksikössä tehdyssä altistuskokeessa on todettu, että pienikin vilja- tai maitomäärä aiheuttaa vaikean allergisen reaktion. Vaikealle allergiselle reaktiolle on tyypillistä, että useasta elinryhmästä ilmenevät oireet ilmaantuvat nopeasti ja ovat voimakkaita (vrt. Käypä hoito, anafylaksia). Vaikean allergisen reaktion varalle lapselle on määrätty adrenaliiniruisku. Usein ensimmäinen altistus on vaatinut sairaalahoitoa. Lääkärinlausunnossa tulee olla kuvattu, millä perusteella vilja- tai maitoallergiaa pidetään vaikeana.

Vammaistuki voidaan myöntää vaikeaa vilja- tai maitoallergiaa sairastavalle 1-vuotiaalle tai vanhemmalle lapselle kahdeksi vuodeksi allergian toteamisesta. Jos allergia jatkuu vaikeana

tämänkin jälkeen, tukea voidaan jatkaa edelleen. Ruoka-allergian jatkuminen varmennetaan valvotulla altistuskokeella tai lääkärin toteamien vahinkoaltistuksessa aiheutuneiden oireiden perusteella.

Keliakia

Keliakia on ohutsuolen sairaus, jossa vehnän, rukiin ja ohran sisältämä gluteeni aiheuttaa ohutsuolen limakalvon kroonisen tulehduksen. Taudin edetessä suolinukka tuhoutuu, minkä seurauksena ravinto- ja hivenaineiden sekä vitamiinien imeytyminen häiriintyy. Gluteenittoman ruokavalion aikana suolinukka paranee, mutta ruokavaliossa ei saa myöhemminkään olla lainkaan gluteenia, joten dieetti on elinikäinen. Keliakikot voivat yleensä käyttää jonkin verran kauraa ravinnossaan. Ennen kuin taudinmääritys on luotettavasti tehty, ruokavaliohoitoa ei voi aloittaa.

Ihokeliakia (dermatitis herpetiformis) on gluteenin vaikutuksesta syntyvä ihotauti. Ihokeliakiaa sairastavista noin 75 prosentilla on samanlainen suolistovaurio kuin muussakin keliakiassa. Myös ruokavalio on sama. Ihokeliakia on lapsilla harvinainen.

Keliakian taudinmääritys (ks. [Käypä hoito -suositus](#)) on asianmukaisesti tehty silloin, kun lapsella on todettu ohutsuolen koepalassa tulehdus, johon liittyy keliakialle ominainen suolinukan vaurioituminen. Ihokeliakiassa diagnoosi perustuu ihosta otettuun koepalaan.

Perusvammaistuki

Jos lapsella on asianmukaisesti diagnosoitu keliakia tai ihokeliakia, katsotaan lapsella olevan oikeus perusvammaistukeen 16-vuotiaaksi asti.

1.7.5.13. Sydänviat

Lasten sydänsairaudet ovat pääsääntöisesti sydämen rakenteellisia vikoja, ja niiden vaikeusaste vaihtelee. Suurimmalla osalla lapsista sydänvika voidaan parantaa tai sitä voidaan lievittää leikkauksella tai muilla hoitotoimenpiteillä (esim. lääkityksellä). Tämä on huomioitava myös lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaa rasitusta ja sidonnaisuutta arvioitaessa.

Vajaalla kolmasosalla sydänvikaisista lapsista todetaan muidenkin elinten poikkeavuuksia. Pienillä lapsilla sydänvika voi aiheuttaa esim. syömisvaikeuksia ja riittämätöntä painonnousua. Sydänvikaiset lapset sairastavat myös normaalia useammin infektioita.

Esimerkkejä sydänvikaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta

- lääkityksestä huolehtiminen ja sen valvonta
- verenhytymistä säätelevästä lääkityksestä (Marevan tai vastaava) huolehtiminen laboratorio- ja lääkeannosseurantoihin
- lapsen ruokavaliosta huolehtiminen (esim. energiantarve, natrium- ja kaliumtasapaino)
- syöttöletkulla ruokkiminen
- vauvoilla syöttäminen ja riittävästä painonoususta huolehtiminen
- kotona annettava happihoito
- fysioterapia tai puheterapia
- valvonta tajuttomuus- tai sinisyyskohtausten tai rytmihäiriöiden takia
- hoidoissa ja kontrollitarkastuksissa käyminen
- fyysisesti huonokuntoisen lapsen avustaminen jokapäiväisissä toiminnoissa.

Ei vammaistukea

Sydänvikaisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi pysyy oireettomana ilman lääkitystä tai vähäisellä lääkityksellä

tai jos lapsella on sydämentahdistin, eikä se rajoita hänen elämäänsä eikä siitä aiheudu valvonnantarvetta.

Perusvammaistuki

Sydänvikaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta silloin, kun lapsen sairauden tilan seuraaminen edellyttää aikuisen valvontaa tai jos kouluikäisellä lapsella on käytössään säännöllisiä laboratorio- ja lääkeannosseurantoja edellyttävä verenhyytymistä säätelevä lääkehoito.

Korotettu vammaistuki

Sydänvikaisen lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapselle aiheutuu hoidosta huolimatta oireita levossa ja rasiuksessa. Lapsi saattaa väsyä syödessä tai liikkuesssa tai lapsi tarvitsee päivittäin avustamista arkipäivän toiminnoissa huonon fyysisen kunnon vuoksi.

Pienen sydänvikaisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa rasitusta ja sidonnaisuutta silloin, kun lapsen syöttäminen vaatii normaalia enemmän aikaa ja vaivaa. Lasta saatetaan tällöin syöttää syöttöletkulla.

Jos alle kouluikäisellä lapsella on käytössään säännöllisiä laboratorio- ja lääkeannosseurantoja edellyttävä verenhyytymistä säätelevä lääkehoito, katsotaan lapsella olevan oikeus korotettuun vammaistukeen, sillä pienen lapsen hoito ja huolenpito edellyttää lapsen hoidosta huolehtivan huomattavaa valvonnantarvetta lääkityksen aiheuttaman verenvuotoriskin vuoksi.

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää vaikean sydänvian takia tehdyn leikkauksen jälkihoidon ja toipumisen ajalta niin kauan kuin kotihoito vie päivittäin huomattavasti aikaa tai lapsen hoidon toteuttaminen edellyttää erityistä perehtyneisyyttä lapsen hoitotoimenpiteisiin.

Ylin vammaistuki

Sydänvikaisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa ja ympärivuorokautista rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on vaikea sydänvika, jonka vuoksi lasta on hoidettava ja valvottava ympäri vuorokauden. Lapsella saattaa esiintyä sinisyyskohtauksia tai äkillisiä tajuttomuuskohtauksia, joista aiheutuu lapsen hoidosta huolehtivalle jatkuvaa valvonnantarvetta, tai lapsi tarvitsee kotona toteutettavaa happihoitoa.

1.7.5.14. Toistuvat infektiot

Toistuvia hengitystie- ja korvainfektioita sairastavalle lapselle voidaan myöntää vammaistuki, jos lapsen katsotaan olevan infektiokierteessä, joka kestää vähintään puoli vuotta ja vaatii toistuvia hoitotoimenpiteitä. Lapsi on infektiokierteessä, jos hänellä on kuukausittain lääkärin toteamia infektioita. Oireettomia jaksoja voi olla 1–2 kuukautta vuodessa. Erilaisten hoitotoimenpiteiden lisäksi tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta infektiokierteessä olevan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuu esimerkiksi lapsen lääkäriin kuljettamisista ja lääkäriissäkäynneistä tai lapsen hoitamiseksi kotona tehtävistä erityisjärjestelyistä. Iän mukana infektioitaipumus yleensä vähenee.

Ei vammaistukea

Infektioita sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsella on nuhia tai sellaisia ylempien hengitysteiden infektioita, jotka eivät vaadi erityishoitoja.

Perusvammainen tuki

Infektioita sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa raskautta ja sidonnaisuutta, jos lapsi on infektiohistoriansa ja lapsen hoito edellyttää toistuvia lääkärikäyntejä ja hoitotoimenpiteitä. Usein lapsen korviin on laitettu putket, mutta infektioitaipumus jatkuu.

Korotettu vammaistuki

Jos lapsi on vaikeassa infektiohistoriansa, katsotaan lapsen hoidosta aiheutuvan vaativaa raskautta ja sidonnaisuutta. Vaikeassa infektiohistoriansa olevalla lapsella on jatkuvasti toistuvia infektioita, jotka vaativat tiheästi lääkärikäyntejä, laboratorioissa ja poliklinikalla käyntejä sekä hoitotoimenpiteitä. Lapsella saattaa olla myös monia sairaalahoitokausia.

1.7.5.15. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet

[Kampurajalka](#)

[Lastenreuma](#)

[Synnynnäinen lonkkaluksaatio](#)

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä eräät sidekudossairaudet aiheuttavat usein kuntoutuksen ja päivittäisen hoidon tarvetta kotona. Yleensä lapset tarvitsevat säännöllistä fysioterapiaa sekä apua kotona, koulussa ja harrastusten parissa. Avuntarvetta saattaa olla useissa päivittäisissä arjen toiminnoissa. Lisäksi päivähoidossa voidaan joutua tekemään erityisjärjestelyjä. Myös kodinmuutostyöt saattavat olla tarpeen, samoin erilaiset apuvälineet. Sellaiset lapset, jotka ovat murtuma-alttiita, tarvitsevat valvontaa. Epäsuhtaisten kasvuhäiriöiden vuoksi tarvitaan toistuvasti erityisvalmisteisia vaatteita ja jalkineita. Usein tarvitaan myös toistuvia kipsi- ja lastahoitoja. Jos hoito jostakin syystä viivästyy tai esiintyy komplikaatioita, hoidon tarve pitkittyy ja lisääntyy.

Kampurajalka

Kampurajalka on synnynnäinen jalkaterän virheasento, jossa jalkaterä on vääntynyt sisään ja taaksepäin. Hoito aloitetaan tavallisesti toistokipsauksilla, kun lapsi on noin viikon ikäinen. Kipsauksen tarkoituksena on korjata vaiheittain jalkaterän asento oikeaan asentoon. Kipsauskerrat määräytyvät sen mukaan, miten jalkaterä alkaa saavuttaa haluttua asentoa. Kampurajalan hoito edellyttää alkuvaiheessa säännöllisiä käyntejä hoitavassa yksikössä. Toisinaan tarvitaan myös leikkaushoitoa.

Kipsauskäsittelyn jälkeen jatkohoitoa on tankokenkähoito, jolla ylläpidetään saavutettua asentoa. Tankokenkähoitoa käytetään aluksi 23 tuntia vuorokaudessa. Myöhemmässä vaiheessa lapsen opittua seisomaan tukea vasten tai aloittaessa kävelyharjoittelun tankokenkähoitoa käytetään 16 tuntia vuorokaudessa hyödyntäen lapsen yö- ja päiväuniaikaa. Tankokenkähoitoa pidetään määrättyä kipsauksen vaikeusasteen mukaan (yleensä noin 4-5 ikävuoteen saakka). Lapsi tottuu nopeasti tankokenkien käyttöön. Lapsen kasvaessa kenkien kokoa ja asentoa tangossa sekä tangon leveyttä tarkistetaan poliklinikkakäyntien yhteydessä.

Perusvammainen tuki

Lapsella on oikeus perusvammaistukeen kampurajalan hoidon alkuvaiheessa. Tuki voidaan myöntää kipsaus- ja tankokenkähoitoa käytettäessä siihen saakka, kun lapsi täyttää 1 vuoden. Tuossa iässä lapsi yleensä oppii kävelemään ja tankokenkähoitoa käytetään enää lapsen yö- ja

päiväunien aikana. Tuen myöntäminen edellyttää, että hoito kokonaisuudessaan kestää vähintään puolen vuoden ajan.

Lastenreuma

Lastenreuma ei ole yksi yhtenäinen tauti, vaan sen oireet, vaikeus ja ennuste vaihtelevat suuresti eri lasten välillä. Lastenreuman yleisin tautimuoto on harvojen nivelten lastenreuma (oligoartriitti).

Hoidon tavoitteena on tulehduksen rauhoittaminen, normaalin kasvun ja kehityksen turvaaminen sekä pysyvien vaurioiden estäminen. Lapsilla reumaattinen tulehdus saattaa rauhoittua ennen aikuisikää pitkäksi aikaa tai kokonaan. Noin viidesosalle voi kehittyä ensimmäisen parin vuoden aikana oireeton silmän värikalvontulehdus (iriitti). Siksi lapset käyvät alkuun melko tiiviisti silmälääkärin seurannassa.

Lastenreumaa hoidetaan pääosin samoilla lääkkeillä kuin aikuisten reumaa. Pysyvien muutosten estämiseksi reuman tehokas lääkehoito varhaisvaiheessa on tärkeää. Tavallisimmin lääkkeenä käytetään metotreksaattia ja sen rinnalle yhdistetään tarvittaessa muuta reumalääkehoitoa (yhdistelmähoito). Uudet ns. biologiset reumalääkkeet ovat olleet tehokkaita ja niitä käytetään silloin kun muu hoito ei tehoa riittävästi. Osa biologisista lääkkeistä annetaan suonensisäisesti esimerkiksi 4-8 viikon välein ja lapset käyvät päiväsairaalassa säännöllisesti saamassa lääkettä. Reumalääkkeet tehoavat myös iriitin hoitoon.

Systeemilääkehoidon (suun kautta tai suonensisäisesti) lisäksi tulehtuneita niveliä hoidetaan niveliin annettavilla kortisonipistoksilla. Lapsille ne annetaan yleensä leikkaussalissa lyhyttä nukutusta käyttäen. Reuman tukihoidona (aamujäykkyyden helpottaminen, kivunlievitys) käytetään myös tulehduskipulääkkeitä, kylmäpakkauksia ja pienillä lapsilla kylmäkääreitä. Reumalääkitykseen liittyvät turvaverikokeet toteutetaan alkuvaiheessa 2–4 viikon välein ja pitkäaikaislääkityksessä 2–3 kuukauden välein. Lääkeannosten muutokset ja lääkkeenvaihdot aiheuttavat tavallisesti tihentyneitä laboratorionäytteitä.

Fysioterapian tai toimintaterapian tavoitteena on pyrkiä säilyttämään ja palauttamaan lapsen ikää vastaava omatoimisuus, liikkuminen ja toimintakyky, helpottaa lapsen kipua, ylläpitää ja parantaa liikeratoja ja lihaskuntoa sekä yleiskuntoa sairauden eri vaiheissa.

Nilkkojen virheasentojen estämiseksi lapsi voi käyttää tukevia kenkiä ja tukipohjallisia. Ranteiden virheasentoihin käytetään rannelastoja ja kaularangan tulehdukseen käytetään yksilöllisesti valmistettua tukikaulusta. Reumasairaus ja sen hoito voivat vaikuttaa lapsen ravitsemustilaan ja häiritä lapsen kasvua. Tällöin joudutaan kiinnittämään tavallista enemmän huomiota ravitsemukseen.

Lastenreuman hoito on muuttunut radikaalisti viime vuosikymmeninä. Aiemmin tauti oli vaikeimmissa tapauksissa invalidisoiva, lapset olivat hyvin sairaita ja tulehdus aiheutti pysyviä muutoksia elimistöön. Nykyisen tehokkaan hoidon ansiosta lastenreuma saadaan usein hyvin hallintaan ja rauhoittumaan muutaman kuukauden sisällä diagnoosista, jolloin suuremman hoidollisen rasiituksen vaihe jää lyhyeksi. Pysyvä invaliditeetti on harvinaista. Pyrkimyksenä on, että lapset pystyvät elämään tavallista elämää taudin heitä erityisemmin rajoittamatta.

Ei vammaistukea

Reumaa sairastavan lapsen hoidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasiitusta ja sidonnaisuutta, jos reuma pysyy lähes oireettomana pelkällä lääkityksellä (tabletti-, injektio- tai silmätipplälääkitys) eikä lapsi tarvitse säännöllisiä hoitotoimenpiteitä tai kuntoutusta. Lisäksi lapsella voi olla laboratorio- ja seurantakäyntejä.

Perusvammaistuki

Reumaa sairastavan lapsen hoidosta katsotaan aiheutuvan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta, jos reumasairaus on aktiivinen (esim. lapsella on toistuvia niveltulehduksia) ja lapsi tarvitsee lääkehoidon lisäksi säännöllistä kuntoutusta (sisältäen kotiharjoitteet). Lisäksi lapsella voi olla silmän värikalvotulehdus (iriitti).

Perusvammaistuki voidaan myöntää myös silloin, jos lapsi tarvitsee ikätasoaan enemmän apua arkipäivän toiminnoissaan reuman vuoksi.

Korotettu vammaistuki

Reumaa sairastavalla lapsella katsotaan olevan oikeus korotettuun tukeen silloin, kun lääkehoito ei tehoa ja niveltulehdus pitkittyy vaikeuttaen lapsen liikkumista. Tällöin lasta täytyy esimerkiksi kantaa tai hän tarvitsee apuvälineitä liikkumiseen. Lisäksi lapsi tarvitsee säännöllistä kuntoutusta (sisältäen kotiharjoitteet) ja paljon apua päivittäisissä toiminnoissaan.

Synnynnäinen lonkkaluksaatio

Synnynnäinen lonkkaluksaatio on vastasyntyneellä ilmenevä lonkkanivelen kehityshäiriö, jossa reisiluunpää sijaitsee lonkkamaljakon ulkopuolella. Synnynnäistä lonkkaluksaatiota hoidetaan lonkkalastahoidolla, jonka tarkoituksena on estää reisiluunpään poispääsy lonkkamaljakosta. Lastahoito kestää yleensä 6–8 viikkoa. Lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva tavanomaista suurempi rasitus ja sidonnaisuus ei yleensä kestä vammaistuen edellyttämää puolta vuotta.

1.7.5.16. Virtsaelinten ja munuaisten sairaudet

[Krooniset virtsatietulehdukset](#)

[Rakkoalueen ja peräsuolen epämuodostumat](#)

Lasten virtsaelinten ja munuaisten sairaudet jakautuvat vaikeisiin perinnöllisiin ja lyhytaikaisiin, ohimeneviin sairauksiin. Lue lisää [munuaisten sairauksista](#) (Määräytymisperusteet > Esimerkkejä sairauden aiheuttamasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta > Harvinaiset sairaudet > Elinsiirrot).

Krooniset virtsatietulehdukset

Ei vammaistukea

Virtsatietulehduksia sairastavan lapsen hoidosta ja huolenpidosta ei katsota aiheutuvan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta, jos lapsi pysyy oireettomana kerran tai kahdesti päivässä otettavalla lääkityksellä ja laboratoriokontrollit ovat tarpeen harvoin.

Perusvammaistuki

Perusvammaistukeen katsotaan oleva oikeus lapsella, jonka tulehdus on uusiutuva ja jonka tilanne jatkuu pitkäaikaisena. Tuen edellytyksenä lisäksi on, että virtsatietulehdusten hoito vaatii jatkuvaa lääkitystä laboratoriokontrolleineen. Tilaan saattaa liittyä myös ajoittaista kastelua.

Jos lapsella on todettu virtsan takaisinvirtaus virtsarakosta virtsajohtimiin ja munuaisiin (reflux-tila), joka vaatii määrättyjä virtsaamis- ja ulostamistapoja, joista lapsen hoidosta huolehtivan on huolehdittava, katsotaan lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuvan tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta. Lasta on kehoitettava useita kertoja päivässä WC:hen ja huolehdittava, että lapsi virtsaa ja ulostaa säännöllisesti. Joissakin tapauksissa on tarpeen ns. kaksoisvirtsaus, jolloin lapsi virtsaamisen jälkeen kävelee 10 minuuttia ja käy sen

jälkeen uudelleen WC:ssä. Lisäksi lapsella on käytössään estolääkitys. Lapsen tilanne paranee yleensä vähitellen hoidon ja iän mukana.

Rakkoalueen ja peräsuolen epämuodostumat

Lapset, joilla on rakkoalueen tai peräsuolen epämuodostumia, leikataan jo pieninä. Leikkauksen jälkeen kestää vuosia, ennen kuin lapsi on pidätyskykyinen. Jonkinasteinen pidätyskyvyttömyys voi jäädä myös pysyväksi.

Yleensä lapset, joilla on peräsuolen tai rakkoalueen epämuodostumia, ovat oikeutettuja korotettuun vammaistukeen 2–3-vuotiaaksi asti, sillä lapsen hoidosta ja huolenpidosta katsotaan aiheutuvan vaativaa räsitusä ja sidonnaisuutta. Lapsen hoidosta aiheutuva räsitus ja sidonnaisuus saattaa vähentyä leikkauksen jälkeen, mutta isommallakin lapsella katsotaan olevan oikeus perusvammaistukeen, jos leikkauksen jälkeen esiintyy esim. vähäistä tuhrimista.

Ylimpään vammaistukeen katsotaan olevan oikeus rakon ja peräsuolen täydellistä pidätyskyvyttömyyttä sairastavalla lapsella. Tällöin lapsi tuhrii ja kastelee jatkuvasti. Usein tilaan saattaa liittyä myös muita ongelmia.

1.7.6. Kv-säännökset

[EU/ETA-maasta tai Sveitsistä maksettava vammaisetuus](#)

[Menettely kun henkilö saa ulkomaista vammaisetuutta](#)

[Menettely kun henkilö on hakenut vammaisetuutta toisesta valtiosta](#)

Lapsen ulkomailta saama vammaisetuus voidaan tietyin edellytyksin vähentää alle 16-vuotiaan vammaistuesta (VTL 570/2007 12 §).

Ulkomainen vammaisetuus tai SOLITA-lisä voidaan vähentää vammaistuesta vain, jos se on

- jatkuva
- vammaistukeen rinnastettava ja
- myönnetty saman sairauden tai vamman perusteella kuin vammaistuki.

Etuus katsotaan jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään kuusi kuukautta. Lue lisää jatkuvuudesta [Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Suhde muihin etuuksiin.](#)

Jos ulkomainen etuus on myönnetty lapsen sairauden perusteella ja muut vähentämisen edellytykset täyttyvät, voidaan se vähentää vammaistuesta riippumatta siitä, onko se myönnetty lapselle vai hänen huoltajalleen.

EU/ETA-maasta tai Sveitsistä maksettava vammaisetuus

EU:n jäsenvaltioiden vammaisetuudet ovat erilaisia ja jäsenvaltiot ovat luokitelleet niitä eri tavoin (sairausetuus, perhe-etuus, maksuihin perustumatön erityisetuus, sosiaaliavustus tms.). Esimerkiksi Viron vammaiselle lapselle maksettava etuus (puudega lapse toetus) on asetuksen 883/04 mukainen perhe-etuus, mutta Ruotsin hoitotuki (vårdbidrag) on sairausetuus.

Vammaistuesta voidaan vähentää myös jatkuva, saman sairauden tai vamman perusteella myönnetty

- asetuksen 883/04 mukainen sairauden perusteella maksettava rahaetuus
- asetuksen 1408/71 10 a artiklassa tarkoitettu maksuihin perustumaton erityisetuus
- asetuksen 883/04 ulkopuolinen sosiaaliavustus ja
- ulkomainen SOLITA-lisä.

Vähentäminen edellyttää, että ulkomainen etuus voidaan rinnastaa Suomen alle 16-vuotiaan vammaistukeen tai SOLITA-lisään.

Perheen toisesta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä saamia perhe-etuuksia ei vähennetä vammaistuesta, sillä perhe-etuudet yhteensovitetaan keskenään.

Esimerkki

Lapselle haetaan alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta. Lapsen isä on virolainen rekkamies, joka työskentelee suomalaisen kuljetusliikkeen palveluksessa. Rekkamiehen koko perhe asuu Virossa ja puoliso myös työskentelee Virossa. Perheellä on vammaisen lapsi, joka saa vammaisetautta Virossa.

Koska lapsi asuu ja toinen huoltajista työskentelee Virossa, Viro on toimivaltainen valtio ja vastaa lapsen rahaetuuksista. Oikeus rahaetuuteen syntyy kuitenkin myös Suomesta lapsen isän työskentelyn perusteella. Yleensä toisesta maasta maksettava rahaetuus tai muu vammaistukea vastaava etuus vähennetään alle 16-vuotiaan vammaistuesta. Koska Viron vammaisetus on kuitenkin asetuksen mukainen perhe-etuus ja se otetaan huomioon Viron ja Suomen perhe-etuuksien yhteensovituksessa, vammaistuki voidaan maksaa ilman vähennystä.

Menettely kun henkilö saa ulkomaista vammaisetautta

Jos vammaistukihakemuksessa on ilmoitettu lapsen saavan ulkomaista vammaisetautta, sinun tulee selvittää, onko kyseessä alle 16-vuotiaan vammaistuesta vähennettävä etuus. Tietoja etuudesta ja sen määrästä pyydetään ensisijaisesti etuuden hakijalta. Tarvittaessa voit lähettää tiedustelun ulkomaiseen sairausvakuutuslaitokseen (lomake E001) tai ottaa yhteyttä Etuuspalvelujen lakiyksikköön.

Menettely kun henkilö on hakenut vammaisetautta toisesta valtiosta

Jos lapselle on haettu vammaisetautta ulkomailta, ratkaistaan vireillä oleva vammaistukihakemus yleensä vasta kun tieto ulkomaisesta vammaisetaudesta ja sen määrästä on saatu. Viivästysaika alkaa kulua vasta kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona ilmoitus on tullut Kelaan (VTL 570/2007 50 §).

Vammaistuki voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa myöntää väliaikaisesti. Lue tarkemmin [väliaikaisesta myöntämisestä kv-tilanteessa](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Ratkaiseminen > Kv-säännökset).

1.8. Ratkaiseminen

Alle 16-vuotiaan vammaistukihakemus tulee käsitellä ilman aiheetonta viivytystä ja siitä on annettava kirjallinen päätös. Hakemus ratkaistaan pääsääntöisesti siinä vakuutuspiirissä, jossa lapsen kotikunta sijaitsee.

Kun tunnistetaan asiakkaan mahdollinen tarve henkilökohtaiseen Kela-neuvontaan (Asiakaspalvelu > Asiakaspalvelun ohjeet > Muut > Kela-neuvonta), tehdään toimeksiantotyö OIWAan: Etuus Muu, työtyyppi toimeksianto, tarkenne Selvitettävä asia, tarkenteen lisätiedoksi

kirjataan Kela-neuvonta. Työn kommenttiin kirjataan tarpeelliset tiedot mm. miksi asia on ohjattu Kela-neuvontaan ja mahdollisesti jo pyydyt lisäselvitykset. Samalla merkitään vammaisetuus- ja kuntoutustyön tarkenteen lisätiedoksi Kela-neuvonta, jotta tiedetään asiakkaan asioiden hoidon koordinaation kuuluvan Kela-neuvontaan. Saamansa toimeksiannon perusteella Kela-neuvoja selvittää asiaa ja ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen sen sopimiseksi miten asiassa edetään. Myös ajanvaraukset Kela-neuvontaan tehdään vain Kela-neuvojen toimesta.

Lue myös vammaisettuuksien prosessikuvaus (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Prosessit).

1.8.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE-järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöä tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää väärinkäytösepäilyn tunnistamisesta.

Lue myös [väärinkäytöksistä](#).

1.8.2. Esteellisyydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyyserusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin.

Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyydsasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3. Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä (Menettelyohjeet > Asiantuntijalääkärin arvio).

1.8.4. Lisätutkimuksiin lähettäminen

Vammaistukea hakeva tai saava lapsi voidaan perustellusta syystä etuusoikeuden selvittämistä varten velvoittaa käymään tutkittavana toimiston määräämän lääkärin luona tai toimiston määräämässä terveydenhuollon toimintayksikössä tai tutkimuslaitoksessa.

Ratkaisukeskus sopii tutkivan lääkärin tai laitoksen kanssa tutkimuksesta ja varaa vastaanottoajan. Lähetä tieto tutkimusmääräyksestä tutkimuksen suorittavalle lääkärille tai laitokselle kirjepohjalla YHV01 ja pyydä tarvittavat tutkimustulokset. Lähetä kirjeen liitteenä lääkäriä varten lääkärinlausuntolomake C (EV 256L) ja hakijaa koskevat aikaisemmat lääkärinlausunnot.

Lähetä lapsen lailliselle edustajalle kirje (YHI01), jossa selvität muun muassa perusteet, joiden mukaantutkimuksesta aiheutuneet matkakustannukset korvataan. Lähetä kirjeen mukana myös matkalaskulomake ([Y 221](#)).

Kustannusten korvaaminen

Kun Kela määrää vammaistukea saavan tai hakevan lapsen lisätutkimuksiin, se maksaa

- tutkimuksen suorittavalle lääkärille tai tutkimuslaitokselle korvauksen pyydetyistä tutkimuksista
- lapselle korvausta tutkimuksissa käynneistä aiheutuneista kustannuksista
- saattajalle korvausta vastaavasti kuin lapselle, kun lapsi on tarvinnut saattajan

Lapsella on oikeus saada

- korvausta matkakustannuksista
- yömatkaraaha
- majoittumiskorvausta

Myös saattajan matkasta aiheutuneet kustannukset korvataan samojen periaatteiden mukaan kuin lapselle.

Matkakustannukset korvataan hakijalle täysimääräisinä. Matka korvataan halvimman matkustustavan mukaan (SVL 1224/2004 4 luku 5 §). Päiväraha, yömatkaraaha ja majoittumiskorvaus maksetaan sen mukaan kuin Verohallituksen päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista on määrätty.

Lue lisää

- Tutkimuksiin määrätyn henkilön matkakustannusten korvaamisesta (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Sairastaminen > Sairaanhoidokorvaukset > Etuusohje > Matkojen määrätymisperusteet > Matkan kohde ja korvattavuus > Tutkimuksiin määrätyn asiakkaan matka).
- Verohallinnon päätöksestä verovapaista matkakustannusten korvauksista (www.vero.fi > Syventävät vero-ohjeet > [Ennakkoperintä](#)).

Ratkaisukeskus hyväksyy ja maksaa kustannukset silloin, kun se on määrännyt lapsen lisätutkimuksiin. Lapsi ja saattaja hakevat korvausta matkalaskulomakkeella Y 221. Lääkärin tai tutkimuslaitoksen tulee lähettää suorittamistaan tutkimuksista lasku. Tarkista ennen kustannusten korvaamista, että lasku on annetun tutkimusmääräyksen tai lisäselvityspyynnön mukainen.

Kustannusten korvaamista koskevaa asiaa ei rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään eikä asiakkaalle tai lääkärille yleensä anneta erillistä päätöstä lääkärinpalkkion tai matkakulujen korvaamisesta. Korvaus maksetaan toimintamenoista LM- systeemin eli toimistojen maksut -systeemin kautta asiakkaan tai lääkärin ilmoittamalle tilille. Maksettaessa korvausta lausuntopalkkiosta tai tutkimuksiin lähettämisestä aiheutuneista kustannuksista kustannuslajiksi merkitään alle 16-vuotiaan vammaistuessa V6. Tutkittaviksi lähetettyjen vakuutettujen matkakustannuksissa ja niiden ennakoissa sekä päivärahoissa, yömatkarahoissa ja majoittumiskorvauksissa kustannuslaji on kaikissa vammaisuuksissa V3.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 20 §, SVL 1224/2004 15 luku 13 §)

1.8.5. Lisäselvitysten pyytäminen

Ennen kuin ratkaiset vammaistukihakemuksen, sinun tulee tarkistaa, onko Kelaan toimitettu kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Pyydä lisäselvitystä aina, jos hakemuksessa ilmoitetut tiedot ovat epäselvät ja arvioit tiedoilla olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Voit pyytää selvitystä myös, jos siihen on muu erityinen syy.

Jos asiakkaalta on jo pyydetty lisäselvitystä, sinun ei tarvitse pyytää häneltä samaa lisäselvitystä uudelleen.

Anna lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, johon mennessä pyydyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräajan umpeuduttua hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos asiakas ei ole antanut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja tai esittänyt sellaista selvitystä, jota häneltä voidaan kohtuudella vaatia. Asiakkaalle voidaan kuitenkin erityisestä syystä antaa lisäaika tarvittavien selvitysten toimittamiseen. (VTL 570/2007 21 §).

Pyydä lisäselvitykset ensisijaisesti lapsen lailliselta edustajalta.

Lue lisää [lisäselvitysten pyytämisestä](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Hakeminen > Lisäselvitysten pyytäminen).

Tarvittavat lisäselvitykset

Hakemukseen tulee yleensä liittää C-lääkärintlausunto. Lue lisää [lääkärintlausunnosta hakemuksen liitteenä](#) (Ratkaisutyö > Etuusohteet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohte > Hakeminen > Liitteet).

Tarvittaessa hakijan tulee toimittaa myös seuraavat selvitykset:

- Selvitys kustannuksista (erityiskustannukset)

Kaikista kustannuksista ei vaadita esitettävän erillistä selvitystä tai kuitteja. Lisäselvitysten tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Kustannusten määrä arvioidaan luotettavan selvityksen perusteella. Voit pyytää lapsen lailliselta edustajalta lisäselvitystä myös silloin, jos on syytä olettaa, että lapsen hoidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu kustannuksia, mutta kustannuksia ei ole ilmoitettu hakemuksessa.

1.8.5.1. Keneltä tai mistä

Vammaistuessa lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti lapsen lailliselta edustajalta. Jos lisäselvityksiä pyydetään muulta taholta, sinun tulee tarvittaessa kuulla lapsen laillista edustajaa (Hallintolain soveltamisohje).

Lääketieteelliset ja asiakasmaksuja koskevat selvitykset

Jos lapsen laillisen edustajan toimittamat selvitykset ovat puutteellisia, sinun tulee pyytää häneltä tarvittavat lääketieteelliset ja asiakasmaksuja koskevat lisäselvitykset (lääkärintlausunto, välttämättömät tiedot potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta tai hoidosta perittävistä maksuista).

Mikäli et saa edellä mainittuja lisäselvityksiä lapsen lailliselta edustajalta, voit pyytää välttämättömät tiedot (VTL 570/2007 43 §).

- lääkäriltä
- muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä
- terveydenhuollon toimintayksiköltä
- sosiaalipalvelun tuottajalta tai
- hoitolaitokselta

Kelalla on pääsääntöisesti oikeus saada tiedot maksutta. Tarvittavat tiedot saadaan usein sairauskertomus- ja hoitoselostejaljennöksinä, jolloin ei kirjoiteta uutta lausuntoa. Jos kuitenkin terveydenhuollon ammattihenkilöltä tai sosiaalipalvelujen tuottajalta pyydetään **uutta lausuntoa**, on lausunnon antajalla oikeus saada antamastaan lausunnosta kohtuullinen palkkio. Lue lisää [lääketieteellisten lausuntojen kirjoittamisesta maksettavista palkkioista](#) (Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Kaikki menettelyohjeet > Palkkiot lääketieteellisten lausuntojen kirjoittamisesta).

Lääkärintlausunto voidaan hankkia Kelan kustannuksella vain, jos lapsi on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai siihen on jokin muu erityinen syy (VTL 570/2007 20 §).

Uutta lausuntoa pyydetään yleensä vain silloin, kun asiantuntijalääkäri katsoo sen aiheelliseksi.

Lääkärintlausunnon korvaamista koskevaa asiaa ei rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään eikä lausunnonantajalle yleensä anneta erillistä päätöstä. Korvaus maksetaan toimintamenoista LM- systeemin eli toimistojen maksut -systeemin kautta korvauksen hakijan ilmoittamalle tilille. Kustannuslajiksi merkitään V6.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattinimikkeet löytyvät sosiaali- ja terveystieteen lupa- ja valvontaviraston (Valvira) internetsivuilta [Ammattioikeudet](http://www.valvira.fi) (www.valvira.fi > Terveydenhuolto > Terveydenhuollon ammattioikeudet). Lue lisää terveydenhuollon ammattihenkilöistä myös:

- [laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä \(559/1994\)](#)
- [asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä \(564/1994\)](#)

Sosiaalipalvelujen tuottajia ovat

- sosiaalihuollon laitokset
- avohuollon toimintayksiköt
- perhekodit
- sosiaalihuollon palveluita antavat yksityiset ammatinharjoittajat

Lisäselvitysten pyytäminen valtion ja kunnan viranomaiselta

Valtion ja kunnan viranomaisilta voit pyytää tietoja lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvasta rasituksesta ja sidonnaisuudesta ym. seikoista. Tietoja voit pyytää vain siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä tuen ratkaisemista varten.

Jos asian ratkaiseminen sitä edellyttää, Kelan on hankittava kunnan sosiaaliviranomaisen lausunto lapsen hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen tarpeesta ja määrästä.

Sovellettavat lainkohdat (VTL 570/2007 20 §, [VTL 570/2007 43 §](#), [Hallintolaki 434/2003 34 §](#)).

1.8.6. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.6.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.6.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.7. Myöntämisaika

Alle 16-vuotiaan vammaistuki myönnetään yleensä vammaistukioikeuden syntymistä seuraavan kuukauden alusta ja sitä maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, jonka aikana lapsi täyttää 16 vuotta. Jos lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus on alkanut heti kuukauden ensimmäisenä päivänä, voidaan tuki myöntää jo kyseisen kuukauden alusta.

Älä myönnä tukea automaattisesti esimerkiksi hakemiskuukauden alusta tai puolen vuoden ajalta takautuvasti. Alkamisaika on pyrittävä liittämään johonkin asiakirjoista todennettavissa olevaan ajankohtaan.

Vammaistukea ei voida ilman erityistä syytä myöntää takautuen pidemmältä kuin 6 kalenterikuukauden ajalta ennen sen hakemista. Erityinen syy myöntää etuus pidemmältä kuin 6 kuukauden ajalta esimerkiksi on, jos etuutta ei ole haettu Kelan virheellisen neuvonnan vuoksi. Virheellisen neuvonnan vaikutus etuuden hakematta jättämiselle tulee voida osoittaa ja Kelan virheestä tulee olla selkeää ja objektiivista näyttöä. Erityisenä syynä ei pidetä tietämättömyyttä etuudesta, sen myöntöedellytyksistä tai takautuvasta hakuajasta eikä hakemisen unohtamista.

Sovellettava lainkohta laki vammaisetuksista 16 §

Määräajaksi tai toistaiseksi

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää määräajaksi tai toistaiseksi. Myönnön pituus riippuu siitä, miten pitkään lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan tavanomaista suuremman rasituksen ja sidonnaisuuden voidaan arvioida kestävän. Monet sairaudet ovat elinikäisiä, mutta niiden aiheuttama rasitus ja sidonnaisuus voi muuttua, kun lapsi kasvaa ja kehittyy.

Jos rasituksen ja sidonnaisuuden määrä todennäköisesti vähenee, vammaistuki myönnetään määräaikaisena. Tilanteissa, joissa on odotettavissa, että rasitus ja sidonnaisuus kasvaa, vammaistuki myönnetään toistaiseksi ja tuen taso on myöhemmin mahdollista tarkistaa. Tietyissä tilanteissa vammaistuki voidaan myöntää tiettyyn ikään asti (esim. kouluikä).

Jos lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus vaihtelee, tulee aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden määrä arvioida pidemmällä aikavälillä.

Pääsääntöisesti vammaistukea ei myönnetä kuutta kuukautta lyhyemmälle ajalle. Tuki voidaan kuitenkin myöntää lyhyemmällekin ajalle, jos lapsi on vähintään kuuden kuukauden ajan sellaisen hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen tarpeessa, josta aiheutuu tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta, mutta tukea ei voi myöntää hakemuksen saapumisajankohdasta johtuen takautuen koko kuuden kuukauden ajalta. Tuki myönnetään takautuva hakuaika huomioiden niiltä kuukausilta, joilta lapselle syntyy oikeus tukeen.

Myös määräaikaisen korotetun tai ylimmän vammaistuen myöntö voi olla kuutta kuukautta lyhyempi, jos lapsi kuitenkin on vähintään kuuden kuukauden ajan sellaisen hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen tarpeessa, josta aiheutuu tavanomaista suurempaa vähintään viikoittaista rasitusta ja sidonnaisuutta.

1.8.8. Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan

pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoitettu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleminen.

1.8.8.1. Vammaisetuuspäätöksen antaminen etuudensaajan kuollessa

Kun etuudensaaja kuolee, vammaisetuus lakkautuu ohjelmallisesti VTJ-tietojen perusteella. Lakkauttamisesta ei anneta päätöstä. Joissakin tilanteissa etuus ei kuitenkaan ohjelmallisesti lakkaa, jolloin lakkautus tulee tehdä manuaalisesti. Lue lisää Velmu-verkkokoulusta: [Kuolinlakkautus automaattiprosessina](#) sekä [Etuudensaajan kuolemasta johtuvan liikamaksun käsittely](#).

1.8.8.2. Päätöksen perusteleminen

Alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevat hylkäyspäätökset on aina perusteltava yksilöllisesti ([Hallintolain soveltamisohje](#)). Päätöksestä on käytävä ilmi, millä perusteella hakemus on hylätty. Myöntöpäätöksissä tulee kertoa, millä perusteella tuki on myönnetty perustukena, korotettuna tukena tai ylimpänä tukena.

Huomaathan, että etuuspäätäjärjestelmä tuottaa aina vain päätösehdotuksen. Sinun vastuullasi on muokata päätös ymmärrettäväksi ja hakijan tilanteeseen sopivaksi. Tarkista myös, että päätöksessä on sovellettavat lainkohdat. Lue päätös lisäksi aina huolellisesti läpi ja tarkista onko

- päätös riittävän perusteltu
- asiat esitetty loogisessa järjestyksessä
- päätös hakijan kannalta ymmärrettävä
- kieli moitteetonta ja virheetöntä
- päätös ulkoasultaan selkeä

1.8.8.3. Väliaikainen päätös

Vammaistukipäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten kuin vammaisetuksista annetussa laissa on säädetty.

Tietyissä tilanteissa vammaistuki myönnetään väliaikaisesti. Väliaikaiseen päätökseen ei voi hakea muutosta. Lopullinen valituskelpoinen päätös tulisi antaa mahdollisimman pian sen jälkeen kun asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys on saatu.

Lue väliaikaisen päätöksen antamisesta muutoksenhakutilanteessa. Lue myös väliaikaisen päätöksen antamisesta Kelan Päätöksen oikaisu- ja poistamistilanteissa.

Myöntäminen väliaikaisesti

Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, kun siitä vähennettävää etuutta tai korvausta koskevan asian käsittely kestää kohtuuttoman kauan tai sitä koskeva muutoksenhakuasia on vireillä.

Voit myöntää vammaistuen väliaikaisesti esimerkiksi silloin, kun liikennevakuutuslain mukainen hoitotuki myönnetään todennäköisesti alennettuna tai evätään kokonaan henkilön myötävaikutuksen vuoksi. Edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitoksen ratkaisun saaminen kestää kohtuuttoman kauan.

Voit myöntää vammaisetuuden väliaikaisesti myös silloin, kun vammaistuen määrässä huomioon otettavasta etuudesta tai korvauksesta on muutoksenhaku vireillä.

Väliaikaisesta myöntämisestä kv-tilanteessa kerrotaan kohdassa [Kv-säännökset](#).

Vahvista väliaikainen päätös, kun vakuutuslaitos on tehnyt vähennettävästä etuudesta tai korvauksesta päätöksen. Kela voi periä SOLITA-korvauksen maksajalta tämän takautuvasti suorittaman korvauksen siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta liikaa maksettua vammaisetuutta. Regressimenettelyä ei kuitenkaan voida soveltaa ajalla ennen 1.1.2008.

Lue lisää

- [Suhde muihin etuuksiin](#)
- [Regressimenettely](#)

Sovellettavat lainkohdat

- VTL 570/2007 29 §
- VTL 570/2007 30 §

Väliaikainen keskeytys

Vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti joko kokonaan tai osittain (VTL 570/2007 31 §), kun

- lapsella ei ilmeisesti enää ole oikeutta etuuteen tai sen määrää tulisi vähentää,
- lapsen laillinen edustaja ei pyynnöstä huolimatta toimita maksuosoitetta tai
- lapsen laillinen edustaja ei ole vastannut hänelle lähetettyyn olosuhteiden selvityspyyntöön määräajassa.

Vammaistuen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää myös, kun lapsen vanhemmat ovat eronneet ja maksunsaaja-asian selvittely on kesken. Lue lisää kohdasta [Edunvalvoja](#).

Maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä kerrotaan lisää kohdassa [Väliaikainen keskeyttäminen](#).

Lue väliaikaisesta keskeyttämisestä myös kohdasta [Päätöksen antaminen](#).

1.8.8.4. Päätöksensaajat

Alle 16-vuotiaan vammaistukipäätös lähetetään ohjeen mukaisesti seuraaville tahoille

- huoltajille ja edunvalvojalle
- muulle lailliselle edustajalle
- 15 vuotta täyttäneelle etuudensaajalle
- kunnalle
- kuolinpesälle
- muulle henkilölle

Huomaa kuitenkin, että vammaistukipäätös lähtee ohjelmallisesti aina maksunsaajalle (hyväksytty, hylätty tai lakkautettu maksunsaaja).

Kaikkiin lopullisena annettaviin päätöksiin liitetään valitusosoitus.

Huoltaja ja edunvalvoja

Lapsen huoltajat ovat pääsääntöisesti hänen edunvalvojiaan. Alle 16-vuotiaan vammaistukipäätös lähetetään aina lapsen huoltajalle, kun huoltajuus on voimassa. Kun huoltajat asuvat samassa osoitteessa, lähetetään päätös etuutta hakeneelle huoltajalle. Jos huoltajat asuvat eri osoitteissa, päätös lähetetään molemmille huoltajille.

Tuomioistuin voi määrätä lapselle oheishuoltajan tai sijaishuoltajan. Vanhemman ohella tai sijaan määrätty huoltajat ovat lakimääräisen huoltajan kanssa samassa asemassa. Päätös tulee siten lähettää myös tuomioistuimen määräämälle oheis- tai sijaishuoltajalle.

Lue huoltajuus jaettu –tiedon vaikutuksesta etuusasian käsittelyyn kohdasta [Hakemisen erityiskysymyksiä](#).

Päätös lähetetään edunvalvojalle, jos lapselle on määrätty edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu lapsen taloudellisten asioiden hoitaminen. Edunvalvojan tehtävistä määrätään edunvalvontamääräyksessä. Tarkista edunvalvontamääräyksen sisältö holhousasioiden rekisteristä.

Muu laillinen edustaja

Lapselle voi olla määrätty muu laillinen edustaja esim. niissä tilanteissa, joissa lapsi on muuttanut Suomeen pakolaisena ilman huoltajaa. Jos lapselle on määrätty muu laillinen edustaja, lähetetään päätös hänelle. Lue lisää muusta laillisesta edustajasta hallintolain soveltamisen ohjeesta.

15 vuotta täyttänyt etuudensaaja

Pääsääntöisesti 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itse käyttää puhevaltaa huoltajansa tai edunvalvojansa ohella. Siten päätös lähetetään myös 15 vuotta täyttäneelle etuudensaajalle.

Kunta

Päätös lähetetään aina kunnalle, kun

- kunta on hakenut alle 16-vuotiaan vammaistukea
 - esimerkiksi silloin, kun kunta on antanut suostumuksen vammaistuen maksamisesta perhehoitajalle (laki vammaisetuuksista 27.2§)
- vammaistuki maksetaan kunnalle (asiakasmaksulaki 14§, laki vammaisetuuksista 27.2§)

Kuolinpesä

Kuolinpesälle päätökset lähetetään sen pesän osakkaan nimellä, jonka hallussa pesä on tai pesänhoitajan nimellä. Jos kuolinpesä on usean osakkaan yhteisessä hallinnossa, päätös voidaan toimittaa yhdelle heistä. Tällöin päätöksessä kerrotaan vastaanottajan velvollisuudesta ilmoittaa tiedoksisaannista muille pesän osakkaille sekä laiminlyöntiin liittyvästä vahingonkorvausvastuusta.

Sovellettava lainkohta [Hallintolaki \(434/2003\) 9 luku](#).

Muu henkilö

Vammaistuki voidaan vammaisetuslain 27.2§:n mukaan maksaa myös muulle sopivalle henkilölle kuten perhehoitajalle. Päätös lähetetään tällaiselle muulle henkilölle ainoastaan silloin, kun tuki maksetaan hänelle.

Jos henkilö, jonka hoitoon lapsi on lastensuojelulain 81§:n tarkoittamalla tavalla yksityisesti sijoitettu, hakee alle 16-vuotiaan vammaistukea, lähetetään päätös hänelle. Tällöin päätöstä ei tarvitse lähettää kunnalle.

1.8.9. Kv-säännökset

Ennen vammaistukipäätöksen antamista, sinun tulee tarkistaa seuraavat asiat

- Asuuko lapsi Suomessa.
- Saako lapsi vammaisetuutta ulkomailta.
- Vastaako Suomi lapsen vammaisetuuksista (EU/ETA-tilanteet)
- Voiko lapsi olla oikeutettu vammaisetuuteen muusta EU-/ETA-maasta tai Sveitsistä.

Väliaikainen myöntäminen kv-tilanteessa

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, jos

- rahaetuuksista vastuussa olevan valtion selvittäminen on kesken (EU/ETA-tilanteet)
- ulkomaista vammaisetuutta tai SOLITA-lisää koskevan asian käsittely kestää pitkään tai
- ulkomaista vammaisetuutta tai SOLITA-lisää koskeva muutoshakuasia on vireillä

Jos perhe on hakenut vammaisetuutta ulkomailta, voidaan alle 16-vuotiaan vammaistuki yleensä myöntää väliaikaisesti. Voit myöntää vammaistuen väliaikaisesti myös, vaikka olisi todennäköistä, että lapselle tullaan myöntämään vammaistukeen rinnastettava etuus ulkomailta. Kun harkitset, myönnätkö vammaistuen väliaikaisesti vai odotatko tietoa ulkomaan etuudesta, tulee sinun ottaa huomioon perheen kokonaistilanne ja toimeentulomahdollisuudet. Lopullinen päätös vammaistuesta annetaan sen jälkeen, kun ulkomailta maksettavan etuuden tai lisän määrä on selvillä.

Huomaa kuitenkin, että vammaistuki tulee myöntää väliaikaisesti vain, jos päätöksen antamiselle väliaikaisena on perusteltu syy. Kun lapsi asuu Suomessa eikä hakemuksessa ole ilmoitettu ulkomaisen etuuden hakemisesta, voit myöntää vammaistuen lopullisella päätöksellä. Jos lapsen edustaja myöhemmin ilmoittaa, että toisesta maasta on myönnetty vammaistukea vastaava etuus lapsen sairauden perusteella, tulee annettu vammaistukipäätös tarkistaa tai oikaista.

Ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä kerrotaan kohdassa Kv-säännökset (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Määräytymisperusteet > Kv-säännökset).

Lue myös [asetuksesta 883/2004 ja 1408/71](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/2004 ja 1408/71).

1.9. Maksaminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuki maksetaan kuukausittain kuukauden 7.päivä. Jos pankit ovat kiinni maksupäivänä, etuus maksetaan edeltävänä pankkien aukiolopäivänä.

Vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti lapsen edunvalvojan eli vanhemman ilmoittamalle tilille. Vammaistuen maksaminen muulle kuin lapsen edunvalvojalle tulee kysymykseen vain laissa määrätyn perusteiden.

Kun alle 16-vuotiaan vammaistuki myönnetään takautuvasti, se voidaan maksaa Potilasvakuutuskeskukselle sen tekemän vaatimuksen perusteella.

Jos vammaistukihakemuksen käsittely viivästyy, tukeen voidaan tietyissä tilanteissa maksaa viivästyskorotusta.

1.9.1. Maksuosoite

Alle 16-vuotiaan vammaistuki maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle Euroopan Unionissa sijaitsevalle tilille. Vammaistuki voidaan maksaa muullakin tavalla (esimerkiksi käteismaksuna tai maksuosoituksena), jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai muulle maksutavalle esitetään erityinen syy (VTL 570/2007 23 §).

Kunnalle maksettava etuus maksetaan kunnan ilmoittamalle tilille.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa ulkomailla (EU-/ETA-maat ja Sveitsi) asuvalle henkilölle myös hänen asuinmaassaan toimivan pankin tilille. Tuki maksetaan sinne suomalaisen välittäjäpankin kautta. Tätä varten tarvitaan kansainväliset pankkiyhteystiedot (pankin BIC- tai SWIFT-koodi ja IBAN-tilinumero). Välittäjäpankkina toimii Danske Bank, jolta Ulkomaan yksikkö varaa jokaiselle henkilökohtaisen teknisen tilinumeron.

Voit pyytää hakijaa ilmoittamaan tilinumeron käyttämällä kirjepohjaa YHL01. Tilinumeron muutosilmoituksen hakija voi tehdä lomakkeella [Y121](#) tai tietyissä tilanteissa suullisesti.

1.9.2. Maksunsaajat

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa

- edunvalvojalle
- huoltajalle
- henkilölle, jonka luokse lapsi on yksityisesti sijoitettu
- muulle sopivalle henkilölle
- kunnalle
- kuolinpesälle

Vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti lapsen edunvalvojan ilmoittamalle tilille.

Alle 16-vuotiaan vammaistukea ei saa siirtää maksettavaksi toiselle (ns. siirtokielto). Tällainen sopimus on mitätön (VTL 570/2007 52 §).

1.9.2.1. Edunvalvoja

Alle 16-vuotiaan vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti lapsen edunvalvojalle tai edunvalvojan ilmoittamalle lapsen tilille. Yleensä alaikäisen edunvalvoja ovat hänen huoltajansa eli vanhemmat tai henkilö, jolle lapsen huolto on uskottu.

Tarkista kuka tai ketkä ovat lapsen edunvalvoja. Jos henkilö on lapsen huoltaja, hänen voidaan katsoa olevan samalla myös lapsen edunvalvoja, ellei tiedoista käy ilmi, että lapselle on määrätty muu henkilö edunvalvojaksi. Jos lapselle on määrätty muu henkilö edunvalvojaksi, selvitä edunvalvojan tehtävän sisältö holhousasioiden rekisterikyselyllä.

Lapsen vanhemmat

Jos molemmat vanhemmat ovat lapsen edunvalvoja (huoltajuus voimassa), vammaistuki voidaan lain mukaan maksaa kummalle tahansa vanhemmista.

Kun lapsen molemmat vanhemmat ovat lapsen edunvalvoja, vammaistuki maksetaan hakemuksen allekirjoittaneen vanhemman tilille. Jos vanhemmat asuvat erillään, lähetä päätös tiedoksi sille vanhemmalle, jolle tukea ei makseta. Sinun ei tarvitse kuulla toista vanhempaa ennen ratkaisun tekemistä.

Jos vammaistuki halutaan muuttaa maksettavasi toiselle vanhemmalle, sinun on aina ennen maksunsaajan muutosratkaisun tekemistä kuultava vanhempaa, jolle tuki on aiemmin maksettu. Keskeytä tuen maksaminen väliaikaisesti ja ratkaise vammaistuen maksaminen kuulemisajan päätyttyä. Jos vanhempi, jolle vammaistuki on maksussa, suostuu muutokseen tai hän ei vastaa kuulemiseen, voit muuttaa vammaistuen maksettavaksi toiselle vanhemmalle. Voit muuttaa vammaistuen maksettavaksi toiselle vanhemmalle myös silloin, jos siihen on muu perusteltu syy, esimerkiksi tuomioistuimen päätös. Vammaistuki maksetaan uudelle maksunsaajalle siitä alkaen, josta maksaminen on väliaikaisesti keskeytetty. Tukea ei makseta samalta kuukaudelta kahteen kertaan, ellei kyseessä ole Kelan virhe.

Lue lisää [liikamaksusta](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Liikamaksu) ja takaisinperinnästä (Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Takaisinperintä > Takaisinperintä).

Muu huoltaja

Näet tiedon lapsen muusta huoltajasta lapsen perhetiedoista. Jos henkilö on lapsen muu huoltaja, voidaan hänen katsoa olevan samalla myös lapsen edunvalvoja, ellei käy ilmi, että lapselle on määrätty muu henkilö edunvalvojaksi.

Voit maksaa vammaistuen lapsen muulle huoltajalle, jos lapselle ei ole määrätty edunvalvojaa. Maksaminen ei edellytä kunnan tai lapsen vanhemman suostumusta. Lähetä tarvittaessa päätös tiedoksi lapsen vanhemmalle ja kuule sitä, jolle tuki on aiemmin maksettu, eli toimi vastaavasti kuten edellä kohdassa Lapsen vanhemmat on kerrottu.

Sovellettavat lainkohdat:

- Laki vammaisetuksista 23 § ja 27 §
- Laki holhustoimesta 4 §, 30 § ja 31 §

1.9.2.2. Etuudensaaja

Alle 16-vuotiaan vammaistuki maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle tilille. Edunvalvoja voi ilmoittaa maksuosoitteeksi myös lapsen tilin.

Vammaistukea ei voida koskaan maksaa lapsen itsensä ilmoittamalle tilille.

Sovellettava lainkohta (HolhTL 442/1999)

1.9.2.3. Kunta

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa kunnalle

- laitos- tai perhehoidon korvaamiseksi
- kun tuen maksamista lapsen edunvalvojalle tai henkilölle, jonka huollossa lapsi on, ei voi pitää tarkoituksenmukaisena

1.9.2.3.1. Laitos- tai perhehoito

Kunta tai kuntayhtymä voi asiakasmaksulain (734/1992) 14 §:n perusteella periä vammaistuen laitos- tai perhehoidon korvaukseksi siltä ajalta, jonka laitos- tai perhehoito kestää.

Kunnan on tehtävä ilmoitus etuuden perimisestä kunnalle

- lomakkeella EV 255
- Kuntaliiton omalla lomakkeella
- muulla tavoin kirjallisesti

Vaatimuksen tulee olla Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää.

Kun kunnan vaatimus saapuu Kelaan, se tulee välittömästi kuvata OIWAan ja rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään.

Miltä ajalta etuuden voi maksaa kunnalle

Voit maksaa laitos- tai perhehoidossa olevan lapsen vammaistuen kunnalle siltä ajalta, jonka laitos- tai perhehoito kestää. Lapsen laillista edustajaa ei kuulla ennen maksamisen ratkaisemista.

Jos vammaistuki on jo maksussa ja Kelaan saapuu asiakasmaksulain 14 §:n mukainen vaatimus, voit muuttaa tuen maksettavaksi kunnalle seuraavasta maksuerästä lukien, jos kunnan vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää.

Jos ratkaiset samanaikaisesti vammaistukihakemuksen ja kunnan vaatimuksen, tarkista, että vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää. Myös takautuvat maksuerät voidaan maksaa kunnalle laitos- tai perhehoidon ajalta. Jos kunnan vaatimus ei ole saapunut Kelaan vähintään kahta viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää, et voi maksaa takautuvia maksueriä tai kuluvan kuukauden tukea kunnalle. Tällöin voit tehdä maksunsaajaratkaisun vasta seuraavan kuukauden alusta.

Onko lapsi laitos- tai perhehoidossa

Sinun tulee selvittää, onko lapsi julkista laitoshoidoa antavassa toimintayksikössä tai perhehoidossa. Toimintayksikön luonne selvitetään Laitostietojen kyselytapahtumalla YZLK tai

Osoite- ja yhteystiedot kyselytapahtumalla OSKY. "Vaikutus etuuksiin" -tietona tulee laitoshoidon yksikön osalta olla "ei makseta" tai "ratkaistaan julkisen tuen perusteella/ostopalvelusopimus".

Jos kyseessä ei ole laitos- tai perhehoito, kunnan vaatimus tulee hylätä. Huomaa kuitenkin, että voit maksaa vammaistuen kunnalle asiakasmaksulain 14 §:n perusteella, kun henkilö asuu avohoidon toimintayksikössä (esim. palveluasuminen) ja kysymyksessä on huostaanoton perusteella (jälkihuoltona) järjestetty asuminen.

Huostaanotto

Kunta voi lastensuojelulain perusteella ottaa lapsen huostaan. Tällöin lapselle on järjestettävä sijaishuolto

- perhehoitona
- laitoshuoltona
- muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla

Sijaishuollon päättymisen jälkeen kunnan on aina järjestettävä lapselle tai nuorelle jälkihuolto. Se voidaan järjestää esimerkiksi laitos- tai perhehuoltona tai väliaikaisena avohuollon tukitoimena, esimerkiksi asumispalveluna. Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta.

Kunta voi periä edellä mainitusta perhehoidosta, laitoshoidosta tai asumispalvelusta asetuksella säädettävän maksun. Kunnalla on oikeus periä korvaus lapselle tai nuorelle tulevista asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista etuuksista siltä ajalta, jonka hoito kestää (ks. [lastensuojelulain 417/2007 3 luku 19 §](#) ja asiakasmaksulain 734/1992 7 §). Oikeus maksun perimiseen koskee myös jälkihuoltoa.

Voit maksaa alle 16-vuotiaan vammaistuen kunnalle asiakasmaksulain 14 §:n perusteella myös silloin, kun lapsi on lastensuojelun toimenpiteenä kunnan kustannuksella sijoitettuna esimerkiksi lastenkotiin tai saa muita asumispalveluja.

1.9.2.3.2. Kunnalle maksamisen erityistilanteet

Jos alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamista

- lapsen huoltajalle tai
- henkilölle, jonka hoitoon lapsi on lastensuojelulainlain 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla sijoitettu (yksityinen sijoitus),

ei erityisestä syystä voida pitää tarkoituksenmukaisena, Kela voi päättää, että vammaistuki maksetaan kunnan sosiaalihuollon toimielimelle.

Sinun ei tarvitse kuulla lapsen edunvalvojaa/huoltajaa ennen maksamisen ratkaisemista.

Kunta voi tehdä esityksen tuen maksamisesta kunnalle lomakkeella [Y 241L](#).

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 27 § 2 mom.).

1.9.2.4. Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea alle 16-vuotiaan vammaistukea. Tuki voidaan kuitenkin maksaa kuolinpesälle, jos vammaistukihakemus on saapunut Kelaan lapsen kuolinpäivänä tai sitä ennen. Tuki maksetaan tällöin

- lapsen edunvalvojalle
- tuomioistuimen määräämälle pesänselvittäjälle
- kuolinpesän osakkaiden valtuutuksella muulle kuolinpesän edustajalle

Hakemus etuuden maksamisesta kuolinpesän edustajalle tehdään lomakkeella [EV 224](#) (Eläkkeen tai muun etuuden maksaminen kuolinpesälle).

Tuomioistuimen määräämän pesänselvittäjän on liitettävä hakemukseen oikeaksi todistettu jäljennös oikeuden antamasta määräyskirjasta. Valtakirjoja kuolinpesän osakkailta, perukirjaa tai sukuselvitystä ei tarvita.

Päätöksessä on aina ilmoitettava kuolinpesän edustajan ilmoitusvelvollisuudesta muille pesän osakkaille. Maksuosoite on kuolinpesän edustajan ilmoittama tili. Poikkeuksellisesti tuki voidaan maksaa postitse maksuosoituksena.

1.9.2.5. Muu henkilö

Muu henkilö

Jos alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamista

- lapsen edunvalvojalle
- lapsen huoltajalle tai
- henkilölle, jonka hoitoon lapsi on lastensuojelulain 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla sijoitettu (yksityinen sijoitus),

ei erityisestä syystä voida pitää tarkoituksenmukaisena, Kela voi päättää, että vammaistuki maksetaan kunnan suostumuksella muulle sopivalle henkilölle.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa huostaan otettua lasta hoitavalle perhehoitajalle vain kunnan suostumuksella. Suostumuksen antaa se kunta, jossa lapsella on ollut kotikunta huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen syntymishetkellä (sijoittajakunta). Näet sijoittajakunnan Henkilön tietojen kyselytapahtumalla HEKY > Henkilön yleistiedot > Perhetiedot. Sinun ei tarvitse kuulla lapsen edunvalvojaa/ huoltajaa ennen maksamisen ratkaisemista.

Esitys vammaistuen maksamisesta tehdään lomakkeella [Y 241L](#) (Esitys alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamisesta). Voit pyytää perhehoitajaa toimittamaan kunnalle lomakkeen (kirjepohja HTS06), jolla kunta voi ilmoittaa suostumuksensa tuen maksamiseen perhehoitajalle.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 27 § 2 mom.)

Yksityinen sijoitus

Jos lapsi ei asu edunvalvojansa kanssa samassa taloudessa, vammaistuki voidaan maksaa henkilölle, jonka hoitoon lapsi on lastensuojelulain 81 §:ssä tarkoitetulla tavalla sijoitettu (ns. yksityinen sijoitus). Yksityinen sijoitus edellyttää lapsen huoltajan tai henkilön, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu, ilmoitusta kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle ja kunnan päätöstä sijoituksen hyväksymisestä (ks. Lastensuojelulaki 417/2007 81 §).

Maksamista haetaan lomakkeella [Y 241L](#) (Esitys alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamisesta).

Yksityisestä sijoituksesta ei tule automaattisesti tietoa Kelaan. Vammaistuen maksaminen lasta hoitavalle henkilölle edellyttää, että kunnan sosiaalihuollon toimielin on hyväksynyt yksityisen sijoituksen. Kelaan tulee toimittaa kopio kunnan päätöksestä. Voit pyytää hakijalta kopion kunnan päätöksestä käyttämällä kirjepohjaa HTS07.

Ennen maksamisen ratkaisemista sinun tulee kuulla

- lasta hoitavan henkilön asuinkunnan sosiaalihuollon toimielintä
- lapsen edunvalvojaa

Käytä kuulemisessa kirjepohjia HTS04 (kunta) ja HTS05 (edunvalvoja). Maksaminen ei edellytä kunnan tai lapsen edunvalvojan suostumusta.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 27 § 1 mom.)

1.9.3. Ulosotto

Vammaisetuutta ei saa ulosmitata eikä sitä lueta ulosottokaaren mukaiseen tulopohjaan.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 52 §)

1.9.4. Maksaminen regressinä

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa regressinä eli takautumisvaatimuksen perusteella Potilasvakuutuskeskukselle potilasvahinkolain mukaisen hoitotuen liikamaksun korvaukseksi. Regressitilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun vammaistuki myönnetään takautuen samalle ajalle, jolta lapselle on jo maksettu hoitotukea potilasvahinkolain nojalla.

Regressiperintä ei edellytä lapsen laillisen edustajan suostumusta.

Maksaminen regressinä Potilasvakuutuskeskukselle edellyttää, että se on toimittanut Kelaan kirjallisen maksuvaatimuksen. Maksuvaatimus tulee kuvata OIWAan ja rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään Kelan toimistossa välittömästi sen saapumisen jälkeen.

Päätös vammaistuen maksamisesta maksunvaatijalle annetaan sille, jolle vammaistuki on maksussa. Potilasvakuutuskeskukselle ei yleensä anneta päätöstä erikseen. Tiedot maksusta välitetään pankin tiliotteella

1.9.4.1. Maksaminen potilasvakuutuskeskukselle

Potilasvahinkokorvaus on toissijainen muihin lakisääteisiin korvauksiin nähden. Tästä johtuen Potilasvakuutuskeskus vastaa potilasvahingon korvauksesta vain siltä osin kuin vahingon kärsinyt ei saa siitä korvausta muun lain perusteella.

Jos Potilasvakuutuskeskus on jo maksanut korvausta ja vahingon kärsineellä on oikeus Kelan maksamaan etuuteen, syntyy Potilasvakuutuskeskukselle regressioikeus samalta ajalta maksettuun Kelan etuuteen (Potilasvahinkolaki 585/1986 8 § ja Potilasvahinkolaki 585/1986 9 § 1 mom).

Alle 16-vuotiaan vammaistuki yhteen sovitetaan potilasvahinkolain mukaisen hoitotuen kanssa. Regressioikeuden syntyminen edellyttää, että Kelan maksama vammaistukiperustuu samaan vahinkotapahtumaan. Lisäksi edellytetään, että Potilasvakuutuskeskuksen ilmoitus on saapunut Kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää.

1.9.4.1.1. Toimenpiteet toimistossa

Kun potilasvahinkoasia tulee vireille Potilasvakuutuskeskuksessa, se voi lähettää Kelaan ennakoilmoituksen. Kun ilmoitus saapuu Kelaan, tulee se välittömästi kuvata OIWAan ja rekisteröidä etuusjärjestelmään maksuvaatimuksena.

Kun käsittelet alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevaa hakemusta ja potilasvahinkolain mukainen vaatimus on vireillä, sinun tulee ennen etuuspäätöksen antamista ilmoittaa myönnettävän etuuden määrä Potilasvakuutuskeskukselle. Voit tehdä sen palauttamalla saamasi ilmoituksen Potilasvakuutuskeskukselle etuutta koskevin tiedoin varustettuna.

Kun Potilasvakuutuskeskus on saanut tiedon vammaistuen määrästä, se laskee takautumisvaatimuksensa määrän ja esittää sen jälkeen vaatimuksensa Kelalle.

Potilasvakuutuskeskuksen vaatimuksesta tulee käydä ilmi

- Potilasvakuutuskeskukselle maksettava etuus ja sen määrä
- aika, jolta etuus on maksettava Potilasvakuutuskeskukselle
- aika, mistä lukien Kelan myöntämä etuus voidaan maksaa etuudensaajalle itselleen

Kun vaatimus on saapunut, voit ratkaista vammaistukiasian. Ennen päätöksen antamista sinun tulee aina varmistua siitä, että Kelan maksama vammaistuki perustuu samaan vahinkotapahtumaan kuin potilasvahinko.

Kun Potilasvakuutuskeskukselle maksamisen edellytykset täyttyvät, maksetaan takautuvat etuuserät Potilasvakuutuskeskukselle. Etuus maksetaan henkilölle itselleen Potilasvakuutuskeskuksen ilmoittamasta ajankohdasta lukien.

Potilasvakuutuskeskus voi esittää vaatimuksensa myös ilman ennakoilmoitusta. Takautuvat etuuserät maksetaan tässäkin tilanteessa Potilasvakuutuskeskukselle, jos sille maksamisen edellytykset täyttyvät ja ilmoitus on saapunut Kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää.

Erityiskysymyksiä

Jos potilasvakuutuslain mukainen vaatimus on vireillä, mutta takautumisvaatimusta ei saavu kohtuullisessa ajassa, voit tiedustella Potilasvakuutuskeskukselta, aikooko se esittää vaatimuksen Kelalle. Jos Potilasvakuutuskeskus peruuttaa esittämänsä ennakoilmoituksen, voit myöntää vammaistuen ja maksaa sen edunvalvojalle tai muulle hyväksytylle maksunsaajalle. Lue lisää alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamisesta kohdasta Maksaminen (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Maksaminen).

Jos vammaistukihakemuksessa on ilmoitettu lapselle haettavan tai lapsen saavan korvausta myös potilasvakuutuksesta, sinun tulee tiedustella Potilasvakuutuskeskuksesta, haluaako se tehdä takautumisvaatimuksen. Sinun ei kuitenkaan tarvitse tehdä tiedustelua, jos on ilmeistä, että vammaistukea haetaan eri vahinkotapahtuman perusteella.

Potilasvakuutuskeskukselle maksettavaan vammaistukeen ei makseta viivästyskorotusta.

Menettely, kun Kelan maksamaa korvausta on suoritettu

Jos vahingon kärsineelle on suoritettu korvausta muun lain perusteella, Potilasvakuutuskeskus vähentää korvauksestaan muun lain perusteella suoritettua korvausta ja maksaa vahingon kärsineelle näiden erotuksen.

Kun Kela on jo myöntänyt lapselle potilasvahinkokorvauksen kanssa yhteen sovitettavan etuuden, Potilasvakuutuskeskus tiedustelee Kelalta sen myöntämien etuuksien määrät. Keskus lähettää tiedustelunsa Kelan toimistolle, joka vastaa tiedusteluun. Sinun tulee tutkia ennen määrän ilmoittamista, perustuuko etuus potilasvahinkotapahtumaan.

1.9.5. Viivästyskorotus

Etuudensaajalla on oikeus viivästyskorotukseen, jos hakemuksen tai muun vaatimuksen käsittely viivästyy. Viivästyskorotus määräytyy viivästysajan ja korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan.

Viivästyskorotusta ei tarvitse hakea erikseen.

Viivästyskorotusta laskettaessa pääoma muodostuu kaikista viivästyneistä etuuseristä. Korotus lasketaan etuuskohtaisesti ja pääsääntöisesti ohjelmallisesti.

Viivästyskorotuksesta ei anneta yleensä erillistä päätöstä, vaan viivästysaika ja viivästyskorotuksen määrä ilmoitetaan etuuspäätöksessä.

Viivästyskorotuksesta on valitusoikeus samalla tavalla kuin etuudesta.

Viran puolesta myönnettävään tai tarkistettavaan etuuteen ei makseta viivästyskorotusta.

Viivästyskorotuksen veronalaisuus määräytyy etuuden mukaan. Siten vain kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen maksettava viivästyskorotus on veronalaista.

Säädökset

- Kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki takuueläkkeestä (703/2010) 32 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki vammaisetuuksista (570/2007) 49–50 §
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta (571/2007) 51–52 §
- Rintamasotilaseläkelaki (119/1977) 17 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Korkolaki (633/1982) 4 ja 12 §

1.9.5.1. Viivästysaika

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti

- hakemuksen jättämistä seuraavan neljännen kuukauden alusta (**kolmen kuukauden sääntö**)
- yhden kuukauden kuluttua eläke- tai korvaustiedon saapumisesta (**yhden kuukauden sääntö**)

Viivästysaika voi alkaa erityistilanteissa etuudensaajasta johtuvan esteen poistuttua tai eräpäivästä.

1.9.5.1.1. Kolmen kuukauden sääntö

Viivästyskorotuksen maksaminen edellyttää, että hakija on jättänyt Kelalle etuushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen sekä antanut etuuden ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset. Hakemus tai vaatimus katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on saapunut Kelaan. Kuitenkin jos hakemus on jätetty työeläkelaitokseen, työeläkelaitoksen saapumispäivä katsotaan myös Kelaan saapumispäiväksi. Näin menetellään myös, jos ulkomaan laitos on lähettänyt eläkehakemuksen Ulkomaan yksikön asemesta työeläkelaitokseen.

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti, kun hakemuksen jättämiskuukautta seuraavat kolme kalenterikuukautta ovat kuluneet eikä etuus vielä ole maksussa. Etuuserä tai etuuden korotuserä ei kuitenkaan ole viivästynyt, jos se maksetaan saman kuukauden aikana, jolloin oikeus siihen on syntynyt.

Esimerkki 1

Hakemus on tullut vireille 3.7. Oikeus etuuteen alkaa 1.9., mutta etuus maksetaan 14.12. Koska käsittelyaika on pitempi kuin hakemuksen jättökuukausi ja kolme sitä seuraavaa kuukautta, viivästysaika alkaa 1.11. ja päättyy 14.12. Siten syys- ja lokakuun etuuseriin maksetaan viivästyskorotusta ajalta 1.11. -14.12. ja marraskuun etuuserään ajalta 1.-14.12. Joulukuun etuuserä ei ole viivästynyt, koska se on maksettu joulukuussa.

Jos hakija ei ole toimittanut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia selvityksiä, viivästysaika alkaa kulua vasta, kun kolme kuukautta on kulunut selvityksen esittämiskuukauden päättymisestä.

Esimerkki 2

Hakemus ja lääkärinlausunto ovat saapuneet Kelaan 3.2. Hakija toimittaa toisen lääkärinlausunnon 8.3. Etuus myönnetään uuden lääkärinlausunnon perusteella, jolloin kolmen kuukauden määräaika lasketaan lisäselvityksen saapumispäivästä eli 8.3 saapuneesta lääkärinlausunnosta. Viivästysaika alkaa 1.7. lukien.

Ulkomaan laitokselta hakemuksen saapumisen jälkeen saadut selvitykset, esimerkiksi tiedot vakuutusajoista, ovat lisäselvityksiä, jotka myöhentävät viivästysaikaa.

Jos hakemuksen käsittely on viivästynyt lisäselvityksen puuttumisen vuoksi, rekisteröi ratkaisua tehdessäsi viivästyskorotusnäytölle (EJVK) lisäselvityksen saapumispäivä. Ohjelma laskee viivästysajan tästä päivästä. Lue lisää Tekniset ohjeet > RAKE > Viivästyskorotuksen laskenta.

Viivästysaika lasketaan etuuden todelliseen maksupäivään saakka. Ulkomaille maksettavan etuuden maksupäiväksi katsotaan se päivä, jolloin se on maksettu Suomessa toimivaan rahalaitokseen.

Selvitysvelvollisuus

Hakijalta edellytetään, että hän on antanut Kelalle sellaiset etuuden perusteeseen ja määrään vaikuttavat selvitykset, joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Hän on täyttänyt velvollisuutensa, kun hän on vastannut riittävän tarkasti hakemuksessa esitettyihin kysymyksiin ja toimittanut Kelaan hakemuksessa mainitut liitteet ja muut hakemuksen ratkaisemiseksi vaadittavat selvitykset.

Kun **Kelalla** on oikeus saada tarvittava tieto lain perusteella esimerkiksi työeläketiedot kansaneläkelain 85 §:n perusteella, **hakija** on täyttänyt selvitysvelvollisuutensa, kun hän on ilmoittanut hakemuksessa, mistä tieto on saatavissa. Tällöin kolmen kuukauden määräaika lasketaan hakemuksen jättämiskuukauden päättymisestä. Lue lisää Yhden kuukauden säännöstä (Etuusohje > Viivästyskorotus > Yhden kuukauden sääntö).

Jos hakija määrätään kansaneläkelain tai vammaisetuksista annetun lain perusteella lisätutkimuksiin ja hakemuksen käsittely tämän vuoksi viivästyy, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella hakemuksen saapumisesta. Lue lisää Viivästyskorotus > Lääketieteellisten lisäselvitysten kustannukset.

Kun Kela hankkii muita etuuden ratkaisemiseksi välttämättömiä lisäselvityksiä viran puolesta, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella lisäselvitysten saapumisesta.

Ulkomailta Kela ei hanki selvityksiä viran puolesta, vaan hakijan on itse hankittava selvitykset. Jos sopimusmaan vakuutuslaitos ei ole vahvistanut hakijan henkilötietoja, hakija on itse velvollinen hankkimaan asuinmaansa viranomaiselta Suomen virkatodistusta vastaavan todistuksen.

1.9.5.1.2. Yhden kuukauden sääntö

Jos hakemuksen ratkaisua varten on jouduttu odottamaan tietoa tulona huomioon otettavasta tai etuusoikeuteen vaikuttavasta eläkkeestä tai korvauksesta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan ja edellä mainittu etuus on tällöin lopullisesti ratkaistu. Myös ulkomailta maksettaviin tulona huomioon otettaviin etuuksiin sovelletaan yhden kuukauden sääntöä.

Työeläke tai korvaus katsotaan lopullisesti ratkaistuksi päätöksen antopäivänä, jos asiasta ei ole valitettu. Jos päätöksestä on valitettu, se on lopullinen silloin, kun viimeisin valitusaste on ratkaissut asian ja päätöksestä saadaan tuloksi huomioonottamisessa tarvittava tieto. Vastaavaa sovelletaan työeläkkeen itseoikaispäätöksiin. Hylkäyspäätös katsotaan lopulliseksi, kun valitusaika on kulunut umpeen eikä valitusta ole tullut vireille. Jos valitus koskee sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön oikeuteen saada vammaisetuutta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan.

Sovella yhden kuukauden sääntöä vain silloin, jos sen mukaan laskettu viivästyskorotuksen alkamisaika on myöhäisempi kuin kolmen kuukauden säännön mukaan laskettu aika.

Ohjelma laskee yhden kuukauden käsittelyajan sen kuukauden päättymisestä, jolloin ilmoitus eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan. Jos työeläkepäivä eli päivä, jona ilmoitus työeläkkeen tai muun korvauksen myöntämisestä on saapunut Kelaan, on myöhäisempi kuin hakemuksen saapumispäivä, rekisteröi etuusratkaisussa viivästyskorotusnäytölle myös Työeläkepäivä. Jos ilmoituksia on useita, merkitse Työeläkepäiväksi viimeisimmän ilmoituksen Kelaan saapumispäivä. Jos myöhempi ilmoitus koskee kuitenkin vain sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön oikeuteen saada vammaisetuutta, tulee Työeläkepäiväksi merkitä vammaisetuuteen vaikuttavan ilmoituksen Kelaan saapumispäivä.

Eläkettä tai korvausta koskevan ilmoituksen Kelaan saapumispäivän saat HEKY/Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyllä kyseisen eläkkeen tai korvauksen näytöllä, kohdasta 'Saapumispäivä.'

1.9.5.1.3. Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)

Etuuden maksupäivä ilmoitetaan päätöksessä. Jos etuus ei ole maksussa luvattuna säännöllisenä maksupäivänä, viivästysaika on eräpäivän ja todellisen maksupäivän välinen aika.

Esimerkki

Eläke-etuus on keskeytetty tai lakkautettu virheellisesti, joten sitä ei makseta säännöllisenä maksupäivänä 4.7. Eläke-etuuserät maksetaan 22.8, viivästysaika alkaa 4.7 ja lasketaan 22.8. saakka.

Viivästyskorotusta ei lasketa ohjelmallisesti RAKE-, AE-, QE- eikä GE-järjestelmässä. Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA).

Anna maksumääräys maksujenhallintaryhmälle ja etuudensaajalle päätös viivästyskorotuksesta RAKE-järjestelmässä Päätöksenanto-tapahtumalla.

Maksa viivästyskorotus AE-, QE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös Asiakaskirjejärjestelmästä.

Lue lisää [Viivästyskorotuksen laskenta](#).

1.9.5.1.4. Etuudensaajasta johtuva maksueste (estekorotus)

Jos etuutta ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa etuudensaajasta johtuvasta syystä, viivästysaika alkaa siitä lukien, kun Kela on saanut tiedon esteen poistumisesta.

Jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut sen maksamista varten välttämätöntä tietoa, viivästyskorotuksen maksaminen alkaa aikaisintaan siitä, kun tieto on saatu. Tällöin kuitenkin edellytetään, että viivästysaika kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella on alkanut. Tällainen tilanne syntyy, jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut maksuosoitetta.

Maksuunpantaessa etuusoikeuden epäselvyyden vuoksi keskeytettyä etuutta viivästysaika alkaa, kun etuudensaaja on antanut vaaditun selvityksen tai se muutoin on saatu. Jos eläke sen sijaan keskeytetty sen määrään vaikuttavan seikan selvittämiseksi, viivästyskorotus määräytyy lopullista päätöstä annettaessa tarkistushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen perusteella kolmen tai yhden kuukauden säännön mukaisesti.

Viivästyskorotuksen määrä lasketaan ohjelmallisesti RAKE-järjestelmässä. Lue lisää Tekniset ohjeet > RAKE > Viivästyskorotus-EJVK.

Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA). Maksa viivästyskorotus AE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös YHTE-kirjejärjestelmästä.

1.9.5.2. Erityistilanteet

Muutoksenhaku

Jos etuus myönnetään tai sitä korotetaan muutoksenhaun tai oikaisun takia, viivästysaika lasketaan alkuperäisestä hakemuksesta. Myös väliaikaiseen päätökseen viivästyskorotus lasketaan yleensä alkuperäisestä hakemuksesta. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Muutoksenhakuaste voi kuitenkin määrätä viivästysajan alkamaan myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta. Edellytyksenä on, että Kela on esittänyt oleellisen muutoksen tapahtuneen hakijan olosuhteissa muutoksenhaun aikana.

Jos katsot, että viivästysaika tulisi laskea myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta, ilmoita tästä muutoksenhakuelimelle antamassasi lausunnossa.

Oikaisu

Oikaistaessa hakemuksen käsittelyn yhteydessä tapahtunutta Kelan virhettä, viivästysaika lasketaan virheellisesti ratkaistun hakemuksen jättämisestä. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Jos on kysymys Kelan viran puolesta tekemän ratkaisun oikaisusta, viivästyskorotusoikeus syntyy vain etuudensaajan esittämän oikaisuopyynnön perusteella. Viivästysaika lasketaan oikaisuopyynnön

esittämisestä. Kun päätös oikaistaan uuden selvityksen perusteella, viivästysaika alkaa selvityksen saapumisesta.

Kun oikaistaan päätöstä, jolla etuutta on virheellisesti pienennetty tai etuuden maksaminen on virheellisesti keskeytetty, viivästysaika lasketaan etuuden tai etuuserän oikeasta eräpäivästä todelliseen maksupäivään. Etuudensaajan esittämällä oikaisuvaatimuksella ei ole merkitystä viivästysajan laskemisessa.

Jos etuudensaaja vaatii esittämänsä uuden selvityksen perusteella aikaisemmin tehdyn päätöksen oikaisua, eikä kyseessä ole Kelan virhe, viivästyskorotusoikeus määräytyy kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella vaatimuksen esittämisestä. Jos oikaisu tehdään Kelan aloitteesta, esimerkiksi työeläkelaitoksen oikaisupäätöksen perusteella, ei viivästyskorotusta makseta.

Kunta

Jos etuus maksetaan kunnalle toimeentulotuen korvaukseksi taikka perhehoidon tai laitoshoidon kustannusten korvaukseksi, kunnalle maksettaviin etuuseriin voidaan maksaa viivästyskorotus.

Maksunjako

Jos eläke maksetaan regressivaatimuksen perusteella esimerkiksi samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan korvaukseksi ja osa siitä jää maksettavaksi eläkkeensaajalle, viivästyskorotus maksetaan vain eläkkeensaajalle maksettavaan osuuteen.

Viivästyskorotus lasketaan normaaliin tapaan, kun etuuteen kohdistuu ulosmittausvaatimus. Tällöin viivästyskorotus voi tulla maksettavaksi myös ulosottoviranomaisellemaksettavaan osuuteen.

1.9.5.3. Korkoprosentti

Korkoprosentti määräytyy etuuden maksupäivää edeltävälle puolivuotiskaudelle vahvistetun korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan. (Korkolaki 633/1982 4 § 1 mom.)

Esimerkki

Jos etuuden maksupäivä on 4.5., korkoprosentti on edellisen vuoden puolivuotiskauden eli 1.7.–31.12. vahvistettu korko. Jos etuuden maksupäivä 14.10., korkoprosentti on 1.1.–30.6 ajalle vahvistettu korko.

Selvitä tarvittaessa viivästyskorkoprosentit www.suomenpankki.fi > [Ajankohtaista](#) > [Lehdistötiedotteet](#) > [Korkolain mukainen viitekorko ja viivästyorko.](#)

1.9.5.4. Ei viivästyskorotusta

Etuuteen ei makseta viivästyskorotusta, kun se maksetaan

- toiselle Suomessa tai ulkomailla lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle
- Kelalle
- työttömyyskassalle.

Lue lisää Viivästyskorotus > Erityistilanteet > Maksunjako.

Etuuteen ei makseta viivästyskorotusta myöskään, kun

- etuus tai sen korotus myönnetään viran puolesta
- etuuden maksaminen on viivästynyt lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen taikka maksuliikenteen keskeytymisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi
- korotuksen määrä etuudelta jäisi pienemmäksi kuin 1,83 euroa vuonna 2018.

1.9.6. Ennakonpidätys

Alle 16 vuotta täyttäneen vammaistuki on veroton etuus, joten siitä ei tehdä ennakonpidätystä.

1.9.7. Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.10. Ilmoitusvelvollisuus

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saavan lapsen edustajan on ilmoitettava Kelaan

- lapsen terveydentilan olennaisesta muuttumisesta sekä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvan rasituksen määrän merkittävästä vähentymisestä
- lapsen tai hänen huoltajansaosoitteen muutoksesta, ulkomaille muutosta ja Suomeen paluusta
- lapsen huoltajan vaihtumisesta
- vammaistuesta vähennettävän SOLITA-lisän tai vammaistukeen rinnastettavan ulkomaisen etuuden myöntämisestä tai niiden määrän muutoksesta.

Yleensä ilmoitusvelvollinen on lapsen edunvalvoja (huoltaja) tai muu henkilö, jolle tuki on maksussa. Jos lapsi on huostaan otettu, ilmoitusvelvollisuus on myös kunnan sosiaalihuollon toimielimellä.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 17 §)

Lue myös ilmoitusvelvollisuudesta kv-tilanteissa.

1.11. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Lue Päätöksen oikaisusta ja poistamisesta kaikille etuuksille yhteisistä ohjeista (Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Päätöksen oikaisu ja poistaminen > Päätöksen oikaisu ja poistaminen).

Vammaistukipäätöksen oikaisu eduksi

Jos Kelaan toimitetaan uutta selvitystä, joka ulottuu takautuvalle ajalle, tulee aina tutkia, voidaanko aiemmin annettu vammaistukipäätös oikaista lapsen eduksi. Myös lainvoimainen etuus päätös voidaan oikaista lapsen eduksi.

Oikaiseminen tulee kysymykseen esimerkiksi silloin, kun vammaistukihakemus on hylätty sen vuoksi, että lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvaa räsitätä ja sidonnaisuutta ei ole vielä voitu luotettavasti arvioida. Jos myöhemmin toimitetaan uusi hakemus tai muuta selvitystä, joiden perusteella tuki voidaan myöntää, tulee aiempi päätös tarvittaessa oikaista. Vammaistuen alkamisajankohta määräytyy tällöin oikaistavan päätöksen perusteena olleen hakemuksen saapumisajankohdan ja siitä laskettavan takautuvan hakuajan mukaan.

1.12. Tarkistaminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuki tarkistetaan, kun

- lapsen olosuhteissa on tapahtunut sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada vammaistukea
- lapselle myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella vammaistuesta vähennettävä SOLITA-etuus tai vammaistukeen rinnastettava ulkomainen etuus taikka tällainen etuus tarkistetaan

Vammaistuki tarkistetaan kuukauden alusta, jos tuen määrään vaikuttava muutos on tapahtunut kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Kun lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva räsitätä ja sidonnaisuus on lisääntynyt heti kuukauden alusta tai jos korotettuun tukeen oikeuttavien kustannusten voidaan katsoa kohdistuvan koko kuukaudelle, voidaan korotus myöntää jo tämän kuukauden alusta.

Jos tuen määrään vaikuttava muutos ei ole tapahtunut kuukauden ensimmäinen päivä, tuki tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Vammaistuki voidaan tarkistaa joko ylös- tai alaspäin. Tarkistaminen edellyttää yleensä aina tarkistushakemusta.

Tarkistaminen epäeduksi

Vaikka lapsen terveydentilassa ja muissa olosuhteissa ei olisi tapahtunut muutosta, voidaan vammaistuki tarkistaa alaspäin, jos lääketiede on kehittynyt ja hoitokäytännöt muuttuneet niin paljon, että lapsella ei voida enää katsoa olevan oikeutta entisen suuruiseen vammaistukeen. Tällaisessa tilanteessa on lapsen edustajalle lähetettävä tarkistushakemus ja kirje, jossa kerrotaan syy tarkistushakemuksen lähettämiseen.

Tarkistuksen johdosta vammaistuki voi myös lakata esimerkiksi silloin, kun vammaistuki tarkistetaan SOLITA-etuuden tarkistamisen vuoksi ja vähennyksen vuoksi maksettavaa ei jää lainkaan tai maksettava määrä jää laissa säädettyä pienintä maksettavaa määrää pienemmäksi.

Korotus ilman hakemusta

Jos vammaistuen korottamisen edellytykset ovat Kelan tiedossa, voidaan korotus myöntää myös ilman hakemusta. Menettely soveltuu vain poikkeustilanteisiin (esim. lapselle maksettavan SOLITA-etuuden määrä on pienentynyt, mutta ei katsota olevan syytä arvioida uudelleen oikeutta Kelan maksamaan vammaistukeen).

Tarkistaminen suojatun tuen ollessa maksussa

Jos asiakas hakee tarkistusta ja hänellä on maksussa suojattu tuki, asiakkaalle tulee ennen ratkaisun tekemistä kertoa, että tarkistuksen myötä suoja lakkaa. Asiakkaalla on näin mahdollisuus

näissä tilanteissa peruuttaa hakemuksensa, jolloin tuen maksaminen säilyy entisellään eikä suoja lakkaa.

1.13. Keskeyttäminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää, kun

- lapsi ei ilmeisesti enää ole oikeutettu etuuteen tai etuuden määrää tulisi vähentää (VTL 570/2007 31 §)
- maksuosoitetta ei pyynnöstä huolimatta toimiteta (VTL 570/2007 31 §)
- ulkomailla asuva etuudensaaja tai alaikäisen etuudensaajan huoltaja ei ole vastannut hänelle VTL 18 §:n 4 momentin perusteella lähetettyyn olosuhteiden selvityspyyntöön määräajassa (VTL 570/2007 31 §)
- lapsi suorittaa vankeusrangaistusta (VTL 570/2007 25 §)

Vammaisetuuksista annetun lain 31 §:n mukainen väliaikainen keskeytys tehdään aina seuraavasta maksuerästä lukien.

Keskeyttämisestä annetaan aina päätös. Päätökseen, jolla maksaminen on keskeytetty vankilassaolon vuoksi, voi hakea muutosta. Myös päätökseen, jolla maksaminen on keskeytetty sen vuoksi, ettei 18 §:n 4 momentin perusteella lähetettyyn olosuhteiden selvityspyyntöön ole vastattu määräajassa, voi hakea muutosta. Väliaikaista keskeytystä koskevasta päätöksestä ei sen sijaan ole muutoksenhakuoikeutta. Väliaikaiseen keskeyttämiseen ei voi hakea muutosta. Asiakasta tiedotetaan väliaikaisesta keskeyttämisestä kirjeellä.

1.13.1. Laitoshoido

Alle 16-vuotiaan vammaistukea voidaan 1.1.2010 alkaen maksaa myös pitkäaikaisessa julkisessa laitoshoidossa olevalle henkilölle.

Avo- ja laitoshoidon välisestä rajanvedosta ja laitoshoidon julkisuudesta voit lukea lisää laitoshoidoa koskevasta ohjeesta Avo- ja laitoshoido (Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Avo- ja laitoshoido > Avo- ja laitoshoido).

1.13.1.1. Laitoshoidon vaikutus vammaistukeen ennen 1.1.2010 lainmuutosta

[Laitoshoidon jatkuvuus](#)

[Keskeytysajankohta](#)

[Maksamisen uudelleen aloittaminen laitoshoidon päättyttyä](#)

Vammaistuen maksaminen keskeytetään, jos laitoshoido on julkista ja jatkuvaa. Keskeytä tuki sitä seuraavan kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana laitoshoido on kestänyt kolme kuukautta.

Kun toimistoon saadaan tieto henkilön laitoshoidoon joutumisesta tai laitoshoidon päättymisestä, rekisteröi laitoshoidojakso YTLH-tapahtumalla. Ohjelma laskee rekisteröityjen tietojen perusteella, onko laitoshoido ollut jatkuvaa.

Laitoshoidon jatkuvuus

Yhdenjaksoinen laitoshoido katsotaan jatkuvaksi, jos se kestää yli kolme kuukautta. Asiaan ei vaikuta se, peritäänkö hoidosta pitkäaikaisen vai lyhytaikaisen hoidon maksu.

Jos laitoshoido ei ole yhdenjaksoista, se katsotaan kuitenkin jatkuvaksi, jos

- laitoshoidotpäiviä on vähintään 90
- kotonaoloajat kestävät 15 päivää tai vähemmän
- laitoshoidotjaksot ovat keskimäärin pitempiä kuin kotonaolojaksot

Laitoshoidoon tulopäivä lasketaan hoitopäiväksi ja laitoksesta lähtöpäivä kotonaolopäiväksi.

Laitoshoidon jatkuvuus keskeytyy, kun tuensaaja on kotona yhdenjaksoisesti vähintään 16 päivää. Tuensaajan lähtiessä vähintään 16 päivää kestäväälle lomalle hoidon katsotaan päättyvän, vaikka hänet pidettäisiinkin edelleen laitoksen kirjoissa ja häneltä perittäisiin hoitomaksu.

Hoito ei ole jatkuvaa eikä etuuskien maksamista keskeytetä, jos

- kysymyksessä on pelkkä päivä- tai yöhoito
- etuudensaaja on toistuvasti yhtä pitkät ajat kotona kuin laitoksessa

Keskeytysajankohta

Vammaistuen keskeytysajankohta määräytyy jatkuvan julkisen laitoshoidon alkamisajan mukaan riippumatta siitä, onko tuensaaja saanut keskeytettävää etuutta laitoshoidon alkaessa vai ei. Näin ollen vammaistuen maksaminen keskeytetään heti tuen myöntämisestä lukien, jos hoito on jo ennen sitä kestänyt kolme kuukautta ja jatkuu edelleen.

Jos laitoshoido ei ole yhdenjaksoista, keskeytysajankohta määräytyy jatkuvaksi hoidoksi katsottavan hoidon alkamisajankohdan mukaan. Laitoshoidotpäivien laskennassa tarkastelujakso on aina kahden vähintään 16-päiväisen kotonaolojakson välinen jakso.

Kun omalla kustannuksellaan laitoshoidossa olevan tuensaajan omat varat eivät enää riitä hoitokustannusten korvaamiseen, julkisen laitoshoidon alkamisajankohdaksi katsotaan sen kuukauden ensimmäinen päivä, jonka aikana hänen tulonsa eivät enää riitä puoleen hoitokustannuksista. Keskeytymisajankohta määräytyy vastaavalla tavalla silloin, kun julkinen tuki yksikölle tai sen ylläpitäjälle erikseen tai hoidettavalle henkilölle annetun toimeentulotuen kanssa yhteenlaskettuna ylittää puolet hoidon kokonaiskustannuksista.

Maksamisen uudelleen aloittaminen laitoshoidon päättyttyä

Laitoshoidon vuoksi keskeytetyn vammaistuen maksamista aloitettaessa ei sovelleta kuuden kalenterikuukauden takautuvaa hakuaikaa. Tuki voidaan maksaa pitemmältäkin ajalta, jos tuensaajan ei voida katsoa olleen etuuden maksamisen keskeyttävässä laitoshoidossa.

Jos hoito **oli jatkuvaa**, keskeytetyn vammaisetuuden maksaminen aloitetaan laitoshoidon päättymistä seuraavan kuukauden alusta, jos laitoshoidon päättymispäivä on kuukauden 16.–31. päivä. Jos laitoshoido päättyy kuukauden 1.–15. päivä, etuuden maksaminen aloitetaan jo saman kuukauden alusta, ei kuitenkaan kuolinkuukauden alusta.

Jos laitoshoidon päättyttyä todetaan, että laitoshoido **ei ollut jatkuvaa**, vammaisetuuden maksaminen aloitetaan keskeytysajankohdasta. Näin menetellään myös silloin, kun tuensaaja on kuollut laitoshoidossa ollessaan.

1.13.2. Väliaikainen keskeyttäminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää, jos lapsella ei ilmeisesti enää ole oikeutta tukeen tai sen määrää tulisi vähentää.

Maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää esimerkiksi silloin, kun

- Kela on muun asian käsittelyn yhteydessä tai muutoin saanut tietää, että lapsen terveydentila on parantunut ja on ilmeistä, että hänellä ei ole enää oikeutta entisen suuruiseen vammaistukeen
- Päätöstä Suomen sosiaaliturvan soveltamisesta ei ole vielä annettu, mutta Kelaan on tullut ilmoitus lapsen muuttamisesta ulkomaille yli vuodeksi ja on ilmeistä, ettei hänellä ole enää oikeutta vammaistukeen
- Kelan tietoon on tullut, että lapselle on myönnetty saman sairauden perusteella Kelan maksamaa vammaistukea suurempi SOLITA-etuus tai sitä vastaava ulkomailta maksettava korvaus
- Kelaan saapuu epävirallinen kuolintieto lapsen kuolemasta huoltajan /edunvalvojan toimesta. Lue lisää vammaisetuuskuolintietoprosessista.

Voit keskeyttää maksamisen väliaikaisesti myös, jos maksuosoitetta ei pyynnöstä huolimatta saada. Vammaistuen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää myös, kun lapsen vanhemmat ovat eronneet ja maksunsaaja-asian selvittely on kesken. Lue lisää [edunvalvojalle maksamisesta](#).

Väliaikaisen keskeytyksen saa tehdä muulta henkilöltä tai taholta kuin lapsen edustajalta saadun tiedon perusteella silloin, jos on ilmeistä, että tuen määrää olisi alennettava tai tuki olisi kokonaan lakkautettava.

Menettely

Jos ei ole ilmeistä, että vammaistuki olisi alennettava tai tuki olisi kokonaan lakkautettava, lähetä lapsen edustajalle lisäselvityspyyntö ja tarkistushakemus. Keskeytä vammaistuen maksaminen väliaikaisesti vasta, jos pyydettyjä lisäselvityksiä tai tarkistushakemusta ei toimiteta annetussa määräajassa tai lapsen edustajaa ei tavoiteta.

Vammaistuen väliaikaisesta keskeyttämisestä tulee ilmoittaa asiakkaalle kirjeellä. Maksamisen väliaikaisesta keskeytyksestä ei ole valitusoikeutta. Pyydä vielä samalla lapsen edustajalta kirjeitse tarkistushakemus ja/tai muuta selvitystä keskeytyksen perusteena olevista seikoista.

Asia ratkaistaan ja asiasta annetaan päätös, kun on saatu tarkistushakemus ja/tai tarvittavat lisäselvitykset. Jos tarkistushakemusta tai pyydettyjä lisäselvityksiä ei pyynnöstä huolimatta saada, asia ratkaistaan käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Asia tulisi pyrkiä ratkaisemaan neljän viikon kuluessa etuuden maksamisen väliaikaisesta keskeytyksestä.

Maksamisen uudelleen aloittaminen

Jos väliaikaisesti keskeytettyä vammaistukea aletaan maksaa uudelleen, ei sitä voida ilman erityistä syytä maksaa pidemmältä kuin puolen vuoden ajalta takautuvasti.

Väliaikainen keskeyttäminen kv-tilanteessa

Jos on ilmeistä, ettei lapsella ole oikeutta alle 16-vuotiaan vammaistukeen tai osaan sitä (vähentävä etuus) ulkomailla oleskelun aikana, keskeytä etuuden maksaminen väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi. Toimisto tai kv-keskus ratkaisee asian ja antaa asiasta päätöksen sovitun työnjaon mukaisesti sen jälkeen, kun vakuuttamispäätös on annettu ja oikeus etuuteen on selvitetty.

Jos maksaminen on keskeytetty väliaikaisesti, mutta ilmenee, että ulkomailla oleskelevalla lapsella on edelleen oikeus vammaistukeen, ulkomaan yksikkö antaa päätöksen, jolla se laittaa keskeytetyn vammaistuen takaisin maksuun.

Vammaisetuuden maksaminen voidaan keskeyttää myös silloin, kun ulkomailla asuvan lapsen huoltaja ei ole määräajassa vastannut hänelle lähetettyyn olosuhdetiedusteluun.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 31 §)

1.14. Lakkauttaminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuki lakkautetaan, kun perusteita sen maksamiselle ei enää ole.

Vammaistuki lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta siitä, kun

- lapsen terveydentila on parantunut tai lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus on vähentynyt siinä määrin, että oikeutta vammaistukeen ei enää ole
- lapsi täyttää 16 vuotta
- lapsi muuttaa ulkomaille, eikä häneen sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomaille muuton jälkeen
- lapsi on kuollut

Lisäksi vammaistuki lakkautetaan sen kuukauden alusta, kun lapselle myönnetään vammaistukeen vaikuttava SOLITA-etuus tai vammaistuesta vähennettävä ulkomainen etuus eikä vammaistukea sen johdosta jää enää maksettavaksi.

1.14.1. Pyynnöstä lakkauttaminen

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksunsaajan pyynnöstä lakkauttaa myöntämisaikankohdasta, kun

- päätös ei ole vielä lainvoimainen tai
- vammaistukea ei ole vielä maksettu, vaikka päätös on lainvoimainen

Lakkautuspyyntö tulee yleensä tehdä kirjallisesti. Jos vammaistukea ei ole vielä maksettu, voit selvissä tapauksissa lakkauttaa sen myös suullisen pyynnön perusteella. Liitä OIWassa asiakkaan yhteydenotto työhön ja kirjaa tarvittavat tiedot työn kommenttiin.

Jos lapsella on edunvalvoja, et voi tehdä lakkautusta ilman lapsen laillisen edustajan suostumusta.

Toimenpiteet, kun vammaistukea ei ole vielä maksettu

Jos päätös on jo annettu, mutta vammaistukea ei ole vielä maksettu, keskeytä tuen maksaminen väliaikaisesti. Pyydä asiakasta palauttamaan etuuspäätös. Kun asiakas on palauttanut etuuspäätökseen Kelaan, anna asiakkaalle päätös, jossa kerrotaan, että annettu päätös on hänen pyynnöstään poistettu.

Toimenpiteet, kun vammaistukea on jo maksettu

Voit lakkauttaa vammaistuen takautuen sen myöntöajankohdasta lukien. Keskeytä tällöin tuen maksaminen väliaikaisesti seuraavan säännöllisen maksun ajasta. Pyydä maksunsaajaa palauttamaan vammaistukipäätös Kelaan ja maksamaan hänelle jo maksetut etuuserät Kelan tilille FI69 5000 0110 0248 24 (OKO). Voit tehdä pyynnön kirjeellä HTS15. Ilmoita pyynnöstä maksupalveluun sähköpostilla. Maksupalvelu ilmoittaa sähköpostilla, kun pyydetyt maksut ovat palautuneet.

Kun etuuspäätös ja maksetut etuuserät on palautettu, anna asiakkaalle päätös, jossa kerrotaan, että annettu päätös on hänen pyynnöstään poistettu.

Lue lisää [hakemuksen peruuttamisesta](#), kun hakemusta ei vielä ole ratkaistu (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Hakeminen > Hakemuksen peruuttaminen).

Maksussa olevan vammaistuen lakkauttaminen

Jos päätös on jo lainvoimainen ja vammaistukea on jo maksettu, ei vammaistukea yleensä voida lakkauttaa tuen maksunsaajan pyynnöstä.

Maksussa olevavammaistuki voidaan kuitenkin erityisestä syystä lakkauttaa joko sen myöntämisaikankohdasta tai seuraavasta maksuerästä lukien. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että vammaistuen vuoksi lapsi menettäisi suuremman muualta maksettavan etuuden. Verotuksen vaikutusta ei pidetä hyväksyttävänä erityisenä syynä.

Kun vammaistukilakkautetaan sen myöntämisaikankohdasta lukien, menetellään, kuten edellä on kerrottu toimenpiteistä kun vammaistukea on jo maksettu.

1.14.2. Kv-säännökset

Ulkomailla asuvalle lapselle voidaan yleensä myöntää ja maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta, jos häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia. Lue soveltamislain muutoksesta 1.1.2014 ja menettelystä ennen lainmuutosta kohdasta [Kv-säännökset](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset).

Lue lisää vakuuttamisesta kohdasta Suomesta muutto (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Maastaja maahanmuutto > Vakuuttaminen > vakuuttaminen > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen > Suomesta muutto).

Huomaa kuitenkin, että EY:n sosiaaliturva-asetusten 883/04 ja 1408/71 säännöksistä johtuen alle 16-vuotiaan vammaistukea voidaan tietyin edellytyksin myöntää ja maksaa myös ulkomailla vakinaisesti asuvalle lapselle toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä vakinaisesti asuvalle lapselle, vaikka hän ei olisikaan Suomessa vakuutettu soveltamislain perusteella. Lue lisää vammaistuen myöntämisestä ja maksamisesta Kv-tilanteissa kohdista [Asetus 883/04 ja 1408/71](#) (Ratkaisutyö > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/04 ja 1408/71) sekä [Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin](#) (Ratkaisutyö > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Lakkauttaminen > Kv-säännökset > Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin).

Kun Kela saa tiedon ulkomaille lähdöstä, KV-keskus antaa päätöksen oikeudesta asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Jos vammaistuen maksamista ei voida jatkaa ulkomaille muuton jälkeen, KV-keskus lakkauttaa vammaistuen.

Jos ulkomaille muuttava lapsi saa vammaistukea, vammaistukeen asetetaan seuranta ja tarkistetaan tuen jatkumisen edellytykset vakuuttamispäätöksen voimassaolon umpeutuessa.

Sovellettavat lainkohdat (VTL 570/2007 1 § ja VTL 570/2007 4 §)

1.14.2.1. Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin

Kun vammaistukea saava lapsi tai hänen huoltajansa muuttaa toiseen pohjoismaahan, EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, toimiston tulee tarvittaessa tutkia, onko Suomi edelleen vastuussa vammaistuen maksamisesta.

Kun sovelletaan asetusta 883/04 määräytyy lapsen sairauden perusteella myönnettävistä etuuksista vastaava valtio sen mukaan, mikä maa vastaa hänen huoltajiensa sairausetuuksista ja missä lapsi asuu. Jos lapsesta maksetaan vammaistuetta myös toisesta maasta, Suomesta maksettavasta vammaistuestä voidaan vähentää muun maan maksama etuus.

Lue lisää asetuksen 883/04 määräyksistä kohdasta [Asetus 883/04 ja 1408/71](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaituet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/2004 ja 1408/71).

EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle lapselle voidaan asetuksen 883/04 säännöksistä johtuen maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea myös silloin, kun lapseen ei sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä (alla kohta 3), jos lapsi on

1. Suomesta EU/ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetyn työntekijän, yrittäjän tai Suomen valtion virkamiehenä ko. maassa työskentelevän henkilön lapsi.
1. Lapsi, jonka huoltaja opiskelee EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä ja on vakuutettu Suomessa soveltamisalain 7 §:n nojalla.
2. EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvan eläkkeensaajan lapsi ja jos Suomi on vastuussa rahaetuksista asetuksen 883/2004 29 artiklan (1408/71 28 artiklan) nojalla eikä kumpikaan huoltajista ole lapsen asuinmaassa vakuutettu työskentelyn perusteella.

Huomaa kuitenkin, että Suomen sosiaaliturvaan kuuluvan lähetetyn työntekijän, yrittäjän, Suomen valtion virkamiehen tai opiskelijan lapsella on oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen 1.1.2014 alkaen myös kansallisen lainsäädännön perusteella ko. henkilön perheenjäsenenä (kohdat 1 ja 2).

Jos lapsen toinen vanhempi on työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella vakuutettu lapsen asuinmaassa, saattaa asuinmaa maksaa lapsesta sairauden perusteella myönnettävää rahaetuetta. Jos lapsella on oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen Suomesta, toisen maan maksama rahaetus tai muu vammaistuetta vastaava etuus vähennetään alle 16-vuotiaan vammaistuesta. Ks. Määräytymisperusteet > Kv-säännökset.

Mikäli on ilmeistä, ettei lapsella ole oikeutta vammaistukeen ulkomaille muutettuaan, voidaan tuen maksaminen keskeyttää väliaikaisesti (VTL 570/2007 31 §). Jos maksamisen jatkamisen edellytykset eivät täyty (esimerkiksi kun muutto on vakinainen ja kumpikaan lapsen huoltajista ei ole Suomessa työskentelyn perusteella vakuutettu), lakkautetaan vammaistuki seuraavan kuukauden alusta siitä kun oikeutta tukeen ei enää ole.

Kun on ilmeistä, että Suomi on vastuussa sairauden perusteella maksettavista rahaetuksista ulkomaille muutosta huolimatta (esim. EU-maahan lähetetyn työntekijän lapsi), ei maksamista keskeytetä väliaikaisesti, vaikka päätöstä sosiaaliturvan soveltamisesta ei vielä olisi annettukaan.

1.14.2.1.1. Työntekijän tai yrittäjän lapsi

Suomesta lähetetyn työntekijän, yrittäjän tai valtion virkamiehenä työskentelevän lapselle voidaan yleensä myöntää ja maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä oleskelun aikana edellyttäen, että lähetetty työntekijä, yrittäjä tai valtion virkamies on Suomessa vakuutettu ulkomailla työskentelynsä ajan. Lue lisää ulkomailla työskentelevän henkilön vakuuttamisesta kohdasta Suomesta muutto (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Maasta- ja maahanmuutto > Vakuuttaminen > Vakuuttaminen > Suomesta muutto).

Jos lähetetty työntekijä siirtyy paikallisen työnantajan palvelukseen, hänen ja hänen asemamaassa asuvien perheenjäsentensä rahaetuuksien osalta toimivaltaiseksi valtioksi muuttuu työskentelyvaltio. Tällöin oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen Suomesta päättyy muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos lapsi ja hänen huoltajansa muuttavat pois Suomesta ja huoltaja aloittaa työskentelyn paikallisen työnantajan palveluksessa, vastaa työskentelyvaltio työntekijän ja hänen perheenjäsentensä rahaetuuksista. Tällöin oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen Suomesta päättyy muutosta seuraavan kuukauden alusta. Jos lapsen ulkomailla oleskelun on tarkoitus kestää enintään vuoden ajan, on lapsella kuitenkin oikeus saada alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta tilapäisen ulkomailla oleskelun ajalta. Alle 16-vuotiaan vammaistuesta vähennetään tällöin lapsen asuinmaan mahdollisesti maksama rahaetus tai muu vammaistukea vastaava etuus.

Kun lapsen huoltaja muuttaa pois Suomesta ja aloittaa työskentelyn paikallisen työnantajan palveluksessa, voi asetuksen 883/04 mukainen vastuu lapsen sairauden perusteella myönnettävistä rahaetuuksista siirtyä työskentelyvaltiolle myös, vaikka lapsi jäisi asumaan Suomeen. Tällainen tilanne voi syntyä kun lapsi asuu Suomessa toisen huoltajansa kanssa eikä Suomessa asuva huoltaja täytä työntekijän tai yrittäjän määritelmää. Alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamista Suomessa asuvalle lapselle voidaan jatkaa riippumatta siitä, missä huoltajat työskentelevät. Perheelle saattaa kuitenkin syntyä oikeus rahaetuuteen vanhemman työskentelymaasta. Tämän vuoksi perhettä tulee tarvittaessa informoida mahdollisuudesta hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta työntekijän rahaetuuksista vastuussa olevasta valtiosta. Lue lisää työntekijän tai yrittäjän lapsen oikeudesta rahaetuuksiin kohdasta [Työntekijän tai yrittäjän lapsi](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/2004 ja 1408/71 > Työntekijän tai yrittäjän lapsi).

Esimerkki 1

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saava lapsi muuttaa perheensä mukana Saksaan. Toinen perheen vanhemmista työskentelee Saksassa suomalaisen työnantajan lähettämänä työntekijänä. Työntekijän puoliso ei työskentele ulkomailla ollessaan. Perheen oleskelun Saksassa on ilmoitettu kestävän kolme vuotta.

Lapsi kuuluu Suomen sosiaaliturvaan perheenjäsenyyden perusteella, ja hänellä on oikeus vammaistukeen Suomesta. Jos perheelle syntyy oikeus vammaistuetta vastaavaan etuuteen myös ulkomailta, ulkomaan etuus voidaan vähentää alle 16-vuotiaan vammaistuesta.

EU-lainsäädännön näkökulmasta Suomi on vastuussa perheenjäsenten rahaetuuksista niin kauan, kun perheelle ei työskentelyn kautta synny oikeutta rahaetuuksiin Saksasta tai muusta EU/ETA-maasta eli kumpikaan perheen vanhemmista ei tule asuinmaassaan Saksassa tai muussa EU/ETA-maassa vakuutetuksi työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella.

Alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamista ei keskeytetä, vaan sen maksaminen voi jatkua myös ulkomaille muuton jälkeen. Vammaistukeen viedään ESSE-seurantatieto ajankohtaan

kaksi kuukautta ennen lapselle annetun vakuuttamispäätöksen päättymistä. Seuranta voidaan viedä myös aiempaan ajankohtaan, jos välitarkistus katsotaan tarpeelliseksi.

Esimerkki 2

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saava lapsi muuttaa perheensä mukana Norjaan. Toinen perheen vanhemmista työskentelee Norjassa suomalaisen työnantajan lähettämänä työntekijänä. Toinen vanhemmista palkkautuu norjalaisen työnantajan palvelukseen. Perheen oleskelun Norjassa on ilmoitettu kestävän kolme vuotta.

Norjalaisen työnantajan palveluksessa työskentelevän vanhemman kautta syntyy oikeus perheenjäsenen rahaetuuksiin myös Norjasta. Koska lapsi asuu Norjassa, vastaa Norja lapsen rahaetuuksista.

Suomesta voidaan edelleen maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea, mutta vammaistuesta vähennetään lapsen asuinmaan mahdollisesti maksama rahaetus tai muu vammaistukea vastaava etuus. Etuuden nostalle lähetetään kirje, jossa häntä kehoitetaan hakemaan vammaistuetta asuinmaasta Norjasta ja ilmoittamaan välittömästi Kelaan, mikäli lapsesta aletaan maksaa vammaistuetta Norjasta.

1.14.2.1.2. Opiskelijan lapsi

Asetusta 883/04 sovelletaan myös opiskelijoihin. Alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamista voidaan siten jatkaa myös kun lapsen huoltaja opiskelee EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä yli vuoden ajan ja on vakuutettu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n nojalla. Maksamisen jatkaminen sellaisenaan edellyttää, että muu valtio ei ole esimerkiksi toisen huoltajan työskentelyn perusteella vastuussa lapsen sairausetuksista.

1.14.2.1.3. Eläkkeensaajan lapsi

Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan maksaa eläkkeensaajan lapselle EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, mikäli Suomi vastaa eläkkeensaajan sairaanhoidon kustannuksista (eli vain Suomi maksaa eläkettä ko. maassa asuvalle eläkkeensaajalle) ja siten vastaa myös eläkkeensaajan ja hänen perheenjäsentensä rahaetuuksista.

Jos jompikumpi huoltajista on työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella vakuutettu lapsen asuinmaassa, vastaa asuinmaa kuitenkin lapsen rahaetuuksista eikä vammaistuen maksamista Suomesta voida jatkaa. EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle lapselle ei makseta Suomesta alle 16-vuotiaan vammaistukea myöskään, jos molemmat lapsen vanhemmat ovat eläkkeellä, mutta kumpikaan heistä ei saa eläkettä Suomesta. Jos ulkomailla oleskelu on tilapäistä, tukea voidaan kuitenkin maksaa.

Jos oikeutta alle 16-vuotiaan vammaistukeen ei ole ulkomaille muutosta lukien, vammaistuki lakkautetaan ulkomaille muuttoa seuraavan kuukauden alusta.

Voit lukea lisää eläkkeensaajan ja hänen perheenjäsenensä rahaetuuksista vastaavasta valtiosta kohdasta [Eläkkeensaajan lapsi](#) (Ratkaisutyö > Etuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetus 883/2004 ja 1408/71 > Eläkkeensaajan lapsi).

1.14.2.2. Muutto Pohjoismaahan

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen EU/ETA-maan kansalaisen oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetusta 883/04 ja vammaisetuuksista annettua lakia. Esimerkiksi jos lapsen toinen vanhempi työskentelee tai harjoittaa yritystoimintaa lapsen asuinmaassa, vastaa lapsen asuinmaa ensisijaisesti lapsen vammaisetuuksista. Myös silloin, kun lapsen huoltaja on eläkkeensaaja tai opiskelija, ratkaistaan lapsen oikeus vammaistukeen asetuksen 883/04 ja vammaisetuuksista annetun lain säännösten nojalla. Lue lisää lapsen oikeudesta vammaistukeen kv-tilanteissa kohdasta [Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin](#) (Ratkaisutyö > Ertuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Ertuusohje > Lakkauttaminen > Kv-säännökset > Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin).

Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos kumpikaan lapsen vanhemmista ei ole asetuksen 883/04 soveltamisalan piirissä (esimerkiksi vanhemmat ovat muun kuin EU/ETA-maan kansalaisia eivätkä he ole työskennelleet EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Tällaisessa tilanteessa lapselle myönnetty vammaistuki lakkautetaan, kun lapsen väestökirjan mukainen asuinpaikka muuttuu toiseksi Pohjoismaaksi. Vammaistuki lakkautetaan muuttoa seuraavan kuukauden alusta.

Lue lisää Pohjoismaisesta sopimuksesta kohdasta Sopimusten lainvalintamääräykset (Ratkaisutyö > Ertuusohjeet > Maasta- ja maahanmuutto > Vakuuttaminen > Vakuuttaminen > Asumista koskeva lainsäädäntö > Sosiaaliturvasopimukset > Sopimusten lainvalintamääräykset).

Esimerkki

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saava lapsi on muuttanut perheensä mukana Ruotsiin kahdeksi vuodeksi. Toinen vanhemmista opiskelee ja toinen hoitaa lasta kotona hoitovapaalla. Kumpikaan vanhemmista ei ole hakenut Kelasta Suomen sosiaaliturvaan kuulumista eikä ole Suomessa vakuutettu.

Ruotsi vastaa perheen rahaetuuksista. Perheen tulee hakea vammaisetuudet Ruotsista.

1.14.2.3. Muutto muuhun kuin EU/ETA-maahan tai Sveitsiin

Ulkomailla asuvalle lapselle voidaan myöntää ja maksaa alle 16-vuotiaan vammaistukea Suomesta, jos häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia. Kun Kela saa tiedon ulkomaille muutosta, KV-keskus antaa päätöksen asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta.

Mikäli lapsen vakuuttamista ei ole vielä ratkaistu, mutta on ilmeistä, ettei hänellä ole oikeutta vammaistukeen, voidaan tuen maksaminen keskeyttää väliaikaisesti (VTL 570/2007 31 §). Väliaikainen päätös vahvistetaan sen jälkeen kun lapselle on annettu päätös sosiaaliturvan soveltamisesta. Lue lisää [väliaikaisesta keskeyttämisestä](#) (Ratkaisutyö > Ertuusohjeet > Vammaistuet > Alle 16-vuotiaan vammaistuki > Ertuusohje > Keskeyttäminen > Väliaikainen keskeyttäminen).

Esimerkki 1

Alle 16-vuotiaan vammaistukea saava lapsi muuttaa lähetystyöntekijöinä työskentelevien vanhempiensa mukana kolmeksi vuodeksi Pakistaniin. Perheeseen sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana.

Lapsella on ulkomaille muuton jälkeen edelleen oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen perheenjäsenyyden perusteella (Sovala 8 §).

Suomessa asumisesta ja vakuuttamisesta voit lukea lisää kohdasta Suomesta muutto (Ratkaisutyö > Etuushjeet > Maasta- ja maahanmuutto > Vakuuttaminen > Vakuuttaminen > Suomesta muutto).

Keskeytetyn vammaisetuuden lakkaaminen

Vammaisetuus voidaan lakkauttaa ilman eri päätöstä, jos ulkomailla asuvan lapsen huoltaja ei ole vastannut määräajassa hänelle lähetettyyn olosuhdetiedusteluun eikä kahden vuoden kuluessa keskeyttämisestä ole vaatinut etuutta maksettavaksi (vammaisetuuksista annetun lain 31 §: 3 momentin perusteella keskeytetty etuus).

1.15. Liikamaksu

Vammaistuen liikamaksu syntyy takautuvan pienentävän tarkistuksen tai lakkautuksen yhteydessä. Liikamaksun syynä voi olla esimerkiksi se, että lapsen laillinen edustaja ei ole ilmoittanut lapsen vammaistukioikeuteen vaikuttavista muutoksista Kelaan.

Periminen voidaan tapauksesta riippuen suorittaa

- normaalia takaisinperintämenettelyä noudattaen (VTL 570/2007 34 §)
- kokonaan tai osittain regressiperintänä takautuvasti myönnettävästä SOLITA-lisästä (VTL 570/2007 30 §)

Lähtökohtana on, että aiheettomasti maksettu vammaistuki peritään takaisin. Takaisinperinnästä luopumisesta ja perinnän kohtuullistamisesta katso kuitenkin Takaisinperintä.

1.15.1. Kuoleman jälkeinen liikamaksu vammaisetuuksissa

Kuoleman jälkeisestä liikamaksusta ja sen takaisinperinnästä voit lukea Velmun verkkokoulusta: [Etuudensaajan kuolemasta johtuvan liikamaksun käsittely](#) sekä menettelyohjeista: [Kuolinpesältä periminen](#).

1.15.2. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.15.3. Regressimenettely

Vammaisetuuksien regressimenettelyn tavoitteena on mahdollistaa vammaisetuuden myöntäminen väliaikaisesti silloin, kun vammaisetuudesta vähennettävää etuutta koskevan asian käsittely kestää vakuutuslaitoksessa kohtuuttoman kauan ja toisaalta mahdollistaa liikaa maksetun etuuden regressoiminen vakuutuslaitokselta sen jälkeen, kun vakuutuslaitos tai

muutoksenhakuaste on antanut lopullisen päätöksensä ja Kela on vahvistanut väliaikaisen päätöksensä. Lue lisää Ratkaiseminen > Päätöksen antaminen > Väliaikainen päätös.

Kelalla on regressioikeus SOLITA-etuuksiin, jotka on käyty tarkemmin kohdassa Suhde muihin etuuksiin.

Ratkaiseminen

Käsittelijä päättää väliaikaisen päätöksen antamisesta ja regressimenettelyyn siirtymisestä. Käsittelijä myös ilmoittaa asianomaiselle vakuutuslaitokselle Kelan regressioikeudesta.

Työnkulku

- 1. Väliaikaisen päätöksen antaminen.** Käsittelijä antaa väliaikaisen päätöksen vammaisesta.
- 2. Väliaikaisesta päätöksestä ilmoittaminen.** Kela ilmoittaa myöntämästään etuudesta välittömästi sille vakuutuslaitokselle, jonka korvauspäätöksestä on valitettu tai joka käsittelee hakijan SOLITA-etuusasiaa. Tee ilmoitus kirjeellä EHV03 / HTV03 / VTV03. Kelan on ilmoitettava vakuutuslaitokselle vähintään 2 viikkoa ennen etuuden tai korvauksen maksamista, että korvaus tai osa siitä on maksettava Kelalle.
- 3. Työn siirtäminen Eteläiseen vakuutuspiiriin.** 1 ja 2 kohtien mukaisten toimenpiteiden jälkeen luo Seurantatyö OIWAan ja valitse työn tarkenteeksi Regressi. Kirjaa työn kommenttiin tarvittavat tiedot. Liitä vakuutuslaitokselle lähettämäsi kirje Seurantatyöhön. Siirrä työ manuaalisesti Eteläisen vakuutuspiirin Regressit-työjonoon.
- 4. Väliaikaisen päätöksen vahvistaminen.** Eteläinen vakuutuspiiri vahvistaa väliaikaisen päätöksen, kun he ovat saaneet vakuutuslaitokselta tiedot tämän myöntämästä etuudesta tai korvauksesta tai, kun valituksen johdosta annettu päätös on lainvoimainen.
- 5. Regressiperintä.** Eteläinen vakuutuspiiri lähettää vakuutuslaitokselle perimisvaatimuksen kirjeellä EHG03 / HTG03 / VTG03 tai ilmoittaa kirjeellä EHV04 / HTV04 / VTV04 perinnän raukeamisesta.

1.16. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.